

§ 1 Anmälan om ersättare för gruppleddare för partigrupp

Tredje vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets partigrupp anmält *Andrea Andersson Tay* som andre ersättare för gruppleddare för partigrupp från och med den 21 oktober.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:116

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:116 En jämlik välfärd i hela landet

av Eva Lindh (S)

Skälet till dröjsmålet är ett nytillkommet engagemang i statsrådets kalender.

Stockholm den 17 november 2025

Finansdepartementet

Erik Slottnér (KD)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2025/26:131

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:131 Vargjakt 2026

av Patrik Björck (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 14 november 2025

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Peter Kullgren (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:138

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:138 Åtgärder mot ohälsosam arbetsbelastning
av Johanna Haraldsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Arbetsmarknadsdepartementet

Johan Britz (L)

Enligt uppdrag

Ulrika Söderqvist

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:146

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:146 Trygg arbetsmiljö i återvinningsbranschen
av Arber Gashi (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Arbetsmarknadsdepartementet

Johan Britz (L)

Enligt uppdrag

Ulrika Söderqvist

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:147

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:147 Ojämligheter i vården av hjärt-kärlsjukdomar
av Ewa Pihl Krabbe (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 14 november 2025

Socialdepartementet

Elisabet Lann (KD)

Enligt uppdrag

David Oredsson

Expeditionschef

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkanden

2025/26:KU9 Förbättrade förutsättningar för Sverige i Nato – en kompletterande sekretessbestämmelse för Natoinformation

2025/26:KU13 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om politisk reklam

Utbildningsutskottets betänkanden

2025/26:UbU3 Riksrevisionens rapport om lärosätenas arbete mot avhopp på bristyrkesutbildningar
2025/26:UbU4 Skärpta krav i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi)

Civilutskottets betänkanden

2025/26:CU4 Utvidgade möjligheter att meddela näringsförbud på grund av brott
2025/26:CU5 En förbättrad modell för presumtionshyra

Socialutskottets betänkanden

2025/26:SoU7 Stärkt kontroll över tandvårdssektorn
2025/26:SoU8 Skarpare verktyg till Inspektionen för vård och omsorg
2025/26:SoU4 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2024
2025/26:SoU9 Stärkta förutsättningar för stöd ur Allmänna arvsfonden till förmån för äldre personer

Finansutskottets betänkande

2025/26:FiU12 Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag

§ 4 Svar på interpellation 2025/26:127 om Green Cargos möjlighet att klara sina uppdrag och sitt finansiella mål

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Låt mig först hälsa gästerna på läktaren välkomna!

Isak From har ställt tre frågor till mig: för det första om jag har tagit initiativ till en analys av hur regeringens beslut utifrån skrivningen i Tidöavtalet påverkar Green Cargos möjlighet att klara sina uppdrag och sitt finansiella mål framöver och om jag i så fall kan redogöra för resultatet, för det andra om jag har tagit initiativ till en analys av om en ökning av Sveriges utsläpp har påverkat bolagets möjligheter att utveckla sin verksamhet och om jag kan redogöra för resultatet och för det tredje om jag har tagit initiativ till en analys av hur den statliga ägarpolicyn påverkar bolagets möjligheter att agera värdeskapande och långsiktigt då fler och fler transporter läggs över på lastbil och om jag i så fall kan redogöra för resultatet.

Det är Green Cargos styrelse och ledning som ansvarar för bolagets utveckling, organisation och dagliga verksamhet. Det framgår bland annat av aktiebolagslagen (2005:551), som gäller för såväl statligt ägda som privat ägda bolag.

Green Cargo har inte något samhällsuppdrag. Man bedriver sin verksamhet på affärsmässiga villkor på en marknad med fri konkurrens och förväntas gå med vinst.

Det finns ingenting i statens ägarpolicy som skulle påverka bolaget negativt, tvärtom. Enligt statens nya ägarpolicy ska bolag med statligt ägande agera affärsmässigt, ha god bolagsstyrning, generera hållbart värdeskapande och ha långsiktiga ambitioner och god omställningsförmåga. Med den nya policyn vill regeringen ge de statliga bolagen ännu bättre förutsättningar att vara konkurrenskraftiga och utvecklas på ett hållbart sätt över tid.

Jag har fullt förtroende för att Green Cargos styrelse och ledning gör sitt bästa för att bolaget ska hantera marknadens förutsättningar. Som ägare har regeringen tydliggjort sina förväntningar genom ägarpolicyn.

Anf. 2 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret, och tack också för att det kom så snabbt! Det uppskattar jag.

Varför har jag ställt denna interpellation? Green Cargo är ett svenskt aktiebolag som till 100 procent ägs av svenska staten. Bolagets uppgift är att transportera gods på den svenska järnvägen. Det som har föranlett min interpellation är att Green Cargo nyligen meddelade att man fortsätter neddragningarna. Detta är en återkommande fråga då Green Cargo under denna mandatperiod och under finansministerns ledning redan har aviserat neddragningar och uppsägningar. Nu varslar man i Hallsberg, Göteborg och Nässjö, och dessutom bedömer man att det finns övertalighet på ytterligare tio orter. Det är alltså inte färdigt än. Bolaget hänvisar till att neddragningarna i huvudsak kommer sig av en svag industriell utveckling med svag orderingång hos industrin. Det är dessutom stora företagskonkurser, svag byggmarknad och omläggning av transporter från järnväg till väg.

Det sistnämnda påverkar också Sveriges möjlighet att nå de uppsatta klimatmålen, inte minst för trafiken. Det här hade kanske funkat lite bättre om elektrifieringen av de tunga fordonen och övergången till fossilfria drivmedel hade genomförts i större utsträckning. Men under denna mandatperiod har vi sett precis motsatsen. Den elektrifiering Tidöpartierna utlovade när de presenterade sitt Tidöavtal har ju inte genomförts. Dessutom tas dessa frågor upp på bara några få rader i Tidöavtalet.

En av mina frågor var hur Tidöavtalet påverkar Green Cargos möjlighet att klara sitt uppdrag och sitt finansiella mål. När vi ser resultatet och de aviserade neddragningarna blir finansministerns svar att bolaget förväntas gå med vinst inte särskilt trovärdigt. Det är lätt att säga när Tidöpartiernas hela övriga politik pekar i motsatt riktning.

Jag har också frågat om finansministern har tagit initiativ till en analys av hur ökningen av Sveriges utsläpp påverkar bolagets möjligheter att utveckla sin verksamhet. Detta har jag inte fått något svar på.

Vidare har jag frågat om finansministern har tagit initiativ till en analys av hur den statliga ägarpolicyn påverkar bolagets möjligheter att agera värdeskapande och långsiktigt. Det är möjligt att bolaget klarar detta trots stora neddragningar och varsel, men då infinner sig en annan fråga. När industrin förhoppningsvis vaknar till liv igen i framtiden, kommer då järnvägstransporter att finnas kvar som en möjlighet?

Anf. 3 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag tackar Isak From som har ställt frågan, och jag tackar finansministern för svaret.

Detta ger oss en möjlighet att prata om en viktig fråga för Sverige. Det handlar om att ta tag i klimatutmaningarna och om att få en tillväxt. Då behövs en stark klimatpolitik och en stark industripolitik, och det har Sverige inte just nu. Vi vet att Sverige kan bli vinnare i den gröna omställningen, men då måste politiken hänga ihop. Klimatpolitiska rådet konstaterar att regeringens nuvarande politik inte räcker för att nå Sveriges klimatmål eller EU-åtaganden. Det är också så att de länder som investerar offensivt i grön energi, industri och infrastruktur får framtidens jobb och tillväxt. Vi vet att grön omställning inte är ett hot mot jobben utan en möjlighet att skapa tiotusentals nya jobb.

Det handlar inte enbart om utsläppsminskningar och klimatmål. Det handlar också om Sveriges plats i världen och vår förmåga att stå starka när geopolitiken förändras. Det handlar om vår ekonomiska självständighet och om något som ibland glöms bort i debatten: att den gröna omställningen inte bara handlar om jobb, tillväxt och politik utan om att också i framtiden kunna finansiera det vi tycker är bra, det vill säga den svenska välfärdsmodellen.

Sverige har tagit stora kliv tidigare. Vi har elektrifierat, vi har byggt ut järnvägen, vi har utvecklat folkhemmet och vi har skapat företag i världsklass. Vi kan göra det igen, men framtiden väntar inte på den som tvekar.

Det är därför Isak Froms fråga är så viktig: Vad tänker regeringen göra när det handlar om investeringar i infrastruktur men också för att styra och leda de statliga bolagen? Det ger effekter för industrin. När klimatpolitiken och tillväxtpolitiken inte har någon tydlig vision eller är ledarlös får det effekter för industrin.

Till exempel sa vd:n för ett av våra större bolag nyligen – jag tror att det var i förra veckan – så här: ”Vi behöver ett rejält skifte. Får vi inte det sitter vi med investeringar som vi inte får tillbaka. Industrin har inte råd med fega klimatpolitiker.”

Det känns därför oroande när svaren blir så bleka. Det vi behöver är inte bara en satsning på klimatpolitiken, som många längtar efter, utan också en satsning på tillväxt. Det är därför Isak Froms frågor här är så viktiga.

Anf. 4 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill än en gång tacka Isak From för interpellationen. Den handlar först och främst om Green Cargo, som jag är ansvarig minister för och som är en del av den statliga bolagsportföljen.

Jag ska först erkänna att jag inte förstår den första frågan, som handlar om en skrivning som vi tydligen har haft tidigare och som har att göra med just Green Cargo. Det frågetecknet får Isak From gärna rätta ut sedan.

I övrigt kan jag bara konstatera att det är en väldigt tuff tid för både Green Cargo och många andra godstågbolag just nu. Fem av sju kämpar med lönsamhet. Det handlar om flera olika saker. Som interpellanten var inne på är det ekonomisk nedgång och lågkonjunktur nu, och då är det naturligt att det blir färre transporter. Redan nästa år väntas dock svensk tillväxt öka ganska rejält, och vi kommer att se ett ännu större behov av transporter på järnväg.

Prot. 2025/26:35

18 november

Svar på

interpellationer

Det finns något slags underton här att den ekonomiska situationen för Green Cargo skulle vara skapad av regeringen. Det är fel. Bolaget har haft ekonomiska utmaningar och svårigheter i över ett decennium nu, alltså långt innan vi tillträdde. Jag tar definitivt ansvar för nutid, men det kan vara viktigt att påpeka att tidigare regeringar vid upprepade tillfällen har tvingats skjuta till kapital för att hålla bolaget flytande. Problemen är alltså inte nya, men det är klart att de förvärras i en tid då vi har en lång och utdragen lågkonjunktur.

Regeringens investeringar i infrastruktur är också en viktig fråga här. Vi tar järnvägens konkurrenskraft på allra största allvar. Det är en avgörande fråga för Sveriges tillväxt men också för klimatsmarta transporter.

I vår budget och i vår infrastrukturproposition gör vi stora satsningar. Under nästa period, från 2026 till 2037, lägger vi 1 171 miljarder kronor, vilket är en ökning med 200 miljarder jämfört med tidigare planperiod. I mångt och mycket handlar det om att beta av en underhållsskuld, som många tidigare regeringar av olika färger har skuld i. Det är en viktig förutsättning.

Vi kommer att göra så mycket underhåll av järnvägen som är praktiskt möjligt. Vi vill inte att nätet ska stängas under två år för att allt ska renoveras, utan man får göra det etapp för etapp. Det är inte regeringen som bestämmer exakt i vilken ordning detta ska ske, men det finns stora resurser för att göra det.

När det gäller klimatarbetet är Green Cargo viktigt. Green Cargo är ett viktigt bolag för att vi ska ha klimatsmarta transporter. Vi kan konstatera, fru talman, att Sverige ligger i framkant där på många sätt.

Vi har i ett europeiskt perspektiv en fantastiskt bra och stark klimatpolitik. Vi har haft några tuffa år. Många hushåll fick tidigare betala väldigt höga bränslepriser, men det har vi förändrat. Järnvägen kommer att fortsätta att vara, och ska vara, en viktig del i svensk konkurrenskraft framöver och bidra till att vi sänker våra utsläpp – inte tu tal om det.

Sammanfattningsvis har Green Cargo stora utmaningar, men de är inte ensamma om det.

Slutligen satsar vi på och investerar i infrastruktur och elektrifiering. Det är helt uppenbart att det är så. Det är därför vi nu satsar på kärnkraft, till exempel – för att möjliggöra omställningen och elektrifieringen.

Anf. 5 ISAK FROM (S):

Fru talman! Kommunikationschefen för Green Cargo säger: Vi har ett ansträngt ekonomiskt läge och anpassar kostnaderna efter de minskade intäkterna. Vi kör färre tåg, och då krävs mindre personal.

Detta har lett till att man nu har meddelat att neddragningar och förändringar ska göras i Nässjö, Hallsberg, Göteborg, Boden, Vännäs, Skelleftehamn, Långsele, Ånge, Sundsvall, Borlänge, Eskilstuna, Helsingborg och Tomtebodå. Fortfarande vet man inte exakt hur många jobb som kan försvinna.

Det man redan har gjort är att dra ned på stora delar av det styckegods som man har kört på järnväg i Dalarna. Bland annat har både Ludvika, Borlänge, Mora och Malungsfors tappat alla möjligheter att skicka gods med Green Cargo därför att hela verksamheten har tagits bort. Det är klart att detta påverkar andra företags möjligheter att utvecklas, växa och skicka gods med järnväg.

Finansministern får gärna svara på hur en byggstart för kärnkraftsindustrin om sisådär tio år kan rädda Green Cargo här och nu. Finansministern säger att bolaget ska agera långsiktigt och värdeskapande, men just nu ser det ut som att bolaget gör allt i sin makt för att rädda det som är kvar. I förlängningen blir det jobbigt för staten att ha ett bolag som återkommande visar minusresultat, men det blir ännu jobbigare för Sverige och svensk industri att öka produktionen och nyttja klimatsmarta transporter.

Finansministern frågade om jag vill redogöra för min första fråga kopplat till Tidöavtalet. Green Cargo nämns över huvud taget inte i Tidöavtalet, vad jag kan se. Inte ens svensk järnväg nämns. Däremot finns det fyra rader i dokumentet som handlar om näringspolitik, en näringspolitik som ska föda all annan politik, generera värdeskapande och säkerställa välfärden – alla de delarna.

Man skriver att Sverige behöver vara ett välfärdsland med god tillväxt som bygger på hög produktivitet och att företagen ska ha konkurrenskraftiga förutsättningar. Där ingår såklart att ha transporter och möjligheter till transporter. Nu är det faktiskt så att regeringens politik på den ena sidan omöjliggör eller försvårar politiken på den andra sidan.

Det kan vara så att finansministern ska svara här på vad man tänker göra med bolaget. Jag misstänker att bolaget inte är så lätt att sälja, om man nu skulle vilja det som moderat finansminister. Det kan ju vara så att man vill privatisera godstransporterna, men det står faktiskt inga andra bolag i kö för att ta över transporterna.

Detta hotar den industriella utvecklingen, det hotar arbeten ute i Sverige och det hotar svensk konkurrenskraft.

Anf. 6 EVA LINDH (S):

Fru talman! Låt oss konstatera några saker. Green Cargo har en otroligt viktig roll, för det vi behöver är att få mer transporter på järnväg, inte att öka transporterna på väg.

Det som också kan konstateras är att nu flyttas tvärtom fler transporter från järnväg till väg. Det påverkar inte bara Green Cargo utan också Sveriges framtid och Sveriges klimat, för när utsläppen ökar inom transport och energi och när fler transporter övergår till väg blir det svårare för svenska företag att profilera sig som klimatledande leverantörer. När andra länder samtidigt förstärker sin gröna industripolitik och sin gröna omställningspolitik riskerar detta naturligtvis att dra investeringar från Sverige. Det är bra att andra länder gör det, men då måste Sverige hänga med och vara med i den utvecklingen, inte i utvecklingen nedåt.

Nu när Sverige befinner sig i en tid av global konkurrens om den gröna industrins framtid behöver Sverige vara med i den. Vi behöver investera i klimatteknik, i ren energi och i nya industriella värdekedjor. Vi behöver investera i gröna transporter.

Därför är det viktigt att få till det här, för vi oroar oss på allvar över att till exempel utländska investeringar i Sverige minskar och att industri och företag inte längre kan säga: Vi kör på svensk järnväg; det är grönt. Det skulle också vara något positivt och bra för Sverige.

Anf. 7 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Vad handlar det här egentligen om? Jo, det handlar om ansvar. Det handlar om ansvar för klimatet. Det handlar om ansvar för sta-

tens finanser. Det handlar om ansvar för de statliga bolagen. Jag kan bara säga, fru talman, att jag tar ansvar för alla de delarna tillsammans med mina kollegor i regeringen och med Sverigedemokraterna.

Jag ska bara kort svara på frågan som handlar om Green Cargo och investeringar från andra länder. Bara så att vi har det klart för oss: Sverige är ett av de länder som många investerare vill till – och fler ska de bli, har jag bestämt mig för. Vi har en stabil politisk situation och en stabil ekonomisk situation. Vi har alltså statsfinansier i världsklass. I en av de större tidningarna skrev en reporter bara häromdagen om Sverige som en safe haven, som man brukar säga, för den som vill investera.

Man vet också att Sverige är ett grönt land. Hur mycket Socialdemokraterna än beklagar sig över att vi har underlättat för människor genom att göra det billigare att tanka – Socialdemokraterna tyckte att det var en dålig idé – är det bra för människor att veta att vi gör det samtidigt som vi på lång sikt stärker elektrifieringen. Det är det som är poängen med kärnkraft. Elektrifiering kräver att man gör saker här och nu men också på sikt och vågar fatta beslut i dag som underlättar för omställningen även under åren som kommer, när vi inte är kvar i den här kammaren. Gud förbjude, kanske någon tänker. Isak vill vara kvar i några år till, och det ska vi nog vara. Men min poäng är att vi tar ansvar. Vi tar ansvar för klimatet, och vi tar ansvar för infrastrukturen. Och den proposition som vi nu har lagt fram stärker alltså den svenska järnvägen mer än på mycket länge.

Slutligen, fru talman, handlar det om bolaget. Det är därför jag har fått den här frågan. Green Cargo har det tufft. Det är ett stort och viktigt bolag som just nu, som nästan alla, har det väldigt tufft och kämpar med lönsamhet. Det beror på flera saker, men främst såklart på en lång och utdragen lågkonjunktur som förlängdes av Trumps inträde på arenan med ett handelskrig. Det är en tuff tid.

Nästa år, däremot, förväntas svensk tillväxt vara betydligt högre än i år. Det kommer såklart att påverka hela den här branschen. Men den här branschen har kämpat under lång tid med allt från lönsamhet till kapacitetsbrist, eftersatt underhåll, höga banavgifter, förseningar och störningar – ibland på grund av vädret, som varken Isak From eller jag kan göra något åt. Där slutar väl ansvaret. Men man kan lita på och veta att det här är ett bolag som är viktigt.

Det är tufft nu. Vi har en ägarpolicy som tydliggör för Green Cargo och alla andra bolag vad vi förväntar oss av dem. Det är ett arv som jag är glad att jag lämnar efter mig när det gäller just bolagen och styrningen. Tydlighet är det som man efterfrågar – och dessutom att vi får fart på ekonomin så att transporterna får bättre lönsamhet och vi får ned utsläppen.

Anf. 8 ISAK FROM (S):

Fru talman! Finansministern! Vi socialdemokrater bygger hela vår välfärdspolitik på att vi har en industri som levererar, som levererar underlaget och skatteintäkterna.

För den industrin behöver vi ha kompetensförsörjning. Vi behöver ha transporter. Men omvärlden behöver också ha tilltro till att investeringar i Sverige är lönsamma, långsiktiga och bra.

Under Tidöpartiernas och finansministerns tid har det här förvärrats. Vi har gått från att vara ett land där alla ville investera, där vi låg i framkant, till att man nu frågar sig: Varför backar staten ur stora industri-

projekt? Varför står inte staten fast vid sina åtaganden? Varför vill inte Sverige som land vara med och finansiera framtidsinvesteringar?

Jag tror också att de allra flesta personbilsförare som är ute på våra vägar ser att det vore mycket bättre att godstransporterna gick på järnväg i stället för att vara i vägen på vägen.

Jag ser att finansministern har goda ambitioner. Men det är tveklöst så att finansministern måste gå tillbaka till Finansdepartementet och ta tag i många viktiga frågor för att få bort det här stoppet.

Det är ju inte bara ny industri som backar. Det är traditionell skogsindustri som backar. Det är traditionell verkstadsindustri som backar. På område efter område backar Sverige tillbaka. Vi behöver ha en ambitiös klimat- och industripolitik.

Anf. 9 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar för den här debatten.

Jag kan konstatera att när jag tillträdde låg inflationen på 10 procent. Den är nu bekämpad. Jag kan konstatera att Sverige låg på 22:a plats i tillväxtligan. Nästa år kommer vi att ligga på 5:e plats om prognoserna inträffar, vilket jag tror att de kommer att göra.

Jag kan också konstatera att i alla mina möten med både utländska investerare och finansministrar är många gröna av avund för att Sverige är ett så stabilt land. Jag tar inte åt mig hela äran för det, Isak From. Det är många regeringar som har tagit ansvar under decennier. Vi är ett fantastiskt land. Vi har det tufft när den globala efterfrågan sviktar, men vi kommer ur det här starkt.

Vi är ett föregångsland när det gäller klimat och miljö. Här kan man investera i klimatet och numera också i försvarsindustrin, i kriminalvården och i många andra delar. Vi har en fantastisk life science-sektor. Vi har så många delar av svensk industri att vara stolta över. Jag har kontakt med den på daglig basis och tänker fortsätta att göra allt jag kan för att svenska industrier och företag och svenska jobb ska bli fler.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2025/26:115 om tolktjänstens betydelse

Anf. 10 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON

GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag vill börja med att be om ursäkt för att jag har en så otroligt svag röst. Jag hoppas att den ska hålla genom hela interpellationsdebatten.

Jessica Rodén har frågat mig när regeringen avser att gå vidare med förslagen i betänkandet SOU 2022:11 om en ny tolklag och en långsiktig utveckling av tolktjänsten. Jessica Rodén har även frågat mig hur jag och regeringen avser att säkerställa en likvärdig tillgång till tolktjänst över landet samt vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att barn och unga ska få tillgång till tolk även i sina fritidsaktiviteter så att föräldrar inte tvingas tolka åt sina egna barn.

Prot. 2025/26:35
18 november

*Svar på
interpellationer*

Jag håller med Jessica Rodén om att tolktjänst inte är en särskild service utan en grundläggande rättighet och en förutsättning för jämlikhet, arbete, studier och delaktighet i samhället för personer med hörselskada, dövhet eller dövblindhet. Regeringen har en tydlig ambition att stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att fullt ut delta i samhällslivet. Mot denna bakgrund har regeringen gjort bedömningen att det finns behov av en mer systematisk och långsiktig uppföljning och utveckling av tolktjänsten. Därför har vi gett Myndigheten för delaktighet i uppdrag att inrätta en nationell funktion för samordning av tolktjänsten.

Denna funktion ska bidra till att förbättra samordningen, öka kunskapen om tolktjänstens betydelse och stödja berörda aktörer i deras utvecklingsarbete. Det är ett viktigt steg för att skapa bättre förutsättningar för en likvärdig och tillgänglig tolktjänst i hela landet. Regeringen har också beslutat att från och med 2025 tillföra regionerna 41 miljoner kronor årligen för att stärka samordningen av tolktjänsten.

Betänkandet *Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet* (SOU 2022:11) innehåller flera värdefulla förslag för att förbättra tolktjänsten. Regeringen ställer sig bakom utredningens ambitioner. Den vidare beredningen har dock visat på betydande svårigheter med vissa förslag, exempelvis förslaget om en ny lag om tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Regeringen följer utvecklingen noga och utvärderar löpande behovet av ytterligare åtgärder – inte minst genom den nya nationella samordningsfunktionen för tolktjänsten.

När det gäller barns och ungas tillgång till tolk i fritidsaktiviteter vill jag understryka att detta är en viktig fråga. För regeringen är det en viktig prioritering att främja barns och ungas förutsättningar att delta i fritidsaktiviteter som bidrar till en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra.

Regeringen har bland annat avsatt medel till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor för att öka deltagandet i fritidsaktiviteter bland barn och unga med funktionsnedsättningar. Detta innefattar anpassning av lokaler, investering i utrustning och hjälpmedel eller insatser som bidrar till ökat jämlikt och jämställt deltagande. En väl fungerande tolktjänst är avgörande för att barn och unga med dövhet, hörselnedsättning eller dövblindhet ska kunna delta på lika villkor även på fritiden.

Det är regionerna som enligt 8 kap. 7 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) har ansvar för att tillhandahålla så kallad vardagstolkning. Det innebär att de ska organisera, finansiera och erbjuda tolktjänst för vardags-situationer, vilket inkluderar fritidsaktiviteter.

Det är mycket viktigt att regionerna svarar upp mot den skyldighet de har att erbjuda tolktjänst så att barn och unga med dövhet, hörselnedsättning eller dövblindhet kan delta i fritidsaktiviteter på ett bra sätt. Regeringen avser att följa frågan.

Anf. 11 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för möjligheten att debattera denna viktiga fråga i dag, trots ministerns problem med halsen. Jag hoppas att det går vägen – vi får ta det lite lugnt.

Att kunna kommunicera är ingen lyx, utan det är själva grunden för människovärdet. Det är genom att kunna berätta hur man mår, ställa frågor

till sin läkare, delta på arbetet och prata med sitt barns tränare som man är en del av samhället. Men för den som är döv eller teckenspråksanvändare ser vardagen annorlunda ut. Man är beroende av en tolk. Man är beroende av att någon annan dyker upp, förstår en och tolkar en rätt. Man måste överlämna sitt språk – och en bit av sig själv – till någon annan, och man vet aldrig riktigt om det man säger verkligen blir sagt. Den sårbarheten bär i dag döva, hörselskadade och personer med dövblindhet i vårt land.

Fru talman! Vi har nyligen sett fall som gör ont att ta in, som den döva mannen i Södertälje som fick vänta flera dagar på teckenspråkstolk inför en operation. Det gick flera dagar utan att han kunde förstå sin diagnos och utan att han fick veta vad som skulle hända med hans kropp.

Sveriges Dövas Riksförbunds ordförande Hedvig Ledung kommenterade det så här: Det visar på en bristande förståelse för att teckenspråk inte är ett hjälpmedel, utan ett språk.

Det är precis detta vi socialdemokrater lyfter fram i vår kommittémotion i socialutskottet: Tolk tjänsten är inte en vanlig service. Det är en fråga om mänskliga rättigheter, om språkpolitik och om funktionshinderspolitik. Det handlar om rätten att känna sig delaktig på sitt eget språk.

Fru talman! Jag hörde i ministerns svar att regeringen lyfter fram arbetet med Myndigheten för delaktighet och de 41 miljoner som tillförs regionerna – och detta är bra. Ministerns svar är dock väldigt teoretiskt. Det låter bra när man hör det, men för den som står utan tolk i vården, i skolan eller på jobbet spelar det mindre roll att MFD gör en översyn eller att regionerna får extra pengar.

Det förändrar inte att grunden är densamma: Tolk tjänsten är fortfarande ojämlik. Ansvarsfördelningen är fortfarande otydlig, och människor lämnas fortfarande utan sitt språk. Det förändrar inte verkligheten för den som i dag sitter på akuten och väntar på en tolk. Det förändrar inte heller det faktum att regeringen har haft utredningen *Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolk tjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet* på sitt bord i tre år utan att lägga fram ett enda förslag.

Rätten till språk är rätten till värdighet. Svenskt teckenspråk är ett språk som är lika levande, lika viktigt och lika svenskt som själva svenskan.

Mot den här bakgrunden vill jag fråga ministern: När menar ministern att vi kan förvänta oss konkreta förslag på riksdagens bord? Och vad är det som är så svårt med att lagstadga rätten till ens språk?

(Applåder)

Anf. 12 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Jag vill också tacka för svaret till Jessica Rodén, och jag är glad för den positiva ton som socialministern ger uttryck för i detta angelägna ärende. Det är nämligen precis som interpellanten och socialministern säger: Det är en grundläggande rättighet och en förutsättning för jämlikhet och delaktighet i samhället att få en bra tolk tjänst när man har en hörselskada, är döv eller är en person med dövblindhet.

Ibland måste man erinra om historien och om hur denna målgrupp hade det för inte så hemskt länge sedan. Döva personer i Sverige fick nämligen inte möjlighet att lära sig teckenspråk i skolan förrän i början av 1980-talet. Dessförinnan gällde det orala språket på dövskolorna. Den 14 maj 1981 beslutade Sveriges riksdag att erkänna teckenspråk som dövas mo-

dersmål, tack vare forskning om dövas teckenspråk, där det konstaterades att det svenska teckenspråket är ett språk liksom alla andra.

Jag besökte som ung student dövskolan i Lund i slutet av 60-talet och kunde själv uppleva hur barnen hade det. Det var definitivt ingen barnvänlig miljö, vare sig i undervisningen eller i leksituationerna. Man tvingades ju till ett språk som man inte behärskade. Jag minns att jag grät när jag gick därifrån.

De fem dövskolorna har efter att teckenspråket blev officiellt haft en bra och kvalitativ utveckling i sin verksamhet. I början av 90-talet kom cochleaimplantatet, som gjorde att många i målgruppen kunde gå i vanlig skola. Men i grunden har man sin funktionsnedsättning som gör att man kan behöva stöd i olika situationer. Dövskolorna i dag ser annorlunda ut jämfört med tidigare, och gruppen elever har en delvis annan problematik.

Fru talman! Sedan 90-talet har jag följt tolkverksamheten, och jag har sett ett antal utredningar komma och gå – eller rättare sagt hamna i någon byrålåda. År 2011 kom en tolktjänstutredning där man ansåg att ansvaret borde samlas under en huvudman. *Att förstå och bli förstådd* kom 2018, och den plan vi nu diskuterar, det vill säga *Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet*, kom 2022.

Det har längs vägen uppstått även andra problem som drabbar målgruppen. Det är brist på utbildade teckenspråkstolkare i hela landet, och flera utbildningar har lagts ned eller minskat i omfattning. Samtidigt ökar behovet, inte minst bland äldre med hörselnedsättning och bland personer med dövblindhet, som är en särskilt utsatt grupp där tolkbehovet är väldigt stort. Den som inte får tolk nekas i praktiken tillgång till arbete, utbildning och samhällsliv – och familjeliv.

I ett öppet brev till arbetsmarknadsministern riktar Sveriges Dövas Riksförbund, Hörselskadades Riksförbund och Förbundet Sveriges Dövblinda skarp kritik mot regeringens beslut att försämra tolkstödet i arbetslivet. De nya reglerna innebär att taket för tolkstöd sänks från 210 000 till 120 000 kronor per år. Det är en kraftig försämring för den enskilda, och många som behöver använda stödet vågar dessutom inte göra det av rädsla för att förlora jobbet.

Det är mycket bra att regeringen med den senaste utredningen som grund har gett Myndigheten för delaktighet i uppdrag att inrätta en nationell funktion för att samordna tolktjänsten, men det behövs också ett förslag att lägga på riksdagens bord.

Anf. 13 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON
GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket för frågor och inlägg i den här väldigt viktiga frågan, Jessica Rodén och Ewa Pihl Krabbe!

Jag vill verkligen understryka hur betydelsefullt det är att döva, hörselskadade och personer med dövblindhet får sin rätt till tolkning – för det handlar om en rättighet – uppfylld. Jag kan däremot inte hålla med Jessica Rodén om att det inte händer någonting.

Nu lägger vi fram förslag där vi bland annat säger att regionerna behöver ha en enda väg in i stället för att en så stor del av de här personernas vardag ska behöva gå åt till att söka tolktjänst på olika platser. Med dessa

41 miljoner ska samordningen av tolktjänsten stärkas för att säkerställa att den som behöver tolk ska kunna ha en enda väg in.

Det är också glädjande, kan jag tycka, att det nu kommer ett sent uppvaknande från Socialdemokraterna. Till syvende och sist måste man nämligen titta tillbaka och se vad som hände under de åtta år då flera utredningar kom. Det hände faktiskt ingenting. Det är därför glädjande att se detta uppvaknande, även om det är senkommet.

Regeringen delar uppfattningen att det är viktigt att vi nu kommer framåt i frågan om tolktjänst, och man ska inte på något sätt underskatta eller nedvärdera den viktiga insats som Myndigheten för delaktighet nu gör. Vi ser att vi kan få en samordning och en uppföljning av olika delar av detta. Det är betydelsefullt – helt avgörande – för ett öppet och inkluderande samhälle att människor inte stängs ute, och då måste tolktjänsten fungera.

Som jag har sagt tidigare har regeringen en tydlig ambition att stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att fullt ut delta i samhällslivet. Därför har regeringen, som jag sa, beslutat bland annat om den här nationella funktionen. Vi ser att en sammanhållande resurs för en långsiktig uppföljning och kvalitetsutveckling av tolktjänsten är en viktig utgångspunkt för en väl fungerande tolktjänst som också kan tillgodose tolkbehoven.

Anf. 14 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Vi pratar ofta om tillgänglighet, men för döva och hörsel-skadade eller personer med dövblindhet handlar det om något mycket djupare. Det handlar om att få förstå, det handlar om att få bli förstådd och det handlar om frihet.

Att leva som döv är att ständigt leva i någon annans händer. Du kan inte ta ett spontant samtal. Du kan inte ringa vårdcentralen. Du är helt beroende av att tolken är bokad, av att tolken kommer och av att tolken förstår inte bara dina ord utan även vem du är. Tolkning handlar nämligen inte bara om språk; det handlar om identitet – om tonfall, blickar, sammanhang, humor och allvar. Det handlar om att din personlighet ska följa med genom tolkningen. När tolken inte känner dig, när samtalet går för fort eller när någon avbryter kan du som döv plötsligt bli missförstådd eller osynliggjord. Det är en maktobalans som vi hörande aldrig behöver uppleva.

Det är det här som skapar minoritetsstress och en ständig förklaringsbörda – att behöva börja varje möte med: ”Jag finns här. Jag behöver tolk. Det här är mitt språk.”

Jag vill också lyfta fram barnen. Det handlar om barn som vill leka, delta och vara en del av ett lag. Den nationella bilden är tydlig: Fritidstolkning prioriteras nästan aldrig. Föräldrar får tolka åt sina egna barn på scouterna, på fotbollen och i stallet. Barn som vill vara självständiga får inte chansen. Föräldrar som vill vara just föräldrar tvingas vara tolkar.

Fru talman! Ministern beskriver i sitt svar att regeringen har avsatt medel via MUCF för att stödja barns och ungas fritid. Det är jättebra, men det löser inte frågan om tolktjänst. Det spelar ingen roll hur många fritidsprojekt som får stöd om barnen fortfarande står utan sitt språk när de ska spela fotboll, rida eller delta i scouterna. Det är här skillnaden mellan ambition och verklighet blir tydlig. MUCF-medel ersätter inte rätten till tolk, och de

Prot. 2025/26:35
18 november

Svar på
interpellationer

åtgärder ministern lyfter fram förändrar inte det faktum att fritidstolkning sällan prioriteras av regionerna.

I den utredning som jag nämnde i mitt tidigare inlägg föreslogs att barns och ungas tolksituation ska analyseras nationellt tillsammans med SPSM för att deras rätt till språk, delaktighet och självständighet ska säkras. Tre år senare har det arbetet fortfarande inte påbörjats. Varför har regeringen inte påbörjat det arbete som föreslogs i utredningen?

Anf. 15 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Jag vill passa på att ta upp en annan aspekt av tolktjänsten, och det är ledsagningen.

I synnerhet för personer med dövblindhet är ledsagningen väldigt viktig, för som en tolkanvändare med dövblindhet uttryckte det: "Om jag inte kan ta mig till själva aktiviteten för att det inte finns möjlighet att få ledsagning är det ju ingen idé att jag bokar tolk alls." Och så är det ju.

Det blir ett moment 22 för många med svåra funktionsnedsättningar. De ska slåss för att få färdtjänst, vilket är väldigt svårt bland annat i Skåne. Kanske behöver man ledsagning på en resa där man är beviljad tolk. Nekas man ledsagning har man ingen nytta av tolken eftersom man inte klarar av att ta sig till målet själv. Färdtjänst, ledsagning och tolk är alltså viktiga ingredienser för ett självständigt liv om man är funktionsnedsatt.

Jag är medveten om att ledsagning inte hör till frågeställningen i dag, men jag tycker att ämnet är relevant eftersom det fortfarande inte har hänt något sedan riksdagen i juni 2024 gjorde ett tillkännagivande där man krävde att regeringen ska se över möjligheten att reglera ledsagningen i en särskild lag. Ledsagning och tolktjänst hänger nämligen ihop för många personer med svår funktionsnedsättning.

Anf. 16 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON
GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag kan bara instämma i den beskrivning som Jessica Rodén gav av hur personer som inte får tolk upplever sin situation. Jag är glad över att jag har kontinuerliga möten med funktionshindersorganisationer. Det är bra för den fortsatta ledningen av det här arbetet. Att lyssna på och resonera med dem har väglett oss vidare.

När det gäller ledsagning finns det, precis som Ewa Pihl Krabbe beskrev, stora bekymmer runt en annan del. Kommunerna har ett omfattande ansvar och är skyldiga att efterleva lagstiftningen. Den LSS-lagstiftning som en borgerlig regering införde för drygt 30 år sedan skulle vara en viktig frihetsreform och göra att personer med olika slags funktionsnedsättningar får jämställd och full delaktighet i vårt samhälle. Ett stort ansvar faller på kommunerna, men det finns också andra delar, bland annat Socialstyrelsens rapport. Detta bereds just nu på olika sätt i Regeringskansliet.

Nu händer saker som inte händer under de föregående åtta åren. Jag kan inte känna annat än motvillig beundran för en riksdagsledamot som inte har något i bagaget från sina egna åtta regeringsår men som ändå går upp och kritiserar regeringen när det nu tas steg framåt när det gäller tolktjänsten. Flera utredningar lades i en byrålåda. Utredningarna låg i den byrålådan när jag gick in på Socialdepartementet. Det finns verkligen inte mycket att hurra för när det gäller vad den tidigare, socialdemokratiska

regeringen gjorde i fråga om tolktjänsten. Detta är ett faktum, inte att sätt att skylla ifrån sig.

Nu tar vi steg framåt, och uppdraget till MFD är väldigt viktigt. Det handlar om att ta fram, sammanställa och tillhandahålla information om regelverk så att regioner, kommuner, statliga myndigheter, arbetsgivare och andra aktörer verkligen vet vad som är deras uppgift och ansvar. Det handlar även om att samordna utvecklingsinsatser som rör tolktjänst och denna målgrupp samt om att samordna och hantera frågor som rör tolktjänsten och målgruppen och som inte har någon naturlig hemvist hos någon annan aktör.

Att upphandla tolkservice för förtroendevalda i vissa organisationer är ibland ett bekymmer. Detta är en viktig del i att demokratin fungerar. Det gäller dessutom att betala ut statsbidrag till regionerna för tolktjänst och att ansvara för en samlad nationell uppföljning av tolktjänsten inklusive insamling av statistik och sammanställning av aktuell forskning. Detta är viktigt att betona, för forskningen leder oss framåt.

Det här var exempel på vad denna nationella funktion kommer att betyda. Jag är övertygad om att den kommer att ha en avgörande betydelse. (Applåder)

Anf. 17 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! I dag har vi diskuterat något djupt mänskligt, nämligen rätten till språk, rätten att förstå och att bli förstådd samt rätten att vara en del av helheten, oavsett om man är döv, hörselskadad, dövblind eller hörande.

Här i kammaren finns tolkar som teckenspråkstolkar hela debatten i realtid. På läktaren kan representanter från Sveriges Dövas Riksförbund följa allt som sägs på sitt språk och utan fördröjning. Det är så demokratin ska fungera, fru talman. Den ska vara tillgänglig, likvärdig och språkligt inkluderande.

Låt mig vara tydlig: Teckenspråk är inte ett hjälpmedel, utan det är ett språk. Det är en mänsklig rättighet och en självklar del av Sveriges språkgemenskap.

Fru talman! Nästa år är ett valår. Då blir det ännu viktigare att alla kan följa samhällsdebatten på sitt eget språk utan hinder eller fördröjning. Det är en demokratisk rättighet, inte en service.

Jag vill tacka ministern för debatten. Jag hör hennes engagemang i frågan, och jag och många andra uppskattar det.

Anf. 18 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON
GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag vill tacka Jessica Rodén så mycket för debatten.

Jag hör mitt eget engagemang speglas i ledamotens väldigt fina beskrivningar av betydelsen av att få det här språket och att kunna använda sig av sitt språk. Min ingång är att det inte ska spela någon roll om det är valår eller inte – man ska alltid ha förutsättningar och de rättigheter man faktiskt äger att kunna ta del av samhällsdebatten. Det är grunden för hela LSS-lagstiftningen. Det är absolut viktigt att det är valår, men man ska få sina rättigheter tillgodosedda alla år och alla dagar i veckan.

Avslutningsvis vill jag fästa fokus på hur viktigt det är att barn och unga får tillgång till tolk när det gäller fritidsaktiviteter. För regeringen är

Prot. 2025/26:35
18 november

Svar på
interpellationer

det en otroligt viktig prioritering att främja barns och ungas förutsättningar att delta i fritidsaktiviteter så att de får en meningsfull och aktiv fritid i gemenskap med andra barn och unga. Det är därför de medel som jag beskrev tidigare har avsatts.

Det ska finnas en extra del för att öka deltagandet bland barn och unga med funktionsnedsättningar, eftersom vi vet att statistiken pekar på att de inte har samma rätt eller samma förutsättningar att ha en aktiv fritid. En väl fungerande tolktjänst är helt avgörande för att barn och unga med dövhet, hörselnedsättning eller dövblindhet ska kunna delta på lika villkor även på fritiden.

Stort tack för debatten!
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2025/26:62

Tredje vice talmannen meddelade att socialtjänstminister Camilla Wal-
tersson Grönvall (M) var förhindrad att vid dagens sammanträde besvara
interpellation 2025/26:62 av Helena Vilhelmsson (C) om generella alko-
holförbud på skyddade boenden. Interpellationen skulle besvaras vid ett
senare tillfälle.

§ 7 Svar på interpellation 2025/26:102

Tredje vice talmannen meddelade att socialtjänstminister Camilla Wal-
tersson Grönvall (M) var förhindrad att vid dagens sammanträde besvara
interpellation 2025/26:102 av Gustaf Lantz (S) om HVB-hemmen och den
organiserade brottsligheten. Interpellationen skulle besvaras vid ett senare
tillfälle.

§ 8 Svar på interpellationerna 2025/26:93 och 110 om barnfattigdo- men i Sverige

Anf. 19 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Arber Gashi har frågat mig vilka åtgärder jag och reger-
ingen avser att vidta för att vända utvecklingen med ökad barnfattigdom
och säkerställa att familjeekonomin i Sverige ger alla barn en rimlig lev-
nadsstandard i enlighet med barnkonventionen och det ansvar som åvilar
staten.

Agneta Nilsson har frågat socialtjänstministern om hon, inom sitt an-
svarsområde, och regeringen avser att vidta åtgärder för att minska barn-
fattigdomen i Sverige så att barns rätt till skälig levnadsstandard inte ur-
holkas. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara
på interpellationen.

Jag vill börja med att påpeka att barnfattigdomen *inte* har ökat, enligt
Statistiska centralbyråns framtagna mått för låg inkomststandard. Antalet

barn som lever med låg inkomststandard har i stället minskat successivt mellan 2019 och 2023. För tiden därefter finns ännu inga uppgifter.

Det ekonomiska läget i Sverige är – oavsett detta, vill jag påpeka – ansträngt. Vi befinner oss i en lågkonjunktur. Även om inflationen nu har börjat minska rejält har den höga inflation som vi haft påverkat hushållens ekonomi negativt genom bland annat höjda matpriser och stigande boendekostnader.

Regeringen har därför vidtagit en rad olika åtgärder för att stötta hushållen, och vi ser det som angeläget att fortsätta göra det. I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) föreslås och aviseras en rad åtgärder för att sänka matpriserna och öka hushållens disponibla inkomster, bland annat sänkt matmoms, sänkt barnomsorgsavgift och höjda gränser för bostadskostnaderna i bostadsbidraget. Det gynnar särskilt barnfamiljer med låga inkomster, vilket ofta är ensamstående kvinnor med barn. Regeringens förslag och aviseringar under mandatperioden har sammantaget procentuellt sett ökat den ekonomiska standarden mest i den tiondel av befolkningen som har lägst ekonomisk standard och allra minst i de två översta inkomstgrupperna.

För att på längre sikt hjälpa ekonomiskt utsatta hushåll och minska barnfattigdomen är det otroligt viktigt att få fler i arbete. Regeringen genomför därför en rad olika åtgärder som gemensamt syftar till att stärka arbetslinjen och göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete. Att fler föräldrar går till jobbet innebär att barn får en mer stabil ekonomisk situation och en potentiellt högre ekonomisk standard, vilket är gynnsamt för barns utveckling och framför allt trygghet.

Slutligen vill jag påtala att det inte stämmer att försörjningsstödet inte har följt prisutvecklingen, som Arber Gashi påstår i sin interpellation. Riksnormen för försörjningsstödet har höjts med rekordstora belopp under de senaste åren för att kompensera just för den höga inflationen. Till exempel höjdes riksnormen med nästan 9 procent både 2023 och 2024. Sett över en längre tid har riksnormen stigit mer än prisutvecklingen just för barnfamiljer.

Anf. 20 ARBER GASHI (S):

Fru talman! Jag tackar socialförsäkringsministern för svaret. Ministern hade rätt många sätt hon kunde ha öppnat den här debatten på, men hon valde ett särskilt, nämligen att konstatera att barnfattigdomen inte alls ökar i Sverige och att den snarare kanske till och med har minskat. Det låter som att ministern är ganska nöjd med hur läget ser ut, vilket är märkligt – i regeringens egen budget skriver man själv att barnhushållens ekonomi visat en tydlig nedgång de senaste åren, framför allt 2021–2023. De som har det allra tuffast är ensamstående föräldrar. Detta framstår därmed som verklighetsfrånvänt för mig.

När ministern stirrar sig blind på statistik lyfter jag i stället blicken och kikar ut över vårt land. Där ser jag ensamstående föräldrar som lånar pengar för de mest basala utgifterna, som hyra och mat. Jag ser mammor som på kronan vet precis vad allt kostar därför att marginalerna är så små. Jag ser barn som själva slutat be om saker därför att de vet att det svider i mammas hjärta att behöva säga nej. Jag ser barn som avstår från fritidsaktiviteter och utflykter för att inte belasta föräldrar och som i stället löper ständig risk att bli uppsnappade av de kriminella gängen.

Prot. 2025/26:35
18 november

Svar på
interpellationer

Jag läste i dagarna om en förskola i Göteborg där förskolegården är tom under regniga dagar därför att barnen inte har regnkläder. Det går att läsa om över 100 ansökningar till Majblomman från barnfamiljer i fattigdom. Det handlar om allt från kläder och skor till glasögon, busskort och cyklar. Det är verkligheten. Den senaste rapporten från Rädda Barnen visar att 276 000 barn, alltså nästan ett av åtta, lever i ekonomisk utsatthet. I rapporten konstateras också att tidigare statistik underskattat barnfattigdomen och att trenden vänt uppåt under de år då den här regeringen har verkat.

Alla vi partier som säger oss stå för jämlikhet har en plikt att lyssna på de varningssignalerna. Jag vill se en politik som speglar sig i verkligheten, inte bara i den formella statistiken. Att förminska situationen, vilket jag upplever att socialförsäkringsministern gör i det här fallet, är att stänga dörren för de barn som redan står längst ut.

Hur har det kunnat bli så här? Jo, den här regeringen har valt att ställa sig på fel sida. Medan ensamstående mammor har fått lägre bostadsbidrag, ännu tajtare marginaler, dyrare mat och höjda hyror har höginkomsttagare fått tusenlappar mer i månaden. Regeringen har gjort särskilda skattesänkningar för dem som tjänar över 66 000 kronor i månaden, samtidigt som barnfamiljer som redan har det tufft har fått mindre stöd och högre kostnader. Det är klart att klyftorna växer när de som redan har det bra får ännu mer och de som har minst lämnas att klara sig själva. Det är resultatet av en politik som belönar styrka och straffar utsatthet. Och det är barnen som betalar det högsta priset.

Vad skulle man då ha kunnat göra i stället? Jo, man skulle ha kunnat höja barnbidraget, likt de flesta andra nordiska länder, och skipa sänkningen av bostadsbidraget. Man skulle också ha kunnat avskaffa karensvadraget, som i dag ser till att barnskötare, sjuksköterskor, bussförare och andra som inte kan ta med sig jobbet hem i stället går till jobbet sjuka därför att notan för att stanna hemma är för dyr.

Jag vill därför fråga ministern hur hon förklarar Rädda Barnens, Majblommans och Sveriges Stadsmissioners rapporter om det är så att barnfattigdomen inte har ökat.

(Applåder)

Anf. 21 AGNETA NILSSON (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Barnkonventionen är svensk lag sedan 2020. Det innebär att barnkonventionens rättigheter har samma status som andra lagar och att originaltexternas lydelse ska gälla som svensk lag.

I artikel 27 om levnadsstandard i barnkonventionen står det: ”Konventionsstaterna erkänner varje barns rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. ... Konventionsstaterna ska i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och ska vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder och bostad.”

Denna lag uppfylls inte av Sverige och regeringen. Antalet fattiga barn ökar, trots att FN:s kommitté för barns rättigheter har påpekat att Sverige bör göra mer för barnfamiljer som lever i fattigdom. Kommittén är tydlig:

”En uppväxt i relativ fattigdom undergräver barns välfärd, sociala integration och självkänsla, och minskar möjligheterna till lärande och utveckling.”

Fru talman! Nuvarande siffror från Rädda Barnens senaste rapport visar att det finns 276 000 barn som lever i fattigdom i Sverige. Denna siffra har ökat markant. Mellan 2019 och 2022, under Socialdemokraternas regeringstid, minskade barnfattigdomen. År 2023 bröts utvecklingen – barnfattigdomen började öka och har konsekvent ökat sedan dess.

Jag träffade Makalösa Föräldrar när de i våras bjöd på havregrynsgröt här utanför på Mynttorget. Jag samtalade med föräldrar som lever på marginalen. Det de vittnade om ska inte behöva finnas i vårt land. Föräldrar med låg inkomst, såsom barnskötare, lokalvårdare, vårdbiträden och handelsanställda, får inte ekonomin att gå ihop även om de arbetar heltid. Det handlar om mat, kläder till barnen och andra helt basala saker som man inte har råd med.

Man får försaka aktiviteter tillsammans. Föräldrar är oroliga för att inte kunna ge barnen tillräckligt med mat när det är skollov. Matutgifter och hyra för bostad har tagit en större del av inkomsterna och gör det fortfarande. Pressen ökar på familjer som redan har det snävt i inkomst när ekonomin blir ännu mer begränsad.

En undersökning som gjorts på uppdrag av Majblomman, Hyresgästföreningen, Rädda Barnen och Röda Korset visar på att var tredje ensamstående förälder med låg inkomst, under 30 000 kronor i månaden, inte har möjlighet att äta sig mätt för att kunna ge sina barn mat.

Min fråga är: Hur ser ministern och regeringen på vikten av att följa barnkonventionen som är svensk lag och att regeringen har det yttersta ansvaret för att lagen följs?

(Applåder)

Anf. 22 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka interpellanterna för att debatten återigen väcks och framför allt statsrådet för att hon tålmodigt tar sig an att svara på denna viktiga fråga.

Barns levnadssituation är oerhört viktig. Att bryta utanförskapet är en av Moderaternas mest prioriterade frågor. Regeringen jobbar metodiskt med att göra just det, att återupprätta arbetslinjen, precis som statsrådet Anna Tenje tidigare beskrivit.

Åtta år av socialdemokratiskt styre lämnade Sverige i en oerhört sårbar situation. Det var en inflation som skenade som innebar smärtsamma ränt- och kostnadsökningar.

Den utvecklingen har regeringen nu vänt. Många familjer i Sverige har fått genomgå ett stålbad efter det som Socialdemokraterna lämnade efter sig. Men nu ser vi att det sakta börjar ljusna vid horisonten.

I kommande budget kommer också viktiga lättnader som exempelvis lägre förskoleavgift och sänkt matmoms. Det är åtgärder som stärker människors egen ekonomi i stället för att strössa med bidrag.

Den bästa försäkringen mot ett framtida utanförskap är att se sina föräldrar gå till jobbet. Därför måste vi fortsätta arbetet med att göra det lönsamt att jobba. Men vi måste också säkerställa att företag kan, vill och vågar investera och att deras företag växer. Det är så vi skapar arbetstillfällen i Sverige.

Prot. 2025/26:35
18 november

*Svar på
interpellationer*

Den moderatledda regeringen har också gjort så att en vanlig barnfamilj, med en polis och en sjuksyrra, sedan vi tog över 2022 får behålla över 5 000 kronor mer i månaden. Det har givetvis också gynnat ensamstående och framför allt familjer med låga inkomster.

Fru talman! Jag vill också flagga för risken med att dra alltför stora växlar på begreppet relativ fattigdom. Det innebär i praktiken inte bara att vi alltid kommer att ha fattiga barn i Sverige. Det innebär också att vid tillväxt, varje gång ett företag expanderar och varje gång någon får chansen till en ny position som ökar lönen, blir några andra relativt sett fattigare. Så är det givetvis inte.

Den socialdemokratiska avundsjukan får inte bli ett slagträ i debatten. Principen är att det inte är gott nog om inte socialdemokraterna får vara de som är goda, de som tar med den ena handen och ger med den andra.

Vi ska hjälpa barn som lever i verklig utsatthet. Men vi ska inte kalla människor fattiga bara för att andra har blivit rikare. Barnen förtjänar bättre än symbolpolitik.

(Applåder)

Anf. 23 DZENAN CISIJA (S):

Fru talman! Tack, ministern, som eventuellt kommer att svara på min fråga! Tack också till mina partikamrater Agneta och Arber som lyfter frågan om barns rätt till en skälig levnadsstandard. Det är en av de mest grundläggande rättighetsfrågorna i en välfärdsstat.

När nuvarande regering tillträdde levde ungefär en tiondel av Sveriges barn i ekonomisk utsatthet. I dag tre år senare visar Rädda Barnens fattighedsrapport att 276 000 barn, nästan 13 procent, lever i ekonomisk utsatthet. Det handlar om kanske 100 000 fler barn på tre år.

Det innebär att Sverige, ett av världens rikaste länder, har den högsta barnfattigdomen på över ett decennium. Det sker samtidigt som barnfattigdomen minskar i andra nordiska länder. Barnfattigdomen ökar för att den ekonomiska grundtryggheten i Sverige har monterats ned steg för steg.

Barnfattigdomen ökar också för att barnbidraget inte höjts sedan Socialdemokraterna styrde landet och för att det tillfälliga bostadsbidragstillägget tagits bort samtidigt som matpriser, boendepriser och diverse avgifter stigit kraftigt.

Vi kan också konstatera att arbetslösheten har ökat sedan denna regering tillträdde. Det slår särskilt hårt mot ensamstående föräldrar, ofta kvinnor, och mot utrikesfödda svenskar som redan befinner sig i en mer utsatt position på arbetsmarknaden.

Arbetslöshet och låga inkomster i kombination med stigande levnadskostnader driver nu barnfamiljer rakt in i en ekonomisk verklighet där varje månad blir ett nödläge. För att klara mat, hyra och el tvingas många låna, och allt fler fastnar, som medierna rapporterar, i skuldfällor som de har svårt att ta sig ur.

Fru talman! Jag bor i Angered i Göteborg. I min stadsdel är barnfattigdomen över 35 procent medan den i välbärgade delar av Göteborg ligger runt 7, kanske 8, procent. Det är samma stad och samma land men två helt olika verkligheter. Det är en skam för Sverige, som vill kalla sig jämlikt.

När barn växer upp i fattigdom påverkas allt. Det gäller möjligheten att delta i fritidsaktiviteter och barnens hälsa, skolresultat, trygghet samt framtidstro. Fattigdom kan även driva barn in i kriminalitet.

Rapporter från Majblomman, Hyresgästföreningen, Röda Korset och Makalösa Föräldrar visar att en växande grupp barn inte får den mat, de kläder, den vinterutrustning eller den fritid som de behöver. Föräldrar vittnar om att de hoppar över egna måltider för att barnen ska få äta sig mätta. Det är inte värdigt Sverige.

Fru talman! Barnkonventionen är sedan 2020 svensk lag. Artikel 27 säger att varje barn har rätt till en skälig levnadsstandard. Den rätten försvagas nu i praktiken genom regeringens beslut och regeringens medvetna icke-beslut.

Jag vill fråga ministern: Kommer regeringen att överväga att höja barnbidraget och studiebidraget?

(Applåder)

Anf. 24 DANIEL PERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar äldre- och socialförsäkringsministern för svaren på dessa interpellationer. Interpellanterna lyfter fram viktiga frågor om barnfattigdom.

Båda interpellanterna har frågor som i någon mening har sin grund i Rädda Barnens barnfattighedsrapport från 2025. Rapporten berör åren 2019–2023. Interpellanterna påstår att barnfattigheten ökar. Ökningen beror på att man har reviderat barnfattighetsmålet. Det är någonting som de interpellierande socialdemokraterna inte nämner.

För 2023 använder man en reviderad beräkningsmodell. Då hamnar man på 276 000 barn som lever i ekonomisk utsatthet. Med den beräkningsmodellen var antalet barn som lever i ekonomisk utsatthet 321 000 år 2022. Till 2023 är det en minskning med 45 000 barn. Men det sker en viss ökning från 2022 till 2023 enligt den nya modellen, med 16 000 barn.

Om man hade använt den tidigare beräkningsmodellen hade siffran för barn som lever i ekonomisk utsatthet varit 175 000 för 2023. Den tidigare beräkningsmodellen visar att den ekonomiska utsattheten bland barn minskade under åren 2019–2022. Hade man använt den tidigare beräkningsmodellen 2023 hade den visat på en fortsatt minskning. Om man som Socialdemokraterna påstår att barnfattigheten ökar borde man alltså ändå nyansera bilden. Men oavsett vilken beräkningsmodell man använder finns det barn som lever i ekonomisk utsatthet; det kommer vi inte att komma ifrån.

Fru talman! Läser man vidare i barnfattighedsrapporten ser man att det är en kraftig variation mellan och inom Sveriges kommuner. Den lägsta andelen barn i ekonomisk utsatthet har Vellinge kommun, med 3,1 procent. Den kommun som har den högsta andelen barn i ekonomisk utsatthet är Perstorp med 30,6 procent. En förklaring är att andelen personer med utländsk bakgrund i Perstorp är 33,2 procent. I rapporten konstateras att bland barn med utländsk bakgrund ligger barnfattigheten på 33,6 procent, att jämföra med barn med svensk bakgrund där barnfattigheten ligger på 5,8 procent.

Detta har sin grund i den massinvandring vi har haft i Sverige under Socialdemokraternas styre – ett Europa som inte bygger murar. Vi ser nu konsekvenserna av Socialdemokraternas politik. Det var en ansvarslös och kravlös migrationspolitik. Bidragsberoendet har ökat markant, och arbetslösheten bland utrikesfödda är hög. Vi har en segregation som har splittrat vårt land.

Fru talman! Det är först under den här mandatperioden vi lägger om migrationspolitiken. Där finns tydliga krav, och egen försörjning är målet. Vi styr arbetskraftsinvandringen från låglöneyrken till högkvalificerad arbetskraftsinvandring. Men det kommer att ta tid att få bukt med den segregation som byggts upp under åren. Det är viktigt att behålla en stram migrationspolitik framgent och att arbeta aktivt med frivillig återvandring för den som inte lyckats integrera sig i det svenska samhället.

Det är bara med Tidöpartierna vi får en ansvarsfull migrationspolitik som kan lösa problemen med den segregation vi ser i dag.
(Applåder)

Anf. 25 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S):

Fru talman! Mina kollegor Arber och Agneta har frågat vilka åtgärder ministern och regeringen tänker vidta för att barn ska få en rimlig levnadsstandard och för att minska barnfattigdomen.

Barnfattigdom är tyvärr något som jag har debatterat flera gånger med flera regeringsföreträdare. Svaren har ofta låtit välmenande, men vi kan se att facit har blivit något helt annat. I stället för att stärka barnfamiljers ekonomi har Sverigedemokraterna och regeringen försämrat förutsättningarna för de mest utsatta genom att göra det dyrare att hämta ut mediciner, genom att försämma bostadsbidraget och genom att stå passiva när barnbidraget har urholkats.

Barnfamiljer har fått ta den ekonomiska smällen samtidigt som höginkomsttagare har fått stora skattesänkningar. Det här är en prioritering som inte bara är orättvis; den har också visat sig vara skadlig för tillväxten.

Tidigare har vi socialdemokrater lagt fram flera förslag för att stötta vanliga familjer i Sverige. Bland annat har vi velat höja barnbidraget, stoppa försämringen av högkostnadsskyddet, som gör läkemedel dyrare, och ha kvar bostadstillägget för barnfamiljer. För att få fler i arbete har Socialdemokraterna presenterat förslag för att sätta stopp för nedskärningarna på Arbetsförmedlingen. Vi har föreslagit en fördubbling av antalet platser i arbetsmarknadsutbildningar och ett tillfälligt körkortsluft för unga arbetslösa samt ökade investeringar i infrastruktur och bostadsbyggande. Men allt detta har regeringen sagt nej till.

I ekonomiska kriser är det alltid de med minst marginaler som drabbas hårdast. Konsekvenserna märks tydligt för barnfamiljer, där ojämlikheten mellan familjer tyvärr ökar. Vi kan även se att de sämst ställda pensionärerna har svårare att klara vardagens mest grundläggande uppgifter.

Ensamstående föräldrar med låg inkomst drabbas särskilt hårt. Nästan sex av tio av dessa föräldrar har upplevt svårigheter att betala för fritidsaktiviteter för sina barn. Nästan en tredjedel av föräldrarna uppger att de har haft svårt att äta sig mätta. Detta är en ökning från 2024. Under 2024 ökade även skulderna med 52 miljoner kronor om dagen, och antalet vräkningar har ökat med nästan 50 procent på tre år. Av dessa rör 231 ärenden barnfamiljer.

Varje barn som drabbas av en vräkning befinner sig i en mycket utsatt situation. Detta kan få långtgående konsekvenser vad gäller både trygghet, skolgång och hälsa. För oss socialdemokrater är det en självklarhet att barn inte ska behöva betala för kriser. Men den ambitionen verkar dessvärre inte delas av regeringen. Sverige är i dag det enda av de nordiska länderna

som inte har höjt barnbidraget. Värdet av barnbidraget är på grund av regeringens passivitet det lägsta på 50 år.

Det här är en politik som får bistra konsekvenser. Barnfattigdomen har ökat till den högsta nivån i Norden, oavsett vad ministern och hennes kollegor säger. Detta är en utveckling som verkligen är ovärdig ett välfärdsland. Jag undrar återigen: Vad avser regeringen att göra för att vända utvecklingen?
(Applåder)

Anf. 26 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag träffade under hösten Majblomman, Stadsmissionen och Svenska kyrkan. Alla dessa säger att det är nya grupper som söker sig till dem för att få hjälp med det som är mest basalt, såsom en födelsedagspresent. De får ta ett större ansvar när den familjeekonomiska politiken står tillbaka och inte gör tillräckligt.

Moderaterna brukar ofta i denna kammare hävda arbetslinjen. Det är en linje som också vi socialdemokrater tycker är väldigt viktig. Vi tycker inte att det bara ska strösslas med bidrag. Men för den ensamstående undersköterskan med två barn kan situationen ändå vara helt omöjlig. Det är för dyrt med kläder till växande barn. Hyran är skyhögt. Man har inte råd att besöka en nöjespark på sommaren och än mindre att åka iväg en vecka på semester. Glassen är för dyr, och att handla mat ger ångest. Två mammor berättade för mig att de har silvertejpat sina handfat för att de helt enkelt inte har råd med nya. Många tvingas låna av sina föräldrar som är pensionärer, och sedan får man ångest för att man har tagit från mammas redan skralla pension.

Låt oss kalla det vi ser för vad det verkligen är: barnfattigdom i Sverige år 2025. Då måste man låta den familjeekonomiska politiken träda fram och göra något ordentligt. Man ska inte rycka tillägg i bostadsbidraget, inte vägra att höja barnbidraget och inte fika med matjättarna.

Det finns en hel del familjeekonomisk politik som vi socialdemokrater har presenterat de senaste åren och som verkligen hade kunnat göra skillnad för de här personerna. Men först och främst vill jag djupdyka i människor av kött och blod, som har sökt hjälp hos Majblomman, för deras röst förtjänar att få höras i Sveriges riksdag.

En mamma skriver: Vi lever i en tuff situation, och vi har det väldigt svårt att få det att gå ihop. Vi får inget stöd utifrån. Jag är ensam vårdnadshavare. Pengarna ska gå till kläder till pojkarna, och barnen behöver också pengar till sina fritidssysselsättningar. De behöver busskort på sommaren, men pengarna räcker inte till detta. Vi behöver pengar till transport för att hälsa på pappan. Vi kan inte göra det i dag, för vi har inte råd.

Det är ovärdigt ett välfärdsland som Sverige att barns möjligheter ska begränsas så mycket av hur mycket pengar föräldrarna har på bankkontot och bero så mycket på om föräldrarna bor ihop eller inte. Den här debatten handlar inte om det, men det finns såklart stora risker med att man till exempel stannar för länge i en våldsam relation för att man inte har råd att lämna den och vara ensamstående.

Vi socialdemokrater vill se ett ordentligt tillskott i tillägget till bostadsbidraget så att ensamstående kan få en drägligare vardag. Det är inte värdigt att spela på det sätt som man har gjort med tillägget till bostadsbidraget. Vi vill också höja barnbidraget. Alla våra nordiska grannländer har

Prot. 2025/26:35
18 november

Svar på
interpellationer

gjort olika typer av satsningar av det här slaget, men vår svenska regering har inte gjort det.

Det handlar om 2 400 kronor per barn och år som till exempel hade kunnat ge skor efter säsong, ett besök på ett sommarland, bio runt jul eller något annat som hade höjt livskvaliteten för dessa barnfamiljer.

Jag har läst regeringens budget, så jag är inte intresserad av att höra om satsningar i den. Jag skulle däremot vilja veta varför regeringen vägrar att höja barnbidraget trots att behovet finns och alla länder i Norden har gjort liknande satsningar.

(Applåder)

Anf. 27 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att särskilt välkomna besökarna från Råslätts fritidsgård, som sitter på läktaren och lyssnar till denna väldigt viktiga debatt om barn och barns fattigdom.

Fru talman! Vi har fått hundratusen fler arbetslösa med den här regeringen, och då har vi inte slutat räkna. Vi har fått försämrad a-kassa, och den försämringen kommer dessutom att drabba kvinnor ännu hårdare. Vi får nu också till oss rapporter från Försäkringskassan om att 86 000 långtidsarbetslösa kommer att få ett kraftigt sänkt aktivitetsstöd, med flera tusen kronor i månaden efter skatt.

På vilket sätt menar regeringen att detta skulle leda till en minskad barnfattigdom med den här verkligheten?

Vi har stått här ett flertal gånger. Vi har stått här inför sommarlov och beskrivit hur ont i magen, bokstavligen, mammor och pappor har av oro för hur de ska klara av att hålla meningsfulla aktiviteter för sina barn eller för att barnen ska kunna få mat genom hela sommarlovet. Nu står vi här med ett jullov i närtid, och då har människor redan plånböcker som är urgröpta och sparkonton som är tömda sedan länge med den här regeringen. Det är verkligheten.

Barnfattigdomen drivs på med den här regeringens politik. Då ska vi också vara fullt medvetna om att regeringen tänker fortsätta med denna politik.

När det gäller bidragsreformen skulle jag vilja fråga statsrådet om hon kan säkerställa, fru talman, att den inte kommer att drabba barn och deras levnadsvillkor och att den inte kommer att utöka barnfattigdomen i det här landet. Om statsrådet menar att det skulle finnas en risk att den ökar barnfattigdomen bör man fundera över den verklighet vi får till oss från Rädda Barnen, Stadsmissionen, Majblomman och så vidare, den verklighet som statsrådet i sitt svar inte lyfter eller kommenterar. Snarare gör hon tvärtom och försöker visa på att barnfattigdomen inte ökar trots alla dessa rapporter och alla dessa beskrivningar.

Vad är svaret till alla dessa mammor och pappor som söker jobb efter jobb, flera om dagen, men inte får jobb, alla som vill försöka skaffa sig en inkomst att leva på men inte får den möjligheten med den här regeringens politik? Det är min fråga till statsrådet. Vad är svaret till dem som faktiskt vill förbättra sin ekonomiska situation, som vill få ett arbete men som inte kan få det i den här SD-regeringens Sverige?

(Applåder)

Anf. 28 EVA LINDH (S):

Fru talman! I början av 90-talet gjorde jag min första praktik som socionomstuderande i Göteborg. Då träffade jag många som hade det väldigt tufft, för det var då lågkonjunktur. Inflationen var hög, och neddragningarna i välfärden åt sig in i människors vardag.

Då bestämde jag mig för att jag skulle engagera mig politiskt. Det som spelar roll är ju att människor har jobb, att man har en skola som funkar och att alla barn får goda förutsättningar till en bra uppväxt.

Under alla de år jag jobbat har jag också fortsatt lova mig själv att jag aldrig ska glömma deras berättelser om hur det var och hur det är att leva i ekonomisk utsatthet.

Detta, Caroline Högstrom, handlar nämligen inte om svensk avundsjuka. Det handlar om att barn inte vågar fråga sina föräldrar om de kan få nya fotbollsskor när de gamla har blivit för små och trånga utan fortsätter att springa på för att kunna vara med. Det handlar om barn som inte kan äta sig mätta men som ser föräldrar som kämpar och sliter.

Hela tiden sägs detta handla om huruvida statistiken är rätt. Nej, det är den kanske inte. Vi kan dock bara konstatera att den politik som den här regeringen för gynnar människor som redan har och gör det tufft för människor som inte har. Fler barn känner oro varje dag för sina föräldrars ekonomi. Fler barn får inte möjlighet att göra det som de drömmer om och älskar därför att ekonomin sätter hinder för det.

Det är detta det handlar om. Därför står jag här. Jag har lovat alla de barn och ungdomar som jag mött under mina nästan 18 år som socionom och vars berättelser jag hört om hur tufft det är att jag aldrig ska släppa kämpandet för ökad jämlikhet i Sverige.

Tyvärr är det inte så i dag. I dag ökar ojämlikheterna. Det handlar inte om avundsjuka; det handlar om rätten för alla barn i Sverige oavsett bakgrund. De är våra barn, och de har rätt till en god uppväxt om vi ska kunna fortsätta prata om att Sverige är ett föregångsland, ett land för alla barn och ett land som har en välfärdsmodell att tala om.

(Applåder)

Anf. 29 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt hoppa in i den här debatten, men jag kände mig ändå nödgad att göra det när jag hörde den sverigedemokratiska ledamotens inlägg förut.

Här inne är vi alltså ett par socialdemokratiska ledamöter som väljer att debattera en angelägen fråga: att det finns barn i vårt land som är oroliga för att det inte finns mat på bordet när man kommer hem eller för att föräldrarna inte kan betala hyran. Man kanske känner en oro för att julafton kanske inte blir så rolig och ser att de andra barnen i klassen får fina presenter.

Då tycker jag att det är lite magstarkt att gå upp i Sveriges riksdags talarstol och peka på att de siffror som Socialdemokraterna presenterar kanske inte riktigt stämmer. Det kanske inte är exakt så många barn som faktiskt är fattiga. Det kanske är något färre.

Fru talman! För mig spelar det ingen roll om det är tio barn, tiotusen barn, hundratusen barn eller en miljon barn som lever i barnfattigdom. Oavsett vilket ska den siffran ned. Det är det som är den viktiga politiska poängen att göra, tycker jag. Sedan kan vi prata om exakt hur man mäter

barnfattigdom. Det kan vi absolut ha en teoretisk diskussion om. Men det vi för ett politiskt samtal om är hur vi får ned den siffran.

När jag nu ändå har gått upp i talarstolen tänkte jag kommentera statsrådets svar. Den överordnade politiska uppgiften för oss är att se till att barn får ett drägligt liv och en dräglig levnadsstandard. Jag tog givetvis del av statsrådets svar, och där lyfter hon fram arbetslinjen och vikten av att alla människor i det här landet har ett arbete att gå till. Där är vi alla i kammaren överens. Alla människor som kan arbeta ska arbeta, och den absoluta majoriteten i det här landet som kan arbeta arbetar.

Man försöker måla upp en bild av att det finns en stor grupp människor som inte vill arbeta och därför inte arbetar utan lever på någon form av bidrag. Det är inte sant. Det finns de som vill arbeta men inte får ett arbete, och det beror på regeringens avsaknad av tillväxtpolitik. Det finns inga jobb i det här landet. Det finns absolut några lediga jobb – statsministern sa för inte så länge sedan i en partiledardebatt att det finns 70 000 jobb – men sist jag tittade efter fanns drygt en halv miljon arbetslösa.

Men även de som har ett jobb att gå till har en extremt svår situation, och den påverkar deras barn. Ensamstående mödrar som jobbar inom hemtjänsten har en tuff ekonomisk situation, vilket innebär att de har svårt att betala hyran och sätta mat på bordet.

Samtidigt kan vi inte se att regeringens politik stoppar utvecklingen. Det finns faktiskt 100 000 fler arbetslösa. I stället har skatterna sänkts för dem som tjänar allra mest. Vidare har a-kassan försämrats, och det extra tillägget i bostadsbidraget har tagits bort.

Var är krisinsikten? När kommer de stora och viktiga reformerna som kan vända utvecklingen, så att fler barn märker att ekonomin går runt i familjen? När har fler föräldrar ett jobb att gå till, i stället för den utveckling vi ser i dag?

(Applåder)

Anf. 30 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Regeringen ser, och vi agerar för att stötta hushållen i en mycket tuff tid. Det råder inga tvivel om att vi har haft en tuff tid bakom oss, men nu ser vi att det ljusnar vid horisonten.

Med detta sagt lägger sig inte regeringen ned och avvaktar, utan vi har just presenterat en mycket expansiv budget som verkligen lägger vägen för hushållen och deras ekonomi. Det blir en mycket märklig debattordning, fru talman, när man å ena sidan inte förväntas redogöra för de förslag som ligger i budgeten, som partierna i regeringen och Sverigedemokraterna nyligen presenterat, och Socialdemokraterna å andra sidan presenterar sina förslag. Jag inte får lyfta fram våra förslag, men de presenterar sina.

Jag trodde, fru talman, att politiken och det stundande valåret handlade om att vi presenterar våra förslag för att minska utsatta barnfamiljers ekonomiska situation och ni presenterar era förslag. Sedan får väljarna själva avgöra vem det är som har den trovärdigaste politiken.

Vi lämnar nu en orolig tid bakom oss när det gäller inflationen, men vi befinner oss fortfarande i en tuff tid. En långdragen lågkonjunktur påverkar definitivt hushållens ekonomi. Det råder krig i vårt närområde, och vår omvärld är i övrigt orolig där frihandel och tillväxt har stått tillbaka för tullar. Detta drabbar en liten och öppen ekonomi som den i Sverige särskilt hårt.

Under den här tiden, och även för framtiden, har regeringen vidtagit kraftfulla åtgärder för att stötta hushållen. Om vi återigen tittar på effekterna på hushållens ekonomiska standard till följd av regeringens politik och de förslag och aviseringar som vi har lagt fram under mandatperioden är det tydligt att den ekonomiska standarden procentuellt sett ökar mest i den tiondel av befolkningen som har de lägsta inkomsterna, det vill säga den lägsta ekonomiska standarden. Det har allra minst påverkan på de båda översta inkomstgrupperna. Man kommer inte ifrån detta. Sedan kan man prata hur mycket man vill om att detta ändå inte är rätt väg. Det har man rätt att tycka, men fakta talar ändå för sin sak.

För att stärka hushållens köpkraft har regeringen lättat på skattebördan för svenska folket, bland annat genom sänkt skatt på arbete – som är så viktigt för att det ska löna sig mer att arbeta. Men vi sänker också skatten för pension. Det ska löna sig att ha arbetat. Vi sänker också skatten för sparande, företagande och transporter. Det, mina vänner, har stor betydelse för ekonomiskt utsatta barnfamiljer, inte minst på landsbygden.

Regeringens förstärkningar, som Caroline Högstöm var inne på, har haft stor effekt. Titta på exemplet med familjen med en polis och en sjuksyster. De kommer att få 5 000 kronor mer i plånboken varje månad tack vare vår politik. Detta betyder också något för dem som är ensamstående.

För att stötta ekonomins återhämtning har vi lagt en mycket expansiv budget på riksdagens bord omfattande 80 miljarder. Det är några miljarder mer än vad Socialdemokraterna har presenterat, och det är pengar som har hjälpt barnfamiljer i allmänhet och fattiga barnfamiljer i synnerhet.

Vi har stöttat barnfamiljer, och vi fortsätter att stötta dem även i nästa års budget. Maten är dyr, och därför sänker vi matmomsen. Fritidsaktiviteterna är svåra att bekosta, och då lägger vi fram fritidskortet. Det innebär 500 kronor per barn för vanliga barnfamiljer, men för familjer med bostadsbidrag handlar det om 2 000 kronor per barn.

Anf. 31 ARBER GASHI (S):

Fru talman! Det blir klarare och klarare för alla som lyssnar på debatten och hör förespråkare för regeringspartierna tala varför det ser ut som det gör i Sverige när det gäller barnfattigdom. När vi nämner vikten av att öka barnbidraget förminskas det till att man vill strössla med bidrag. När vi pratar om barnfattigdomen och verkligheten ägnar man två minuter av sitt anförande åt att prata om reviderade mått. När vi kritiserar att höginkomstagare, personer som tjänar mer än 66 000 kronor, får en extra skattesänkning kallas det socialdemokratisk avundsjuka. Det är ett hån mot alla dem som vrider och vänder på varje krona, framför allt ensamstående mammor. Det är deras talan jag försöker föra här.

Om den så kallade arbetslinjen hade fungerat, så som det kan låta på regeringsföreträdare och ministern själv, skulle inte fler barnfamiljer hamna i ekonomisk oro. Då skulle inte fler vara beroende av stöd under just den här regeringen. Men hur har det gått för arbetslinjen?

Det finns 500 000 arbetslösa, och det är 100 000 fler sedan regeringen tillträdde. Ungdomsarbetslösheten är högst i EU. En halv miljon är arbetslösa, men 6 000 personer går en arbetsmarknadsutbildning. En arbetslinje som inte leder till att fler arbetar är inte en linje, utan det är en uttjatad slogan.

Låt oss tala klarspråk. Arbetslinjen kommer bara att fungera om människors arbete faktiskt räcker till ett värdigt liv. Det gör den inte i dag. Jag möter barn som säger att mamma jobbar jämt men att de ändå inte har råd. Ensamstående mammor jobbar heltid men får ändå inte ihop till hyran. Det är verkligheten, och det är konsekvensen av att lönerna inte har hållit jämna steg med kostnaderna samtidigt som stöden för barnfamiljer har urholkats.

Arbetslinjen är stark när barnfamiljer har råd att leva, när skatten är rättvis och när trygghetssystemen håller människor uppe och inte pressar dem nedåt. Då kan vi inte ha en utveckling i samhället där de som tjänar över 66 000 kronor i månaden får flera tusenlappar mer i plånboken och barnfamiljer med små inkomster får sänkta bostadsbidrag. När tryggheten för dem som har det tuffast har blivit svagare, inte starkare, är det för mig ingen arbetslinje, utan det är en omvänd omfördelning som bara gynnar dem som redan har det bra.

När det gäller arbetslinjen glömmar regeringen en tydlig sak: att barnens uppväxt inte väntar. Ett barn som lever i fattigdom i dag får inte tillbaka sin barndom om fem år, när arbetsmarknadskurvorna kanske pekar uppåt eller när de här situationerna har löst sig själva. Det är uppenbart att det är det som regeringen väntar på, eftersom de inte klär den här arbetslinjen i några särskilda reformer.

Det är alltså inte tillräckligt. För de barnfamiljer som har en förälder eller flera föräldrar som arbetar men som ändå lever på marginalen måste politiken säkerställa att inkomsterna är värda någonting och att samhällets stöd fungerar. Det är det som felar. Hur det ska lösas får vi inga som helst besked om.

(Applåder)

Anf. 32 AGNETA NILSSON (S):

Fru talman! Tack än en gång för svaret, ministern!

I dag finns det 700 miljardärer i Sverige samtidigt som andelen som lever i fattigdom ökar. Bara i Skåne kan skillnaden i fråga om barnfattigdom vara från 3,1 procent i de rikaste kommunerna upp till 30 procent i andra kommuner. Det är samma region men helt olika världar.

Jämlikheten minskar, och ojämlikheten blir större. Det känns som när en dragkedja går sönder. Den är först hel och håller samman, men när den delar sig blir gapet större och större. Sammanhållningen går förlorad.

I H.C. Andersens saga *Den lilla flickan med svavelstickorna* står en fattig flicka barfota ute i kylan och tittar in i husen där människor med pengar har det varmt och skönt. Den sagan handlar om fattigdom och utsatthet, om att ingen bryr sig om dem som har det svårt och att samhället försummar de mest sårbara. Sagan är lika aktuell i dag.

Fru talman! Jag läste häromveckan boken om ansökningarna till Majblomman från barnfamiljer i fattigdom. Den gavs ut 2025. Jag ska läsa upp några utdrag ur den:

- Mitt barn behöver kläder för vintern, jacka och skor.
- Behov av vinterkläder nu när det blivit kallare.
- De behöver vinterkläder, varma jackor, tröjor, mössa, vantar, regnkläder och termobyxor, för pojkarna växer.

Det är bara tre utdrag från 121 sidor med ansökningar. Alla har likvärdiga behov. Varje sida visar hur det ser ut med barnfattigdomen i Sverige. Det vittnas också om en önskan att få vara som alla andra.

Enligt Majblomman har pressen ökat på barnfamiljer med låga inkomster. Majblomman delar ut mer pengar än någonsin till barns behov eftersom det, som Majblomman skriver, är tungt att vara fattig.

I slutordet i Majblommans bok står det bland annat: Civilsamhället har kommit att ta över mer av välfärdssamhällets åtaganden. Viktiga samhällseliga pusselbitar som barnbidraget har tappat kompensatorisk förmåga. Vi är bekymrade över samhällsutvecklingen och efterlyser välfärdsreformer som verkligen hjälper barn i ekonomiskt utsatta situationer.

Orden kunde inte vara mer träffande om Sverige i dag, 2025. Vi behöver verkligen komma till rätta med barnfattigdomen i vårt land, så att den sjunker igen och inte ökar, vilket nu är fallet.

Jag vill ställa en fråga till ministern. Majblomman skriver att barnbidraget har tappat i förmåga. Vi socialdemokrater har länge föreslagit att barnbidraget ska höjas, så som man har gjort i våra grannländer. Varför vill inte SD och regeringen detta?

Jag önskar också få svar på min första fråga, om barnkonventionen som lag.

(Applåder)

Anf. 33 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Fru talman! Vi har nu från flera debattörer fått höra exempel från Göteborg. I tidigare debatter med liknande tema har vi hört exempel från Stockholm. Jag håller helt med om att det är hjärtskärande historier.

De socialdemokratiska ledamöterna glömmar dock att berätta att det är socialdemokratiskt styrda kommuner. Och inte nog med det, fru talman. Det är nämligen också kommuner som metodiskt har höjt skatten. Jag läste i Göteborgsposten att man för ett eller två år sedan gjorde den största höjningen på nio år. Det är ett väldigt pricksäkert sätt att slå mot låginkomsttagares ekonomi. Det är ett hårt slag mot de kvinnor som bär vår välfärd. De betalar nämligen framför allt kommunalskatt.

När Socialdemokraterna styr höjer de metodiskt skatten. Sedan vänder de sig till statsrådet här och utkräver ansvar för den egna politiken de för på hemmaplan.

Jag vill passa på att lyfta upp frågan om siffror. Vi har nu hört flera ledamöter lyfta fram statistiken. Till slut tycker jag att de socialdemokratiska ledamöterna också måste lyssna på svaren de får. Av statsrådets svar framgår det tydligt hur statistiken ser ut.

Precis som jag sa och som ledamöten från Sverigedemokraterna lyfte upp finns det vissa problem med det relativa fattigdomsbegreppet. Det vägrar man att se. I stället vill man utkräva ansvar. Man vägrar att lyssna på svaret. Man vill inte ens höra svaret. Det är inte att ta ansvar.

För att bryta utanförskapet och göra så att ensamstående mammor får behålla mer av sin lön ska vi göra det som regeringen gör. Vi sänker skatten, vi inför ett fritidskort och vi ser till att det blir hållbart för hårt arbetande människor, så att de får behålla mer av sin lön. Det är att göra hållbar och långsiktig skillnad.

(Applåder)

Prot. 2025/26:35
18 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 34 DZENAN CISIJA (S):

Fru talman! Jag vill gärna börja med att svara på ledamoten Caroline Högströms uttalande om att man har höjt kommunalskatten i Göteborg. Det är absolut inte sant.

Jag vill fortsätta med de rapporter som regeringen avfärdar men som entydigt pekar på vad som egentligen behövs. Regeringen bör höja barnbidraget. Regeringen bör även höja bostadsbidraget permanent och reparera riksnormen för försörjningsstödet, så att den motsvarar barns verkliga levnadskostnader.

Dessutom bör regeringen arbeta för att bryta boende- och skolsegregationen genom riktade statliga investeringar i socioekonomiskt eftersatta områden och genom att stärka den ekonomiska tryggheten för ensamstående föräldrar och nyanlända familjer.

Jag funderade över om jag skulle säga detta eller inte, men jag hörde flera gånger från högerpolitikerna att hungriga vargar jagar bäst. Barn är inga vargar.

Jag frågar ministern: Varför vill regeringen inte åtminstone höja barnbidraget och studiebidraget?

Anf. 35 DANIEL PERSSON (SD):

Fru talman! Det här är mitt sista inlägg. Jag vill därför passa på att tacka äldre- och socialförsäkringsministern och övriga som har deltagit i den här debatten.

Det är en lögn att det är 100 000 fler barn som är i ekonomisk utsatthet. Olika modeller pekar på olika resultat. Det gamla måttet pekar på en minskning mellan 2019 och 2023. Det reviderade måttet visar också på en minskning om man tittar på åren 2020–2023.

Vi vet att Socialdemokraterna vill höja barnbidraget med 200 kronor för att bekämpa barnfattigdomen, till en kostnad av 4,5 miljarder. Höjningen träffar alla, även barn till höginkomsttagare. Jag skulle få 400 kronor mer i månaden. Det är en dyr reform som inte kommer att bidra till att bekämpa barnfattigdomen. Bidrag kommer inte att bekämpa barnfattigdom långsiktigt.

Fru talman! Som jag nämnde i mitt förra anförande är andelen barn som lever i ekonomisk utsatthet sex gånger större bland barn med utländsk bakgrund jämfört med bland inrikes födda barn. Tittar man också på arbetslösheten under 2024 ser man att siffran bland inrikes födda är 5,7 procent. Bland utrikes födda är siffran 16,2 procent. Ska vi tackla barnfattigdomen är den långsiktiga lösningen att fler utrikes födda kommer i arbete. Det löser inte hela problematiken, men det kommer att få stor effekt på helheten.

Tidöpartierna lägger nu fram en bidragsreform som innefattar ett bidragstak, aktivitetskrav och en tidsbegränsad jobbprenie för att göra det mer lönsamt att ta ett jobb. Vi ökar incitamenten att gå från bidrag till arbete. Det är viktiga steg som vi nu tar för att fler ska komma i egen försörjning. Det är motsatsen till socialisternas bidragslinje.
(Applåder)

Anf. 36 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S):

Herr talman! Ministern och jag är överens om att arbete är det bästa för egen försörjning. Men att göra försämringar i trygghetssystemet, som man

nu har gjort, när arbetslösheten ökar låter för mig som ett väldigt moderat sätt att skydda barn från låg ekonomisk standard eller, med ett annat ord, fattigdom.

Ett tydligt kvitto på regeringens misslyckade ekonomiska politik är den höga arbetslösheten. Regeringen påstår ofta att de ärvde en hög arbetslöshet, men det de faktiskt ärvde var en arbetslöshet som var på väg ned. Under SD-regeringens styre har trenden tyvärr vänt. I dag är över en halv miljon människor arbetslösa, en ökning med 100 000 personer.

Arbetslösheten drabbar också grupper som traditionellt haft ett starkt fäste på arbetsmarknaden. Bland arbetslösa har gruppen med eftergymnasial utbildning vuxit snabbast. Därtill är ungdomsarbetslösheten på mycket höga nivåer. Med regeringens politik tvingas alltså många börja sitt liv i långtidsarbetslöshet, och detta riskerar i längden att bli väldigt dyrt för Sverige.

Under SD-regeringens mandatperiod har även antalet bidragsberoende ökat. Resultatet av regeringens politik är alltså färre företag, fler arbetslösa och fler som går på bidrag, som Moderaterna gärna beskriver det.

Vi socialdemokrater vill ge våra barn och unga hopp om framtiden. Sverige ska vara ett land där alla har råd med en bra bostad, kan ta ansvar för sin familj och kan unna sig den där semestern. Det vore beklagligt om inte regeringen delade denna bild.

(Applåder)

Anf. 37 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Jag hade också tänkt läsa upp slutordet från boken, men en annan ledamot hann före. I stället väljer jag att bemöta ledamoten Högeströms inlägg tidigare. Det är nämligen väldigt viktigt att det framkommer i den här kammaren att problemet inte är att socialdemokrater vägrar se statistik, utan problemet är att regeringen vägrar se de ensamstående – anledningen till att mina kollegor här har kallat till debatten i dag.

Vi har ett kvitto på detta. Ni i regeringspartierna vägrade träffa de ensamstående föräldrarna, Makalösa Föräldrar, när de stod här utanför. När vi pratade med dem och frågade om några företrädare för regeringspartier hade varit ute och träffat dem sa de att ingen hade kommit. Är det verkligen sannolikt att ingen i denna kammare hade möjlighet att gå och träffa dem? Jag såg massor av centerpartister, sossar, vänsterpartister och miljöpartister. Jag tror att vi var 30 stycken medan jag stod där. Det är ett kvitto på att den familjeekonomiska politiken är för dålig – att de behövde vara där och bjuda på gröt och berätta om hur de dricker te i stället för att äta mat för att de inte har råd med mat till sig själva.

Men jag vill ändå återknyta till det slutord som lästes upp, för det är väldigt viktigt. Jag nämnde tidigare att vi har träffat Svenska kyrkan, Majblomman och andra. Den naturliga frågan till statsrådet blir: Är det verkligen meningen att civilsamhället ska dra ett allt tyngre lass i kampen mot barnfattigdomen, eller kan statsrådet erkänna att det behövs mer satsningar inom den ekonomiska familjepolitiken och att regeringen de facto har gjort alldeles för lite?

(Applåder)

Prot. 2025/26:35
18 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 38 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag vill börja med att konstatera att vi i debatten precis fick höra att det saknas incitament för att komma i arbete. Men det är något jag oftast bara hör i den här kammaren. Finanspolitiska rådet har med all tydlighet slagit fast att det absolut inte saknas incitament; det saknas arbeten att gå till. Detta borde regeringen fokusera på. Det finns de som söker jobb varje dag, månad ut och månad in, utan att komma i arbete men som inte vill något annat än att ha ett arbete. Då väljer den här regeringen att prata om arbetslinjen och bidragsreformer för att skapa incitament, trots att erkända rapporter och institut visar på att det absolut inte är det som behövs.

Det kanske behövs en tillväxtpolitik, herr talman. Det kanske behöver skapas en konsumtion i det här landet som driver upp tillväxten och skapar arbeten. Det vore angenämt om vi kunde få höra något om det från den här regeringen i stället för att ännu en gång behöva konstatera att 100 000 fler är arbetslösa med den här regeringen. På vilket sätt bekämpar man barnfattigdom genom att göra föräldrar arbetslösa? Det är min fråga.

Sedan skulle jag väldigt gärna vilja ha svar på frågan om den kommande bidragsreformen kommer att leda till ökad barnfattigdom eller inte. Det får statsrådet gärna svara på.
(Applåder)

Anf. 39 JONATHAN SVENSSON (S):

Herr talman! Ofta när vi står här i riksdagskammaren pratar högerpolitikerna om att arbetslinjen ska gälla, och vi är överens om att alla som kan arbeta ska arbeta. Men vad fyller då högerpolitikerna den här arbetslinjen med? Det som just nu känns som flaggskeppsreformen från regeringens sida är den så kallade bidragsreformen med ett bidragstak. Att det skulle vara flaggskeppet i hela arbetslinjepolitiken gör mig ganska oroad. Jag ser ju att detta berör en ytterst liten grupp i vårt samhälle, och jag ser inte riktigt hur det skulle få de stora effekter som jag tror att regeringen hoppas på.

Utöver det ser vi i praktiken nedskärningar på arbetsmarknads- och utbildningspolitiken. Det är mig veterligen inte belagt på något sätt att detta skulle kunna bidra till ökad sysselsättning i landet.

Statsrådet nämner att regeringen har lagt fram en väldigt expansiv budget. Det stämmer – det är en väldigt stor budget regeringen har lagt på riksdagens bord. Problemet är att man inte fyller den med politik som faktiskt leder till att fler människor kommer i arbete och får en bättre ekonomisk standard.

Det absolut största i den budgeten är skattesänkningar, och den absolut största skattesänkningen går till dem som tjänar allra mest. Den går inte till dem som tjänar minst och har det tajt i slutet av månaden. Det tycker jag ändå att vi ska komma ihåg.

Hade vi socialdemokrater fått styra hade prioriteringen sett annorlunda ut. Vi hade gjort en mer rättvis skattesänkning. Vi hade höjt barn- och studiebidragen. Vi hade sett till att det fanns billigare mediciner för folk i det här landet. Vi hade sett till att vi hade gratis kollektivtrafik för många unga runt om i landet. Så jag vill ändå ta chansen och fråga statsrådet: När kom-

mer det något annat än bidragstak och nedskärningar på arbetsmarknads- och utbildningspolitik?
(Applåder)

Prot. 2025/26:35
18 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 40 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Att leva i ekonomisk utsatthet och i utanförskap är fruk-
tansvärt. Det är just därför vi är så besjälade av att bryta det utanförskap
som har vuxit sig brett, starkt och stort men framför allt djupt i Sverige de
senaste åren – inte minst under de åtta år då Socialdemokraterna hade sty-
ret och tog emot över 300 000 asylsökande utan någon som helst plan för
hur de skulle kunna bli en del av vårt samhälle.

Vi vet, herr talman, att den bästa vägen ut ur fattigdom och utanförskap
helt enkelt är att gå från bidrag till arbete. Att föräldrarna i familjen arbetar
är helt klart den bästa försäkringen mot att barnen hamnar i fattigdom.
Detta återspeglas också i statistiken. I SCB:s statistik, som är den statistik
jag utgår från, är det endast 2 procent av de barn som har två föräldrar som
är sammanboende och arbetar som lever i ekonomisk utsatthet.

Just därför är arbetslinjen så viktig. Jag uppehåller mig ofta och länge
vid detta, för det är viktigt. Det är nämligen svaret på väldigt många av
Sveriges problem. Det är vägen till tillväxt. Det är vägen till egenmakt.
Det är vägen till arbetsgemenskap, och det är vägen till integration för dem
som har kommit hit till Sverige lite senare i livet. Det är också vägen ur
fattigdom.

Tillsammans med utbildning och språkkunskaper är det nyckeln till
klassresor. I vårt Sverige ska det spela mindre roll var du kommer ifrån.
Det viktigaste ska vara vart du är på väg. Ska detta bli verklighet på riktigt
måste vi bryta utanförskapet och göra det möjligt för barn att växa upp i
familjer där de ser sina föräldrar gå till jobbet och där de framför allt slip-
per arva det utanförskap och det djupa bidragsberoende som har vuxit sig
så starkt i Sverige. Då är arbetslinjen svaret.

Svaret är att vi behöver ställa ökade krav men också ge mer möjligheter
till familjer och föräldrar som lever i utanförskap och i dag kan arbeta men
av olika skäl inte gör det.

Jag tolkar det som ett besked från Socialdemokraterna här i dag att den
bidragslinje som vi nu har lagt fram när det gäller heltidsaktivering i för-
sörjningsstödet med ett bidragstak och dessutom en kvalificering till soci-
alförsäkringen är något som Socialdemokraterna säger nej till. Det kan jag
bara beklaga.

Herr talman! Att stötta barnfamiljerna i svåra tider är helt enkelt rätt.
Det har den här regeringen gjort. Det har jag också redogjort för. Det är
viktigt att bryta utanförskapet och långsiktigt föra människor ut ur fattig-
dom. Då hjälper inga bidrag i världen. Då är svaret att få människor i arbete
– arbete som dessutom lönar sig. Det lönar sig att anstränga sig och ställa
klockan varje morgon, och att man då också i större utsträckning får be-
hålla frukterna av sitt hårda slit är både rätt och rättvist. Därför är det rätt
och rättvist att sänka skatten.

Socialdemokraterna framstår som ganska goda kålsupare när man tittar
på hur de styr i kommuner och regioner. Men vi kanske inte bara ska titta
på 2024, utan låt oss gå längre tillbaka i tiden, så får vi facit.

(Applåder)

Anf. 41 ARBER GASHI (S):

Herr talman! Vi har snart avslutat den här debatten. Nu är vi på våra sista anföranden.

Vi har skrivit interpellationer och velat debattera barnfattigdom. Vi har mötts av svar som mer eller mindre har konstaterat eller försökt förminska problematiken.

Man vill gärna ge sken av att barnfattigdomen inte är ett reellt problem. Man har inte kunnat bemöta en enda fråga av dem som har ställts här i talarstolen, exempelvis frågan huruvida alla bidragsreformerna kommer att leda till att barnfattigdomen kommer att öka. Man säger inte ett enda ord om det.

I stället har man ägnat tid i talarstolen åt att försöka definiera barnfattigdom, titta på vilka olika siffror som gäller eller recensera andras anföranden om huruvida statsrådet ska ta upp satsningar i budgeten eller inte.

Men till syvende och sist handlar det om att ett barns barndom ska vara fylld av lek, trygghet och framtidstro – inte oro för ekonomi. Vi vet att politik kan göra skillnad. Det är inte ödesbestämt att ett av åtta barn ska leva i ekonomisk utsatthet, utan det är någonting som Tidöregeringen har bestämt.

Att bryta barnfattigdomen kräver vilja, prioritering och mod. I dag ser vi att barnens möjligheter skiljer sig åt beroende på var de bor, hur familjen ser ut och om föräldrarna har trygg inkomst eller inte. Men jag hade tyckt att det vore på sin plats att regeringen faktiskt, om regeringen menar allvar med att barnfattigdomen ska brytas, tar fram exempelvis en nationell strategi och inte bara en massa plockåtgärder – att man inte bara visar hur man ska slå mot dem som redan har det tufft utan också förklarar hur vi ska få människor i arbete. Det kan man inte svara på.

Jag räknar i alla fall med att vi kan enas om att barns rättigheter inte borde vara föremål för statistiktrixande, utan det borde vara ett grundläggande samhällsuppdrag.

(Applåder)

Anf. 42 AGNETA NILSSON (S):

Herr talman! Jag fick inte svar på min fråga om barnbidraget. Därför säger jag nu att en höjning av barnbidraget direkt skulle ha stöttat barnfamiljer med låg inkomst. De hade haft en större möjlighet att köpa kläder till sina barn. Det skulle inte behöva vara som det är nu, när förskoleområden i Sverige måste införa lånekläder eftersom de ser att barnfattigdomen ökar och att barnen inte kan komma till förskolan för att de saknar ytterkläder.

Låt mig återknyta till mitt första inlägg i debatten. Där sa jag: Föräldrar med låg inkomst, som barnskötare, lokalvårdare, vårdbiträden och handelsanställda som tillika arbetar heltid, får inte sin ekonomi att gå ihop.

Herr talman! I ett land som vårt, där det är stora inkomstskillnader, blir barnens olika förutsättningar också tydligare. Skolor ute i landet har fått börja med skolfrukost och lunch på loven för att säkerställa att barnen får mat även utanför skoltid. De fakta som presenteras av Rädda Barnen och Majblomman är ett tydligt bevis på att trenden måste brytas.

Det behövs att SD och regeringen ser allvarligt på att barnfattigdomen är utbredd i vårt samhälle och att de gör något åt barnfattigdomen som verkligen får betydelse. Att följa FN-konventionen om barns rättigheter och att säkerställa jämlikhet i barns levnadsstandard utifrån svensk lag borde vara en självklarhet. Det är denna regerings och SD:s ansvar. Man kan inte skylla det på människor med låg inkomst.
(Applåder)

Anf. 43 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag vill givetvis börja med att tacka ledamöterna för debatten och för de många frågor som jag har fått. Jag tror att det har blivit väldigt tydligt för alla som har lyssnat här i dag. Det har varit väldigt informativt att ta del av både regeringens och oppositionens lösningar på att det finns barn som växer upp i utanförskap, alldeles oavsett vilket siffertrixande vi sysselsätter oss med. Jag tror att det ändå behöver vara en gemensam linje.

För oppositionens del är det mer av samma: höjda bidrag och höjda skatter. Det är det mantra som Socialdemokraterna har upprepat under decennierna. Det är det som har lett fram till de flesta av de problem som vi ser i dag. Det är ett socialdemokratiskt idealsamhälle där ingen ska få mer bidrag men ingen ska kunna leva på sin egen lön. Så berättar man om den stora socialdemokratiska staten, där systemet blir viktigare än de människor som lever i det.

Alternativet är att ta intryck av regeringens politik med en arbetslinje för och av människor, där det spelar mindre roll varifrån man kommer och samhället i stället lägger all vikt vid vart man är på väg. Det är ett samhälle där klassresor är vardag och långvarigt bidragsberoende är undantaget och där egenmakten och självförsörjningen ersätter passiviseringen och ett beroende av statens välvilja i fråga om att ständigt höja bidragen.

Mot denna bakgrund tackar jag åter ledamöterna. Jag ser fram emot att möta svenska folket under det stundande valåret och den valrörelse som vi nu har framför oss för att stöta och blöta de här frågorna och till syvende och sist se vilka det är som har svenska folkets stöd.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2025/26:94 om Försäkringskassans samordningsuppdrag

Anf. 44 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Åsa Eriksson har frågat mig vad jag avser att göra för att stärka möjligheterna till effektiv samordning för personer med nedsatt arbetsförmåga så att fler personer får stöd att återgå i arbete.

Som jag redogjort för i svaret på en tidigare interpellation från Åsa Eriksson (2024/25:638) genomför regeringen ett helt batteri av åtgärder för att förbättra stödet för återgång i arbete. I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1) har det tillförts drygt 100 miljoner kronor för att förbättra detta stöd. Medlen används för att åstadkomma förbättrade arbets-

sätt hos berörda myndigheter och effektiva insatser på arbetsplatserna liksom ett starkare samarbete mellan aktörerna i sjukskrivningsprocessen med fokus på att motverka många och särskilt långa sjukskrivningar.

Arbetsgivarens åtgärder kan vara avgörande för att en sjukskriven medarbetare ska kunna återgå i arbete. Arbetsgivare är enligt lag skyldiga att upprätta planer för återgång i arbete då en medarbetare har varit sjukskriven mer än 30 dagar. För att stödja åtgärderna på arbetsplatsen har regeringen utvecklat bidraget till arbetsgivare för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd.

Regeringen har också gett Försäkringskassan i uppdrag att stärka arbetet med att följa upp arbetsgivares planer för återgång i arbete och samordningen av rehabiliteringsinsatser för långtidssjukskrivna. Försäkringskassan har tillförts 50 miljoner kronor för en sådan ambitionshöjning.

Vidare har Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket fått i uppdrag att utveckla sin samverkan och tillsyn av arbetsgivares arbetsmiljö- och rehabiliteringsansvar.

Regeringen har även tillskjutit medel för att Försäkringskassan ska utveckla arbetet med att utreda förutsättningarna för arbetsförberedande eller arbetslivsinriktade insatser för personer med aktivitetsersättning och sjukpenning i särskilda fall och initiera insatser när sådana förutsättningar finns.

För att undvika inlåsningseffekter är det viktigt att stödet till individen utvecklas så att arbetsförmåga, i de fall det är möjligt, kan tillvaratas i alla förvärvsarbeten på arbetsmarknaden, exempelvis i lönebidragsanställningar. Försäkringskassan har därför fått i uppdrag att tillsammans med Arbetsförmedlingen vidareutveckla arbetssätt för att pröva och ta till vara individens arbetsförmåga i förvärvsarbete på arbetsmarknaden.

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att betala ut statsbidrag till regionerna för att stärka och utveckla primärvårdens arbete med psykisk ohälsa. Socialstyrelsen har också fått i uppdrag att stödja hälso- och sjukvården i implementeringen av rutiner för arbetet med sjukskrivning och rehabilitering. Åtgärderna bedöms bidra till att förbättra möjligheterna att tillhandahålla rätt vård och rehabilitering för att den som är sjukskriven så snart som möjligt ska kunna återgå i arbete.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) föreslagit att det ska bli möjligt för den som har sjukersättning eller aktivitetsersättning att studera på deltid och ha sin sjukersättning eller aktivitetsersättning partiellt vilande. Samtidigt föreslår regeringen att provotiden för studier med aktivitetsersättning förlängs från sex till tolv månader.

Herr talman! För att ytterligare förbättra möjligheterna för sjukskrivna att återgå i arbete har regeringen föreslagit att det ska vara möjligt för den som är sjukskriven att, givetvis i överenskommelse med arbetsgivaren, arbetspröva med bibehållen sjukpenning under en kortare period (prop. 2025/26:53). Syftet är helt enkelt att sänka trösklarna så mycket det bara är möjligt för en återgång i arbete.

Herr talman! Sammanfattningsvis vidtar regeringen kraftfulla åtgärder för att stärka samtliga ansvariga aktörers insatser för att återgång i arbete ska underlättas, vilket i sin tur förbättrar Försäkringskassans förutsättningar att genomföra sitt samordningsuppdrag.

Herr talman! Socialförsäkringsministern räknade upp en hel radda åtgärder. En del av dem tycker vi socialdemokrater är bra, och vi står bakom dem. Annat känns mer som stora ord som leder till väldigt lite verkstad. Men Sveriges löntagare får kanske vara nöjda med att den moderata ministern inte gjort allvar av det som hon gick till val på, det vill säga återinförande av stupstocken i sjukförsäkringen och ytterligare en karensdag, som ju vore förödande.

Herr talman! Ingen människa ska tvingas kämpa ensam mot myndigheter när kroppen eller själen har gått sönder. Velfärden ska organiseras så att den hjälper människor, inte motarbetar dem och deras behov. Det är i alla fall utgångspunkten för oss socialdemokrater.

Statsrådet nämnde i sitt svar inte en enda gång den bärande kritiken i den rapport som jag tyckte att det var väldigt tydligt i min interpellation att det handlar om. Det handlar om Inspektionen för socialförsäkringens granskning av Försäkringskassans samordningsuppdrag och att det helt enkelt inte funkar.

Herr talman! Jag ska därför påminna statsrådet och hennes stab – eller berätta för dem, om de inte har läst rapporten – om de viktigaste punkterna i ISF:s kritik.

För det första är samordningsuppdraget för brett och otydligt. Det bygger på en lagstiftning från början av 1990-talet, trots att arbetsmarknaden, sjukförsäkringen och vården har förändrats radikalt sedan dess. Det är alltså en strukturell fråga. ISF föreslår strukturella förändringar, men statsrådet räknade upp ett antal åtgärder med mindre summor i budgeten och som handlar om helt andra saker.

För det andra pekar ISF på att ansvarsfördelningen mellan aktörerna är oklar och splittrad. De skriver rakt ut i rapporten att det inte är tydligt vad som är hälso- och sjukvårdens ansvar, vad som är arbetsgivarens ansvar och vad som är Försäkringskassans ansvar. Det leder förstås till att viktiga insatser för den sjukskrivna uteblir, att individer bollas runt mellan olika aktörer och att sjukskrivningar förlängs. Men ministern adresserade över huvud taget inte ansvarsfördelningen i sitt svar. Bryr sig regeringen ens om ISF:s rapporter? undrar jag.

Herr talman! En tredje kritikpunkt i ISF:s rapport gäller att rehabiliteringskedjan i sjukförsäkringen står i konflikt med samordningsuppdraget, som Försäkringskassan också har. De har alltså två helt olika uppdrag, som motarbetar varandra.

En av de tyngsta poängerna i ISF-rapporten är att rehabiliteringskedjan styr mot snabb arbetsförmågebedömning medan samordningsuppdraget kräver aktiv och långsiktig koordinering. Båda behövs, men hur ska Försäkringskassan agera? Det nämnde statsrådet ingenting om.

Mandatperioden börjar lida mot sitt slut. Det är nog de flesta som värnar om goda trygghetssystem väldigt glada över. Snart har vi chansen att rösta fram en helt annan majoritet i riksdagen, som kan göra någonting åt det här. Det handlar då om någonting annat än fina ord. Det handlar om att på riktigt göra om systemet.

Men statsrådet har nu chans att faktiskt bemöta kritiken i ISF-rapporten. Hur tänker statsrådet agera?

(Applåder)

Anf. 46 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Det är fantastiskt intressant att lyssna på socialdemokratiska ledamöter när de lyfter fram systemet. Det är alltid systemet framför människan. Jag försökte i mitt svar, herr talman, beskriva vad vi gör att se till att människor hittar vägen tillbaka till en återgång i arbete och hur vi stärker de delarna. Då kommer ledamoten in och vill hellre tala om systemet.

Jag sätter alltid människan i centrum, och den politik som regeringen för ämnar få fler i arbete och ge fler vägar tillbaka till arbete, just för att vi ser till människan och inte till systemet.

Man blir ändå lite nyfiken. Jag radade upp ett antal förslag på vad vi nu gör för att hitta fler vägar tillbaka en trygg och säker återgång i arbete. Vi filar ned trösklarna för att det ska bli enklare och lättare så att fler kan komma tillbaka. Vilka av dessa förslag skulle Åsa Eriksson kunna tänka sig att vara för om det inte i stället ska handla om det stora systemet? Där uppehåller jag mig inte nödvändigtvis lika ofta, givet att jag i stället sätter människan i centrum.

Herr talman! Det här är ett gemensamt ansvar. Försäkringskassan har samordningsansvaret, men det finns ett gemensamt ansvar för att helheten ska fungera. Utifrån den utgångspunkten har regeringen, precis som jag redogjorde för, presenterat ett helt batteri av åtgärder för att förbättra stödet till återgång i arbete.

Sammantaget syftar regeringens åtgärder till att underlätta för personer att återgå till arbetsmarknaden tidigare. På så sätt motverkar vi de onödigt många men också långa sjukskrivningarna, och på så sätt stärker vi arbetslinjen, vilket gör att man kan komma tillbaka i arbete, stärka sina möjligheter till egenförsörjning och framför allt bidra till Sveriges tillväxt.

Det är också viktigt att den som är sjukskriven får ta del av effektiva behandlings- och rehabiliteringsinsatser samt eventuella koordineringsinsatser för att just motverka de onödigt många och långa sjukskrivningarna.

Det är även angeläget att främja åtgärder som behöver vidtas i anknytning till arbetsplatsen, för vi vet att det är arbetsgivarens åtgärder som är avgörande för att den som är sjukskriven snabbare ska komma tillbaka i arbete.

Arbetsgivaren har, som jag sa tidigare, en skyldighet att upprätta en plan för återgång i arbete när en medarbetare har varit sjukskriven i mer än 30 dagar. För att underlätta för arbetsgivaren att ta sitt rehabiliteringsansvar och tillvarata företagshälsovårdens expertkunskaper har bidraget för arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd utvecklats ytterligare.

Genom uppdrag till Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket liksom i Arbetsförmedlingens regleringsbrev ska arbetet med att stödja människor tillbaka till arbete stärkas. Försäkringskassan har fått i uppdrag att stärka myndigheternas arbete med att följa upp arbetsgivarens planer för återgång i arbete samt stärka samordningen för rehabiliteringsinsatserna för långtidssjukskrivna.

Anf. 47 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Det är väldigt intressant att höra att det statsråd som är ansvarigt både för Försäkringskassan och för Inspektionen för socialförsäkringen inte vill prata om system. Om inte ens ansvarigt statsråd bryr sig, vem i regeringen ska man då vända sig till när ISF med svidande kritik

gör ned samordningsuppdraget som ska hjälpa sjukskrivna människor tillbaka till arbete?

I statsrådets andra svar blir det tydligt att varken hon eller hennes stab har läst det här eftersom hon inte kommenterar kritiken eller kommer med några åtgärder för att förändra det hela. Ulf KristerSSon har uppenbarligen ledningsproblem i sin regering.

Vi socialdemokrater tar dock kritik mot hur systemen fungerar på stort allvar. Vi menar ju att dessa system finns till för att hjälpa människor, och i dag är det alldeles för många människor som inte får det samordnade stöd som de behöver för att återfå sin arbetsförmåga och kunna försörja sig själva. Det tycker vi är oerhört beklagligt.

Statsrådet frågade vad i regeringens budget som vi kan ställa oss bakom. Det har vi socialdemokrater varit väldigt tydliga med; det framgår senast av en skriftlig fråga som jag lämnade in i går liksom av tidigare interpellationsdebatter. Det finns flera saker, till exempel att det ska vara lättare att kunna arbetsträna med bibehållen sjukpenning. Det tycker vi är bra. Det är också bra att man ska kunna studera som sjukskriven. Där tycker vi dock att det finns mer att göra, och därför finns det nu en skriftlig fråga i statsrådets inkorg.

En sak som vi egentligen tycker är bra men som ni inte tar på allvar är att arbetsgivarna måste få betydligt bättre möjligheter att hjälpa långtids-sjukskrivna tillbaka i arbete. Statsrådet tar i sitt inledande inlägg upp att regeringen har höjt anslagen för detta och att det i nästa års budget finns totalt 244 miljoner kronor.

Det låter kanske bra, men det är ju kaffepengar. Jag kollade med Tillväxtverket hur många privata företag det finns som har anställda – ungefär 250 000. Sedan frågade jag Upphandlingsmyndigheten hur många offentliga arbetsgivare det finns som har anställda – ytterligare ungefär 4 000. Om dessa 254 000 arbetsgivare ska dela på 244 miljoner kronor får de knappt en tusenlapp var. Vad köper man för rehabiliteringsinsatser för det?

Det här är alltså kaffepengar och fina ord, men det blir ingen konkret verkstad, och det är vår bärande kritik.

Herr talman! Jag möter massor av människor som i årtal har bollats mellan Försäkringskassan, vården, socialtjänsten och Arbetsförmedlingen. De ber inte om några mirakel – de ber bara om att någon tar ansvar och ser till att de får det stöd som de behöver för att återfå sin arbetsförmåga, sitt fotfäste och sin möjlighet att försörja sig själva. Då måste Försäkringskassans samordningsuppdrag förändras så att man kan hjälpa till med det.

Jag vill påminna om ytterligare en kritik i ISF:s granskning, och det är att Försäkringskassans samordning fungerar sämst för dem som saknar arbetsgivare. Det är verkligen allvarligt, men inte heller det nämner ministern någonting om. Därför vill jag återigen fråga statsrådet: Vad tänker statsrådet göra det här sista året för att hjälpa arbetslösa och sjukskrivna tillbaka till arbete?

(Applåder)

Anf. 48 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Komplexiteten kring samordningsuppdraget är välkänd, och regeringen har god kännedom om detta. Det kan jag lugna ledamoten med.

Prot. 2025/26:35
18 november

Svar på
interpellationer

Samtliga ansvariga aktörer – Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och hälso- och sjukvården – behöver bidra för att stödet för återgång i arbete ska fungera effektivt. I detta arbete har Försäkringskassan en mycket central roll, och regeringen kommer givetvis att närmare analysera just de slutsatser som ISF pekar på i sin rapport och de rekommendationer som finns där angående Försäkringskassans samordningsuppdrag.

Samtidigt har jag inte för avsikt att enbart invänta ytterligare analyser, utan vi vidtar en rad åtgärder här och nu för att hjälpa människor till ett första arbete eller för delen tillbaka i arbete. För att nämna några ytterligare exempel har regeringen förbättrat möjligheterna för sjukskrivna att återgå i arbete och har föreslagit att det, under förutsättning att man kommer överens med sin arbetsgivare, ska vara möjligt för den som är sjukskriven att arbetspröva med bibehållen sjukpenning under en kortare period. Syftet är helt enkelt att sänka trösklarna till arbete.

Regeringen stärker även förutsättningarna för hälso- och sjukvårdens arbete med sjukskrivning och rehabilitering, något som i sin tur förbättrar möjligheten för den som är sjukskriven att så snart som möjligt återgå i arbete.

Herr talman! Vad gäller framför allt dem som är sjukskrivna som inte har en arbetsgivare vet vi att det är betydligt svårare, givet att arbetsgivarna har en stor och viktig roll att spela när det gäller återgång i arbete. Just därför behöver samhället ta ett större ansvar i de fallen, och det har vi sett till att stödja med både pengar och uppdrag.

Regeringen har även gett Socialstyrelsen i uppdrag att betala ut statsbidrag till regionerna för att stärka och utveckla primärvårdens arbete med psykisk ohälsa. Det var ju en stor del av budgeten, inte minst förra året. Jag vill minnas att ledamoten faktiskt både uppskattade och såg att det kunde bidra positivt, givet att många sjukskrivningar grundar sig i psykisk ohälsa. Där är kunskapen inte lika stor, och där behöver vi göra betydligt mer. Regeringen har gett Socialstyrelsen uppdraget att stödja hälso- och sjukvårdens arbete med sjukskrivning och rehabilitering med särskilt fokus på det området.

Men frågan är komplex, precis som ledamoten säger. Den är ytterst viktig och också prioriterad av regeringen. Därför går vi fram med många åtgärder som varit både efterfrågade och efterlängtdade under lång tid. Det handlar inte minst om möjligheten att arbetspröva, alltså att komma överens med arbetsgivaren om att göra detta. Tidigare regeringar hade samma möjligheter men valde att inte göra någonting. Det gör vi nu.

Anf. 49 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! En trygg sjukförsäkring är ingen lyx. Det är en förutsättning för att vanligt folk ska kunna leva sina liv utan att falla handläst när sjukdom slår till.

Vi socialdemokrater nöjer oss inte förrän välfärden formas runt människors behov och hjälper till när det behövs i stället för att motarbeta människor, för när systemet krackelerar är det aldrig de starkaste som faller först. Det gör de som redan bär tungt.

Jag hörde statsrådet säga att det finns både pengar och uppdrag för att lösa det här. Betyder det att problemet med samordningsuppdraget som ISF beskriver är löst? Det menar jag att det inte är. ISF pekar på att det

saknas nationell uppföljning av hur samordningsuppdraget fungerar. De pekar på att regionernas koordinatorsinsatser varierar kraftigt över landet. De pekar på att Försäkringskassan saknar indikatorer för att samordningen ska lyckas. De pekar på att Försäkringskassan inte har mandat att se till att de andra aktörerna gör det de ska inom ramen för samordningsuppdraget – plus alla de andra punkterna som jag redan har gått igenom.

Regeringen skrapar liksom på ytan med sina kaffepengar. Flera av de här insatserna är bra, men de är för små, och de räcker inte. Regeringen orkar inte ge sig på de strukturella problem som behöver lösas för att människor som är sjukskrivna och/eller arbetslösa ska få samordnat stöd. Därför vill jag ha svar på en sista fråga. Det är en enkel ja-eller-nej-fråga: Är samordningsuppdraget enligt statsrådets mening ändamålsenligt? (Applåder)

Anf. 50 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att tacka ledamoten för att hon ännu en gång i en interpellationsdebatt gett mig möjligheten att tala om alla de bra och viktiga reformer som regeringen gör för att hjälpa människor till ett första jobb eller för den delen tillbaka i arbete.

Jag har under min begränsade tid här i dag tagit upp otaliga exempel på åtgärder som regeringen vidtar eller redan har vidtagit, bland annat för att stärka Försäkringskassans viktiga roll i att främja nödvändiga åtgärder som identifieras och vidtas av ansvariga aktörer. Regeringen har också tydliggjort sina förväntningar på Försäkringskassans samordningsuppdrag och gett myndigheten ökade resurser för att stärka sitt arbete i denna viktiga fråga.

Sammanfattningsvis vidtar regeringen kraftfulla åtgärder för att stärka samtliga ansvariga aktörers insatser för att underlätta återgång i arbete, vilket i sin tur har en positiv påverkan på Försäkringskassans möjligheter att genomföra sitt samordningsuppdrag. (Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2025/26:108 om ekonomiska villkor för personer med funktionsnedsättning

Anf. 51 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jessica Rodén har frågat mig om jag anser att dagens garantinivå i sjuk- och aktivitetsersättningen ger en ekonomiskt trygg och värdig levnadsnivå och om jag och regeringen avser att vidta några åtgärder för att stärka ekonomin för personer som lever på garantinivå i sjuk- och aktivitetsersättningen.

Herr talman! Människor ska känna sig trygga med att det finns en sjukförsäkring som ger ekonomisk ersättning om de på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte kan arbeta. Sjukersättning och aktivitetsersättning räknas årligen upp med prisbasbeloppet, som följer prisnivån enligt konsumentprisindex. Det är en lämplig ordning att sjukersättning och akti-

vitetsersättning, i enlighet med gällande rätt, värdesäkras med prisbasbeloppet för att kompensera för ökade kostnader.

Bostadstillägget, som provas mot bland annat inkomster, är en viktig tilläggsförmån till sjuk- och aktivitetsersättning. Ensamstående kan som mest få 6 550 kronor i månaden. Merkostnadsersättningen ska kompensera för extra kostnader kopplade till funktionsnedsättning.

I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) fokuserar regeringen på att stärka hushållens ekonomi, däribland för personer som har sjuk- eller aktivitetsersättning i form av garantiersättning. Mot bakgrund av att sjuk- eller aktivitetsersättning beskattas högre än motsvarande löneinkomst har regeringen föreslagit att denna skillnad i beskattning avskaffas genom en förstärkning av skattereduktionen för personer som får sjukersättning eller aktivitetsersättning. Skatten ska kort sagt sänkas.

Andra åtgärder som regeringen har vidtagit för att stärka hushållens ekonomi är tillfälligt sänkt mervärdesskatt – det vill säga moms – på livsmedel, höjt bostadsbidrag för barnfamiljer och sänkt skatt på arbetsinkomster och pension. Skattesänkningen enligt förslaget om förstärkt skattereduktion är 2026 cirka 1 700 kronor per år för den som har hel sjukersättning i form av garantiersättning och har fyllt 30 år.

Anf. 52 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret.

När hyran, elen, maten och medicinerna är betalda, vad har man egentligen kvar att leva på då? För många som har sjukersättning på garantinivå blir svaret några hundralappar, och för en del inte ens det. För den som har garantinivån i sjukersättningen handlar det om att få 13 622 kronor i månaden före skatt om man är över 30 år. Efter skatt blir det mellan 10 000 och 11 000 kronor kvar att leva på, månad efter månad, år efter år.

Stadsmissionen beskriver fattigdom som exempel på bristande levnadsstandard. FUB beskriver i sin rapport *Fångad i fattigdom?* personer med funktionsnedsättning som går back med upp till 2 000 kronor i månaden och som är beroende av att anhöriga skjuter till pengar. Det är personer som inte kan påverka sin situation. Det är personer som inte har en arbetsmarknad att gå till. De har ingen möjlighet att förhandla upp sin inkomst. Därför blir nivån i ersättningen inte bara en fråga om ekonomi utan också om livsvillkor.

Statsrådet hänvisade i sitt svar till att ersättningen följer prisbasbeloppet. Men människor får inte pengarna att räcka, på grund av att ersättningen är för låg. Det räcker inte att hålla näsan precis ovan vattenytan. Man måste få möjlighet att leva, inte bara överleva.

Regeringen brukar nämna arbetslinjen som lösning på det mesta i samhället. Men arbetslinjen betyder ju ingenting för dem som inte har något arbete att gå till eller ens en arbetsmarknad att vända sig till. För dem behövs en trygghetslinje byggd på solidaritet, människovärde och rättvisa.

Vi har redan i dag en lag som säger vad ambitionen ska vara, och det är LSS-lagen. I den anges att målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Men hur ska man kunna leva som andra när man går back varje månad? Statsrådet hänvisar till bostadstillägget, men då behöver vi vara ärliga med verkligheten. Handläggningstiden är nu över fem

månader. För människor som redan lever på marginalen är det en oacceptabel väntan.

Vi socialdemokrater är tydliga. Den som lever med långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning ska kunna leva ett gott liv. Vi vill att tryggheten följer med i utvecklingen. Det var därför vi tillsatte en utredning som skulle se över hur sjuk- och aktivitetsersättningen ska räknas upp. Tanken var solklar. Den som blivit sjuk eller har en funktionsnedsättning ska inte tryckas ned i fattigdom medan alla andra går framåt. Men Anna Tenje lade ned utredningen. Hon stängde dörren till den trygghet människor behöver.

Herr talman! Min fråga till socialförsäkringsministern är: Anser ministern att dagens nivå på sjuk- och aktivitetsersättningens garantinivå ger människor med funktionsnedsättning möjlighet att leva som andra?
(Applåder)

Anf. 53 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack för ditt inledande anförande, Jessica Rodén!

Det är viktigt att människor kan känna sig trygga med att det finns en sjukförsäkring som ger ekonomisk ersättning om man blir sjuk eller om man inte kan arbeta. Sjukersättning och aktivitetsersättning räknas årligen upp med prisbasbeloppet, vilket jag redan har varit inne på. De följer också prisnivån enligt konsumentprisindex.

Jag tycker att det är en lämplig ordning att sjukersättningen och aktivitetsersättningen i enlighet med gällande rätt värdesäkras i förhållande till prisbasbeloppet för att kompensera för ökade kostnader. Det har också fungerat väldigt väl. Eller snarare: Det har fungerat – ”väldigt väl” är kanske att ta i. Det har fungerat under en lång tid oavsett vilken regering som har styrt.

För de människor som har sådan ersättning är det viktigt att ersättningen hänger med i prisutvecklingen. Det såg vi inte minst under åren med rekordhög inflation, som regeringen ärvde från Socialdemokraterna. Om sjuk- och aktivitetsersättningen inte hade räknats upp med 9 procent 2023 och 2024 hade människor som redan var ekonomiskt utsatta och beroende av dessa stöd fått betydligt tuffare år. Arbetstagare fick inte alls samma ökning av lönen som den uppräknings som gjordes av sjuk- och aktivitetsersättningen.

Regeringen har varit fast besluten om att bekämpa inflationen och de höga räntor som följde i dess spår. Detta har varit väldigt framgångsrikt. Nu finns givetvis annan oro i vår omvärld i form av tullar, handelskrig och inte minst krig i vårt närområde. Man kan ändå konstatera att regeringen under de tuffaste åren har arbetat aktivt med att stötta hushållen. Sänkt skatt på arbete, sänkt skatt på pension, sänkt skatt på drivmedel, sänkt moms på mat och sänkt skatt på el är bara några exempel på åtgärder som regeringen har vidtagit under den här tiden för att stärka hushållen. Nu går vi också fram med att sänka skatten på sjuk- och aktivitetsersättningen.

Tittar man på effekterna på hushållens ekonomiska standard till följd av regeringens förslag och aviseringar under den här mandatperioden ser man väldigt tydligt att den ekonomiska standarden ökar procentuellt sett mest i den tiondel av befolkningen som har lägst ekonomisk standard och allra minst i de båda översta inkomstgrupperna. Men med det sagt handlar det inte om något lyxliv, utan det är väldigt tufft även fortsättningsvis.

Prot. 2025/26:35
18 november

Svar på
interpellationer

Därför är jag glad över att vi går fram med en skattesänkning som ger 1 700 kronor per år.

Vad gäller handläggningstiderna, Jessica Rodén, är jag helt överens med dig. De är alldeles för långa, och uppdraget är tydligt, vilket även medskicket av medel visar. Handläggningstiderna ska ned, servicen ska öka och tillgängligheten ska öka, för det här är inte okej.

Anf. 54 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! Jag hörde inte något svar på min fråga om huruvida ministern anser att dagens nivåer ger människor med funktionsnedsättning möjlighet att leva som andra i enlighet med LSS-lagens intentioner. Ministern kanske kan återkomma till den frågan i sitt nästa anförande.

Vi pratar här i dag om människor som är födda med eller tidigt har fått en funktionsnedsättning som utesluter dem från arbetsmarknaden. Det är människor som vill arbeta, bidra och få möjlighet att ansöka om semester, men de har aldrig blivit insläppta. Många av dem lever hela sina liv på garantinivån i sjukersättningen. Som jag sa tidigare ligger den på 13 622 kronor före skatt om man är över 30 år.

För den här gruppen handlar livet inte om att välja utan om att sakna val. I dag vittnar organisationer som Majblomman och Stadsmissionen om att fler personer med funktionsnedsättning söker stöd för mat och nödvändiga köp, inte för att det inte finns statlig hjälp utan för att den har blivit allt svårare att få och räcker till allt mindre.

Vi socialdemokrater menar att ersättningarna behöver ses över så att människor med sjuk- och aktivitetsersättning inte blir kvar i fattigdomsträsket medan resten av samhället går framåt. Det handlar inte om bidrag utan om rättigheter, om människovärde och om att kunna leva som andra. (forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 10 (forts.) Svar på interpellation 2025/26:108 om ekonomiska villkor för personer med funktionsnedsättning

Då äldre- och socialförsäkringsministern samt interpellanten anmält att de inte önskade fortsätta debatten efter uppehållet var interpellationsdebatten därmed avslutad.

Anf. 55 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Mikael Dahlgvist har ställt frågor till mig om åtgärder mot missförhållanden i hemtjänsten. Han har frågat hur jag ser på sambandet mellan kommunernas resurser och kvaliteten i hemtjänsten, hur regeringen avser att säkerställa att kommunerna får resurser för att bedriva en trygg och värdig hemtjänst, vilka stödinsatser staten kan erbjuda för att kommunerna ska kunna rekrytera och behålla personal samt om det finns behov av nationella riktlinjer och skärpt tillsyn för att undvika missförhållanden.

Eva Lindh har frågat finansministern om hon avser att säkerställa höjda och indexerade generella statsbidrag för att möta behoven i äldreomsorgen, om hon avser att se över valfrihetsmodeller och ersättningsmodeller samt vilka insatser som kan övervägas för att ge kommuner och regioner stabila ramar för att genomföra förbättringsåtgärder i äldreomsorgen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Fru talman! Utgångspunkten för all omsorg ska vara trygghet och medmänsklighet. Brister i utförandet kan inte accepteras inom vare sig kommunal eller enskild verksamhet. Vi har helt enkelt nolltolerans mot dålig kvalitet. Av bestämmelser i socialtjänstlagen (2025:400) följer att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet och att det för utförande av uppgifterna ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska också systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Det ska även finnas rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet. Varje kommun ansvarar i egenskap av huvudman för äldreomsorgen och för att de krav som ställs uppfylls. Det är mycket viktigt att det finns kunskap inom äldreomsorgen om den så kallade lex Sarah-bestämmelsen i socialtjänstlagen och att bestämmelsen följs. Socialstyrelsen ska löpande uppdatera och utveckla stödet kring lex Sarah. Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, ansvarar vidare för tillsyn över alla verksamheter, oavsett om det är kommunen eller privata utförare som bedriver dem.

Vid upphandling är det viktigt att leverantörer tillhandahåller verksamhet av god kvalitet. Konkurrensverket har fått i uppdrag av regeringen att lämna förslag på en effektiv, proportionerlig och tillförlitlig metod att bedöma i vilken utsträckning leverantörer fullgör kvalitetskraven i offentliga kontrakt. Tanken är att se över hur man kan öka leverantörers möjlighet att konkurrera med kvalitet i stället för lägsta pris. Uppdraget ska redovisas den 30 november 2025.

Äldreomsorgen är en prioriterad fråga för regeringen, som har vidtagit flera olika åtgärder för att stärka omsorgens kvalitet. För att säkra kommunernas förutsättningar att utföra sitt välfärdsuppdrag höjde regeringen de generella statsbidragen med 6 miljarder kronor i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1) och ytterligare 10 miljarder kronor i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1). Nivåhöjningarna är permanenta, det vill säga ligger fortfarande fast. Det är alltså 16 miljarder.

Kommunerna får även fortsatt riktade statsbidrag för äldreomsorgen, såsom sektorsbidraget, som kommunerna kan utnyttja utifrån sina egna förutsättningar och behov inom just äldreomsorgen. Sektorsbidraget uppgår till drygt 4 miljarder kronor för 2026. Regeringen har också i budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) förstärkt och vidgat Äldreomsorgslyftet. Kompetenssatsningen förlängs till 2027 och omfattar 1,8 miljarder kronor per år för 2026 och 2027. Sedan 2023 har även yrket undersköterska en skyddad yrkestitel, vilket bidrar till att säkerställa kompetensen inom omsorgen och öka yrkets attraktivitet och status. Det hjälper också till att öka differentieringen av arbetsuppgifterna.

Äldre måste kunna förstå och göra sig förstådda. Goda kunskaper i svenska språket och förmåga att kommunicera både muntligen och skriftligen är en grundförutsättning för att personalen ska kunna utföra arbetet inom äldreomsorgen på ett säkert sätt och för en välfungerande äldreomsorg av god kvalitet. Regeringen beslutade därför den 13 november i år om lagrådsremissen *Ett språkrav inom äldreomsorgen*. I lagrådsremissen föreslås ett språkrav för personal i äldreomsorgen. Det innebär att socialnämnden och verksamheten ska arbeta för att personalen har relevant språkkunskap för att utföra sina insatser. Bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Anf. 56 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar ministern så mycket för svaret.

Anledningen till min interpellation är att jag är djupt bekymrad över utvecklingen inom svensk äldreomsorg. Det handlar inte enbart om de senaste allvarliga upptäckter som man har gjort vid granskning och som i och för sig borde vara skäl nog för oss att agera direkt. Även pandemins erfarenheter visade tydliga brister i välfärden, framför allt inom äldreomsorgen. Under pandemin var alla partier överens om att äldreomsorgen skulle prioriteras. Men i dag, fru talman, måste jag fråga: Vart tog engagemanget vägen hos regeringen?

Svensk äldreomsorg befinner sig i ett allvarligt läge. Antalet äldre ökar, liksom behoven. Men statsbidragen följer inte med. Kommunerna står inför betydande ekonomiska utmaningar, och det saknas helt enkelt resurser för att möta verkligheten.

Konsekvenserna av detta ser vi redan i dag. Bemanningen minskas. Personalen tvingas utföra arbetsuppgifterna på allt kortare tid. Det som sätter guldkant på tillvaron, som att ha ett samtal, gå ut på en promenad eller dylikt, räcker inte tiden för. Yrkeskompetensen och statusen sjunker. Språkförbistring och bristande utbildning har blivit vardag. Detta ökar naturligtvis risken för missförhållanden. Läget kan sammanfattas i tre ord, fru talman: underfinansiering, tidspress och personalbrist.

Ministern talar om kommunernas ansvar. Min fråga till henne blir då: Hur ska kommunerna klara sitt ansvar när statsbidragen inte räcker för att möta de kommande behoven?

Jag måste understryka att äldreomsorgen ändå fungerar på många håll. Men det är tack vare fantastiska medarbetare som gör långt mer än vad förutsättningarna tillåter. De förtjänar helt enkelt fler kollegor, bättre villkor och en politik som förstärker äldreomsorgen, inte försvagar den.

Fru talman! I sitt svar ger ministern intryck av att läget är under kontroll. Jag får dock inga konkreta svar på de frågor jag ställde i min interpellation. Enligt mitt sätt att se det saknar regeringen en plan. Under mandatperioden har regeringen hittills lagt fram en proposition. Den handlar om välfärdsteknik. Regeringen har också aviserat två ytterligare propositioner som ska komma i vår.

Att säga att äldreomsorgen är prioriterad är en sak, att visa det i handling är en annan. Varningssignalerna finns överallt. Den senaste SVT-granskningen av lex Sarah-ärenden är fruktansvärd läsning. Där framkommer allvarliga brister i omsorgen, brister som till och med har lett till att människor har gått bort.

Regeringen är ansvarig för att säkerställa att lagstiftning, resurser och skydd finns på plats. Men i stället valde ni att rösta ned vårt förslag till ny äldreomsorgslag, en lag som skulle stärka kvaliteten, tydliggöra ansvar och skapa trygghet.

Mot den bakgrunden, fru minister, undrar jag fortfarande: Var finns de konkreta åtgärderna? Kommer det mer resurser till kommunerna? (Applåder)

Anf. 57 EVA LINDH (S):

Fru talman! Tack för svaret, äldreminister Anna Tenje!

Den svenska välfärden är satt under hård press. I kommun efter kommun vittnar förtroendevalda, chefer, personal och anhöriga om en verklighet som inte stämmer överens med den bild som man ibland får av äldreomsorgen. Det handlar om ökade behov utan motsvarande förstärkning av resurserna. Konsekvenserna blir särskilt tydliga i äldreomsorgen.

Pandemin blottade brister som vi redan kände till. Det handlar om ojämn kvalitet, bristande kontinuitet och tuffa arbetsvillkor. År 2030 beräknas antalet personer över 80 år ha ökat med 50 procent jämfört med i dag. Det är inte en överraskning. Det har vi vetat länge. Ändå saknas en långsiktig finansiering för att möta utvecklingen.

Jag möter så många som berättar med värme om sitt arbete med de äldre. Det förstår jag. Det är ett viktigt, roligt och engagerande jobb. Men de talar också med sorg om förutsättningarna för sitt jobb. Slutsatsen är klar: De älskar sitt jobb, men de känner så ofta att de inte räcker till.

Enligt Kommunals senaste medlemsundersökning säger 43 procent av personalen i äldreomsorgen att bemanningen sällan eller aldrig är tillräcklig och att bemanningen i äldreomsorgen är så låg att det innebär en risk för de äldre minst en gång i veckan.

Fru talman! Svensk äldreomsorg är pressad. Kommunerna behöver därför långsiktiga finansieringsstöd och kraftfulla insatser för kompetensförsörjning för att säkra kvalitet och trygghet över tid.

Finanspolitiska rådet konstaterar att regeringen tillåter en ambitionsminskning i välfärden, inklusive äldreomsorgen. Ivos nationella tillsyn visar allvarliga brister i patientsäkerhet, bemanning och möjlighet att göra insatser med god kvalitet. PRO:s kartläggningar visar att kommuner redan nu tvingas dra ned.

Vi har under våra S-ledda regeringar gjort flera insatser för att förstärka äldreomsorgen med sektorsbidrag och äldreomsorgslyft, som jag är väldigt glad över att regeringen också fortsätter med. Men den saknar en lång-

siktighet. Vi har också gjort insatser för att stärka undersköterskor som jobbar i äldreomsorgen.

Det är många äldre som kommer att behöva mer insatser framöver, mer omsorg och mer stöd. Det är äldre som väntar på en plats i äldreomsorgen och som väntar på att få en hemtjänst där de känner igen alla dem som kommer, eftersom det är en sådan dålig kontinuitet. Regeringen har inget svar till dem.

För mig och för oss är det viktigt. Alla de äldre som har kämpat under hela sitt liv för att bygga upp det samhälle som vi nu har är värda en god äldreomsorg av hög kvalitet. Därför fortsätter jag att ställa frågor till ministern.

Kommer det långsiktiga, permanenta insatser och resurser till äldreomsorgen för en god kvalitet för alla äldre?

(Applåder)

Anf. 58 ZARA LEGHISSA (S):

Fru talman! Tack till interpellanterna Mikael Dahlgvist och Eva Lindh för att de tagit upp den här jätteviktiga frågan.

Jag vill lyfta fram det som i dag är en av välfärdsstatens allvarligaste strukturella kriser, den undermåliga finansieringen av svensk äldreomsorg.

Vi talar om ett system som år efter år förväntas leverera mer till fler med allt mindre resurser. Det håller inte. Det är inte värdigt de äldre, och det är inte värdigt de medarbetare som varje dag bär äldreomsorgen på sina axlar.

Fru talman! Applåderna har tystnat. Dansen till Jerusalema har stannat, och äldreomsorgen blir allt trasigare. Jag möter undersköterskor, vårdbiträden och sjuksköterskor som älskar sitt arbete men som alla säger samma sak: Vi hinner inte. Vi räcker inte till, och vi orkar snart inte mer.

Jag vill citera undersköterskan Victor Markström, som arbetar inom äldreomsorgen i Älvsbyn. Han är också fackligt förtroendevald. Han säger: Det är kris i svensk äldreomsorg. Sjukfrånvaron är skyhögt, vikariebristen är enorm och det är inte ovanligt att två personal får ta hand om uppemot 15 brukare med stort vårdbehov. Vi behöver förändring, och det nu! Vi behöver mer personal på golvet, bättre arbetsvillkor, hållbara scheman och högre löner.

Fru talman! Det här är ingen överdrift. Det är verkligheten. Det är också ett direkt resultat av att regeringen, steg för steg, nedmonterar det ekonomiska fundament som äldreomsorgen kräver.

Vi socialdemokrater är tydliga:

- Vi vill ha fler anställda inom hemtjänsten och äldreboenden.
- Vi vill ha bättre villkor för de anställda.
- Vi vill ge personal möjlighet att utbilda sig på arbetstid.

Alla äldre har rätt till en trygg äldreomsorg oavsett var de bor. Men i dag ser vi hur skillnaderna och ojämlikheten ökar. Kommuner tvingas till besparingar och neddragningar för att klara sin budget. Det är inte effektivt. Man kan inte kalla det för effektiviseringar. Det är konsekvenser av otillräckliga statsbidrag och en statlig politik som låter kommunerna ensamma bära bördan.

Fru talman! Regeringen talar ofta om valfrihet. Men hur mycket valfrihet finns kvar när resurserna att utföra själva grunduppdraget inte längre finns? Hur mycket värdighet finns i att inte få hjälp med sin personliga hygien, att inte få tid till mat, att inte få göra det där man blir glad av, som att kunna träffa sina vänner, bada bastu eller få komma ut i naturen eller gå på stan? Det handlar om att inte kunna få sina existentiella behov tillgodosedda och i värsta fall dö ensam och om att anhöriga lämnas i sin sorg och med sina frågor.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill någonting annat. Vi vill ha en äldreomsorg där personalens kompetens får utrymme, där fasta heltidstjänster är norm och där bemanningen styrs av de äldres behov och inte av systemen. Vi vill ha ett stärkt statligt ansvar och långsiktiga finansieringar, för äldreomsorgen behöver investeringar i trygghet, i jämlikhet och i människovärde.

Därför vill jag fråga äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje: Hur länge ska äldre människor tvingas leva med en vård och omsorg som inte får resurser nog att vara värdig?

(Applåder)

Anf. 59 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Ökade behov och minskade resurser. Det sammanfattar läget i hemtjänsten. Behovet av omsorg ökar snabbt när fler blir äldre, men resurserna hänger inte med. Det är en ekvation som inte går ihop.

Det går inte att effektivisera omvårdnad. Det går inte att skruva upp tempot i mötet med en människa som behöver trygghet, stöd och värdighet. När man ändå försöker göra just det är det någon som får ta smällen. I äldreomsorgen är det både personalen och de äldre som får betala priset.

Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen och Ivo uttryckte samstämmigt i ett reportage i SVT nyligen att situationen i hemtjänsten är ohållbar.

Ivo konstaterar att det brister i arbetsmiljön i hela landet och att detta ofta är en orsak till att omsorgstagare får illa eftersom personalen helt enkelt inte ges rimliga förutsättningar att hinna med alla brukare på ett tryggt sätt. Ivo beskriver förutsättningarna som orimliga och menar att tid saknas och att scheman är för pressade. När bemanningen inte räcker till uppstår risker som kan leda till allvarliga missförhållanden.

Socialstyrelsen uppger att en trygg och kvalitativ hemtjänst kräver tid, kontinuitet och flexibilitet men att hemtjänsten i stället präglas av minutstyrning, hög personalomsättning och begränsad möjlighet att individanpassa omsorgen.

Arbetsmiljöverket beskriver arbetsvillkoren som väldigt bekymmersamma och ohållbara, och när man ser statistiken är det svårt att säga något annat. Hemtjänstpersonal anmäler arbetssjukdomar mer än dubbelt så ofta som andra yrkesgrupper. De anmäler arbetsolyckor med sjukfrånvaro mer än dubbelt så ofta. De utsätts för hot och våld dubbelt så ofta som andra yrkesgrupper. 51 procent saknar möjlighet till återhämtning under arbetsdagen, medan det i andra yrken bara är 26 procent som gör det. 55 procent tror inte att de kommer att kunna arbeta fram till pensionen. Över hälften har gått till jobbet sjuka för att de inte har råd att stanna hemma. Hemtjänsten sticker ut negativt vid alla jämförelser. Arbetssituationen är långt mycket sämre än för andra grupper på arbetsmarknaden.

Försäkringskassan bekräftar också denna bild. Hemtjänsten ligger konstant över snittet i sjukskrivningar. Det är särskilt de stressrelaterade diagnoserna och den höga arbetsbelastningen som är den största orsaken. Om sjukfrånvaron i äldreomsorgen låg på samma nivå som i andra branscher skulle den motsvara 6 000 fler årsarbetare i hemtjänsten.

Arbetsmiljöverkets egna analyser visar vad som driver på situationen: minutstyrda scheman, ohälsosam arbetsbelastning och ensamarbete, som ökar risken för hot och våld.

Det är uppenbart att det finns stora brister i hemtjänsten som drabbar både personalen och de gamla. Det är inte värdigt ett välfärdssamhälle att ständigt försöka effektivisera omvårdnad. Min fråga är givetvis: Vad tänker regeringen göra åt situationen?

(Applåder)

Anf. 60 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! En av interpellanterna ställde frågan: Vart tog engagemanget vägen? Det frågar jag mig också ibland, för jag kan bara konstatera att det är väldigt sällan, fru talman, som jag får tillfälle att tillbringa tid i den här talarstolen för att diskutera de här viktiga frågorna.

Ingen skugga ska falla över någon av de ledamöter som är här i kväll för att diskutera dessa viktiga frågor. Låt mig bara konstatera att min dag inte är tom när det gäller att jobba med de här frågorna. Däremot saknar jag ibland både respons och förslag, inte minst från Socialdemokraterna, som nu är ganska styva i korken och efterfrågar åtgärder. Det är väldigt sällan den här typen av diskussioner kommer upp i utskottet eller, för den delen, i den här kammaren. Men i kväll välkomnar jag verkligen detta, för det är viktigt att vi pratar om det här.

Samtidigt blir jag lite beklämd när man mäter statsråds engagemang i antal propositioner på temat och på samma gång tycks förbigå att en av de största propositioner som har lagts på den här kammarens bord är den nya socialtjänstlagen, som alltså omfattar hela äldreomsorgen och lagstiftningen för densamma. Det är egentligen det största arbete som har gjorts på 30 år kring äldreomsorgen. Detta missar interpellanten att själv nämna och uppmärksammar i stället bara propositionen om välfärdsteknik, som förvisso är nog så viktig men som inte alls kan mäta sig med socialtjänstlagen.

Jag efterfrågar också engagemanget när min kollega Elisabet Lann presenterade målet om god och nära vård. Vi har nu medicinskt ansvarig rehabilitering som krav i kommunerna och har stärkt den medicinska kompetensen med medicinsk bedömning 24:7 av sjuksköterska på särskilda boenden. Det var en fråga som man inte minst lyfte fram i Coronakommisionens rapport och som vi nu åtgärdar.

Jag har redan varit inne på språkkravet och den lagrådsremiss som vi har presenterat. Det var en av de stora frågorna i Coronakommisionens rapport och den pekades särskilt ut som en av de frågor som är grunden till de stora brister vi ser inom svensk äldreomsorg. Detta mäktade inte den tidigare regeringen med att göra något åt, men det gjorde däremot vi.

Jag har presenterat en demensstrategi för att helt och hållet vända på kuttingen när det gäller hur vi ser på de viktiga demensfrågorna. Demens är en av de snabbast växande folksjukdomar vi har. Demens är alltså en sjukdom, och inte en del av det naturliga åldrandet, som handlar om de sista åren med stora behov av stöd av hemtjänst eller särskilt boende. Vi

gör helt och hållet om synen på detta och ser nu framför oss en helt ny färdplan för att säkra en likvärdig vård i hela landet.

Vi har flera gånger här i kväll varit inne på arbetsmiljön. Det är samma sak där: Regeringen har lagt fram ett åtgärdsprogram med massor av åtgärder för att säkra återgången i arbete och minska sjukskrivningarna. Men vi har också satt fingret på hur viktig arbetsmiljön är och hur viktigt det är att kommun, region och också stat tar tag i dessa viktiga frågor eftersom arbetsmiljön är så urusel.

Socialstyrelsens rapport visar att det är lika illa nu som för 20 år sedan om man tittar på både hemtjänst och äldreomsorg i stort. Cheferna hade i regel 48 medarbetare under sig, och det ser likadant ut nu som det gjorde då. Just därför har jag har bjudit in arbetsmarknadens parter för att visa på de viktiga frågorna och se till att man tar tag i sjukskrivningstalen. Inte minst har jag också bjudit in ledningen i SKR och ansvariga kommuner, de största kommunerna och de största regionerna, för att visa hur viktigt det är att vi nu på riktigt tar på oss ledartröjan från politikens sida för att minska sjukskrivningstalen.

Det är precis som ledamoten säger: Hade vi minskat sjukskrivningstalen inom äldreomsorgen och fått fler att orka mer och gå från deltid till heltid hade vi inte alls haft de stora problem med kompetensförsörjning som vi nu ser. Men det är fel att säga att regeringen inte gör någonting eller inte prioriterar frågan.

(Applåder)

Anf. 61 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Grundproblemet i dag för svensk äldreomsorg stavas underfinansiering. Man kan som regering ge uppdrag till Socialstyrelsen, Läkemedelsverket och så vidare. Det är bra; man kan justera vissa saker. Men det som äldreomsorgsministern tydligen inte vill ta till sig är att det handlar om underfinansiering.

Flera av mina kollegor, inklusive jag själv, vittnar om hur personalen i dag går på knäna. Kommunerna tvingas till sparåtgärder för att få ekonomin att gå ihop, och personalstyrkan blir allt mindre på fler boenden och får allt sämre scheman. Det finns otaliga rapporter både från myndigheter och från fackliga organisationer som vittnar om detta.

Det är svaret på den frågan, fru talman, som jag efterlyser hos regeringen. Vart tog engagemanget vägen för att lösa basen och grunden för att få äldreomsorgen att fungera i Sverige?

Sedan är det väl bra att regeringen har sjösat fullt med S-propositioner, som ministern hänvisar till i sitt svar. Men speciellt produktiv har inte regeringen varit på det här området; det står jag fast vid.

Vi ser att behoven ökar, inte bara för att vi blir allt fler äldre utan också för att komplexiteten ökar. Jag måste fråga ministern om hon är nöjd med de pengar som ges i dag till svensk äldreomsorg. Vi ser ju att kvaliteten är ojämn inom landet. Personaltätheten är låg, arbetsmiljön är tuff, arbetsvillkoren är dåliga och personalomsättningen är hög. Många lämnar i dag det yrke som de egentligen älskar. De orkar inte vara kvar, fru talman. Det här duger inte.

Prot. 2025/26:35
18 november

Svar på
interpellationer

Ministern efterlyste vårt engagemang. Hon kan få tre konkreta förslag som vi lägger fram i vår budgetproposition för nästa år. Jag välkomnar att ni ställer er bakom detta.

För det första gör vi en miljardsatsning för fler anställda inom äldreomsorgen. Det ska ses som ett första steg mot att sakta men säkert lösa den underfinansiering som pågår.

För det andra har vi, nu liksom tidigare, förslag om att indexsäkra välfärden. Den inflationsekonomi som tog knäcken på sjukvården hade kunnat minskas om vi redan hade haft en reform med index sjösatt.

För det tredje välkomnar vi naturligtvis att regeringen till slut valde att fortsätta med Äldreomsorgslyftet, men vi vill se en permanentning och förstärkning av det, alltså ett bredare uppdrag.

Det viktigaste är dock: Hur ser vi till att Sveriges 290 kommuner får de ekonomiska muskler de behöver för att kunna ge vård och trygghet med rimligt utförande? Min fråga till äldreomsorgsministern kvarstår alltså, fru talman: Kommer det mer pengar till kommunsektorn för äldreomsorgen?

Anf. 62 EVA LINDH (S):

Fru talman! För en tid sedan följde jag under en dag med en kvinna som jobbade i hemtjänsten – vi kan kalla henne Elsa. Hon var helt fantastisk. Jag sa till henne efter den dagen: Jag önskar att du finns kvar när jag blir äldre och att det är du som kommer att hjälpa mig när jag behöver stöd.

Hon började då med att entusiastiskt berätta vad hon älskade med att jobba i hemtjänsten – det var det bästa jobb hon kunde tänka sig – men att hon inte skulle jobba kvar när jag blev gammal eftersom villkoren var så dåliga. Jag kommer inte att kunna jobba kvar, sa hon. Det är för tufft. Det är för hårt. Jag kan inte göra det jobb som jag önskar att jag kunde göra. Jag hinner inte. Det går inte att få ihop med att vara småbarnsförälder.

Det är tufft att jobba i äldreomsorgen, trots att många älskar det.

Våra äldre ska mötas av tid, trygghet och tillit, inte köer, personalbrist och otrygga anställningar. Vi kan investera nu eller betala priset i utslitna kroppar och förlorad värdighet.

Statsrådet hänvisar till att kommunerna redan har fått stöd och att detta är kommunernas ansvar. Jag har träffat väldigt många kommunpolitiker som med tårar i ögonen säger att man inte längre klarar att ge äldreomsorgen de resurser som krävs. Man måste dra ned ännu mer, för det är det enda man kan dra ned på.

Detta handlar alltså även om resurser. Det handlar om pengar för att kunna finansiera en äldreomsorg där det finns stora brister. Det handlar om den långsiktiga finansiering som jag precis har ställt frågor om. Det handlar om att indexera statsbidragen så att kommunerna vet vad de har att hantera. Även i inflation ska man vara säkrad att få de resurser som krävs.

När regeringen hela tiden hänvisar till kommunerna, som kämpar hårt, tycker jag inte att det är att ta det ansvar som en regering kan ta – att ge tillräckliga resurser för att säkra en god välfärd och en god äldreomsorg som ger trygghet för människor när vi blir äldre.

Statsrådet efterfrågar engagemang. Det finns här. Vi är engagerade i äldreomsorgen, inte bara med hjärta utan också med hjärna. I vår budget har vi nämligen prioriterat äldreomsorgen – inte bara med de indexerade statsbidrag som är generella och som kommunerna kan välja att satsa på

vad de vill, utan vi har också tagit fram ett sektorsbidrag särskilt riktat till äldreomsorgen. Det är viktigt, och det skulle kunna göra verklig skillnad.

Statsrådet lyfter tillsyn, upphandling och kvalitetskrav, och det är gott och väl. Det behövs, för nu funkade inte heller det. Våra modeller för valfrihet brister och gör att verksamheterna inom äldreomsorgen utnyttjas och inte stärks med resurser. Men vi måste också tala klarspråk: Det går inte att tillsyna fram en fungerande äldreomsorg om resurserna inte räcker för att anställa det som är viktigast i äldreomsorgen, nämligen personal.

(Applåder)

Anf. 63 ZARA LEGHISSA (S):

Fru talman! Jag vet att ministern har ett engagemang för äldreomsorgen och gör bra saker – dock inte tillräckligt.

Det är inte lokala prioriteringar som skapar underskotten i äldreomsorgen utan den nationella underfinansieringen. Att enbart peka på kommunerna kan vara bekvämt, men det löser inte bemanningskrisen, rekryteringsproblemen eller arbetsmiljösituationen, som personal och fackförbund beskriver som ohållbar. Det är inte mer detaljstyrning som kommunerna behöver utan resurser. Det är långsiktiga och generella statsbidrag, inte tillfälliga punktinsatser som det inte går att planera verksamhet utifrån.

Regeringen pratar om valfrihet. Vi socialdemokrater pratar om värdighet, om rättvisa och om respekt. När man tvingas stressa igenom vård- och omsorgsarbetet är det nämligen värdigheten som går förlorad och patient-säkerheten som riskeras.

Jag uppmanar ministern att lyssna på de äldre. Alla har rätt till ett meningsfullt liv och en god livskvalitet hela livet, där individens behov står i centrum. Jag uppmanar henne att lyssna på personalen och faktiskt ge dem handlingsutrymme. De vill inget hellre än att kunna utöva sin profession fullt ut. De är handlingskraftiga och professionella och skapar trygghet.

Fru talman! Sverige har råd med en äldreomsorg i världsklass om viljan finns. Men det kräver politiska prioriteringar där människan går före vinsten, välfärds kriminaliteten och skattesänkningarna. Vi socialdemokrater står redo att ta det ansvaret. Jag hoppas att även regeringen gör det.

(Applåder)

Anf. 64 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! När jag träffar undersköterskor och andra som jobbar i hemtjänsten och äldreomsorgen i stort är beskrivningen densamma: Det är världens bästa jobb, men villkoren gör att jag inte orkar. Vi behöver fler kollegor och bättre scheman. Lita på att vi kan vårt jobb, och ge oss förutsättningar att klara av det!

Arbetsmiljön i hemtjänsten kan inte förbättras utan ökade resurser. För att minska sjuktalet bland de anställda inom hemtjänsten och göra arbetet mer attraktivt måste arbetsmiljön bli bättre.

Samtidigt som behoven i äldreomsorgen ökar, kostnaderna stiger och personalen sliter allt hårdare väljer regeringen att inte kompensera kommunerna för kostnadsökningar. Det har resulterat i nedskärningar i många kommuner. Fackförbundet Kommunal menar att äldreomsorgen är underfinansierad, underprioriterad och underbemannad, och det är lätt att hålla med.

Ministern presenterar ingen lösning på de uppenbara problemen – minutstyrningen, den ohälsosamma arbetsbelastningen, den höga sjukfrånvaron och bristen på kollegor. Det behövs långsiktig finansiering för att kunna åstadkomma det personalen efterfrågar: rimliga scheman och fler kollegor.

När tänker regeringen ta ansvar för hemtjänstens personal, för deras arbetsmiljö och för villkor nog för dem att kunna stanna kvar i yrket och orka hela vägen till pensionen?

(Applåder)

Anf. 65 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag vill stanna vid de brister vi har sett och det som har föranlett den diskussion vi har sett den senaste tiden i medierna och som framgick i den ena interpellationen. Det gäller diskussionen om lex Sarah. Jag vill ta tillfället i akt att poängtera att de brister som har lett till lex Sarah-anmälningarna är fruktansvärda. Brister i kvalitet av det slaget kan aldrig accepteras inom äldreomsorgen. Det är viktigt att äldre ska känna sig trygga och säkra med den vård och omsorg de har behov av och rätt till.

Samtidigt är det oerhört viktigt att verksamheterna fortsätter att lex Sarah-anmäla och att detta inte vare sig skuld- eller skambeläggs. Alla kommuner är ansvariga för äldreomsorgen i Sverige, och man ska sträva efter att utföra ett kontinuerligt förbättringsarbete. Här är lex Sarah-anmälningarna en viktig del i arbetet.

Genom att lex Sarah-anmäla behöver verksamheterna gå till botten med vad det är som har gått fel, vilka rutiner som har brutit och vad som behöver ändras för att förhindra att detta händer igen. Det är därför viktigt att ta tillfället i akt att anmäla. Det finns inte för många lex Sarah-anmälningar. Jag önskar att de inte hade behövts, men när saker och ting sker är det bättre att lex Sarah-anmäla än att inte göra det alls. Då blir det riktigt illa.

Äldreomsorgen och hemtjänsten är en kommunal uppgift, men jag har aldrig sagt att detta är bara kommunernas ansvar. Snarare är det tvärtom. Jag tycker att jag har varit tydlig från dag ett när jag tillträdde som äldreminister med att regeringen och staten har ett stort ansvar. Det visade inte minst Coronakommissionens och Ivos rapporter. Jag har verkligen tagit frågan på stort allvar. I Coronakommissionens rapport finns under mitt område elva punkter, och vi har nu åtgärdat nio av de elva punkterna.

Jag vill också särskilt lyfta fram vårt beslut om en omfattande lagrådsremiss som vi lade fram för några veckor sedan. Det handlar om att ge kommunerna ett tydligt lagstöd för att genomföra bakgrundskontroller i belastnings- och misstankeregister av personalen som ska arbeta inom äldreomsorgen. Det finns också en pågående utredning för att säkerställa att bakgrundskontrollerna kan bli obligatoriska. Det ska inte vara ett fritt valt arbete för kommunerna, utan kontrollerna ska göras.

Kommunerna måste ta sitt ansvar, och man måste se till att de som arbetar inom äldreomsorgen är lämpliga. Jag förstår att detta är ännu en pålaga, och när det gäller kompetensbristen kanske detta blir ännu svårare.

Men jag tror att när kraven höjs, höjs också attraktionskraften och statusen på yrket. Det kommer tillsammans med språkravet, som jag tog upp i mitt inledande anförande, att innebära att statusen och attraktionskraften för att arbeta inom äldreomsorgen höjs på sikt. Då blir det också enklare att rekrytera.

Bakgrundskontrollerna och utdragen ur misstanke- och belastningsregister är viktiga. Det är alltså inte en mänsklig rättighet att få jobba inom äldreomsorgen, men det är fråga om äldres rätt till en trygg och säker omsorg. Man ska vara säker på att den man släpper innanför sin dörr, in i sitt hem, är någon att lita på. Jag kommer alltid att stå på de äldres sida och se till att de kan vara trygga och säkra.

Anf. 66 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag tvivlar inte på äldreministerns engagemang för de äldre och för hennes ansvarsområde. Jag delar också ministerns syn på lex Sarah, nämligen att det är klart att det är viktigt att anmälningar görs och följs upp.

Däremot har jag och ministern helt olika åsikter om finansieringen av framtidens äldreomsorg. Jag menar att det är grunden för att komma till rätta med en stor del av de problem vi ser i dag.

Flera enskilda åtgärder som ministern har redogjort för bidrar naturligtvis till en liten tårtbit. Staten har vidtagit vissa åtgärder, till exempel skyddad yrkestitel för undersköterska. Men sanningen är att just nu, i dag i Sverige, är kommunerna så desperata att få tag på personal att de får ta den personal de får. Det är inte sökandenas fel. Kommunerna tar personal som saknar adekvat utbildning, och de tar personal som inte kan språket, vilket leder till språkförbistringar. Naturligtvis är det arbetsgivarens skyldighet att se till att allt fungerar, men situationen i dag är sådan att man inte får tag på människor.

Detta problem har funnits i alla år, men tidigare kunde det handla om julhelgen, nyårshelgen och kanske semestermånaden juni. Nu är det problem en vardag mitt i veckan under hösten. Det är ett tydligt tecken på att äldreomsorgens attraktivitet sjunker.

Vi socialdemokrater är beredda att ta vårt ansvar och se till att äldreomsorgen får de resurser den behöver.
(Applåder)

Anf. 67 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag tackar äldreministern för att hon har gjort tydligt att staten också har ett ansvar för äldreomsorgen. Det är vi överens om. Vi har ett stort ansvar att ge kommunerna förutsättningar att bedriva en god äldreomsorg.

Jag säger också ja till språkrav – det är viktigt – med tillhörande utbildning. Det ska vara möjligt för dem som jobbar inom äldreomsorgen, som gör ett viktigt arbete, att få tillgång till det språk som krävs för att jobba i äldreomsorgen. De ska förstå.

Jag säger absolut ja till att anmäla. Det är klart att fel ska anmälas. Jag säger även ja till tillsyn.

Vår politik handlar inte om att säga nej, utan vår politik handlar om att också ge tillräckliga resurser för att vi ska kunna bygga en äldreomsorg som vi kan vara stolta över, så att människor med glädje kan gå till jobbet de älskar. De ska också kunna gå hem och känna att de i dag har gjort en insats, att de i dag inte har behövt springa benen av sig, att de i dag har haft tillräckligt många kollegor för att kunna göra en bra insats.

Vi säger också ja till riktig valfrihet, att kunna påverka de insatser man får. Det ska inte vara valfrihetsmodeller som ytterligare stjälar resurser från äldreomsorgen, utan riktig valfrihet.

Vi socialdemokrater står upp för en bra äldreomsorg, starkare äldreomsorg, för personalens skull, men framför allt för att våra äldre förtjänar en god omsorg på livets höst.

(Applåder)

Anf. 68 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Man önskar att tiden skulle räcka till för så mycket mer, dels för att fortsätta denna viktiga diskussion, dels för att fortsätta att lyfta fram och berätta om alla de bra saker som regeringen gör för att stärka kvaliteten kortsiktigt och långsiktigt samt på ett hållbart sätt inom svensk äldreomsorg.

Jag vill ändå lyfta fram tre saker.

Steg för steg, reform för reform, höjer vi nu kraven för att få jobba inom äldreomsorgen. Det handlar om kompetenskrav. Vi har varit inne på frågan om skyddad yrkestitel och att förlänga och förstärka Äldreomsorgslyftet så att ribban för kompetenskraven kan höjas markant. Detta har förlängts och förstärkts. Jag kommer också att så småningom leverera nya kriterier så att lyftet kommer fler till del.

Vidare har vi frågan om utdrag ur belastningsregistret. Det är inte fritt valt arbete för kommunerna. Äldre måste kunna känna sig trygga med dem de släpper innanför dörren. Nu blir det utdrag ur både belastningsregistret och misstankeregistret. Först ska det bli ett tydligt lagstöd, och sedan ska det förhoppningsvis bli ett obligatorium.

Det sista, som är viktigt och som har framkommit i Ivos granskning och i Coronakommissionens rapport, är en av de stora bristerna i svensk äldreomsorg, nämligen språkravet. Nu ställer vi ytterligare krav på att man ska kunna tala svenska. Äldre måste kunna förstå och göra sig förstådda. Det är bara då man på riktigt kan vara med och påverka vilken vård och omsorg som ska bedrivas och sin livssituation.

Det handlar också om patientsäkerheten och att verkligen försäkra sig om att äldre inte vare sig faller mellan stolarna eller får fel medicin eller vård.

Det handlar även om arbetsmiljön. Medarbetare måste kunna prata med varandra, även vid fikabordet för att diskutera hur semestern var, vad sonen gjorde i helgen eller vad det nu kan vara. Det är först då man verkligen kan bygga en bra arbetsmiljö som gör att man trivs på jobbet och stannar kvar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 69 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jacob Risberg har ställt frågor till mig om svensk vapenexport till Förenade Arabemiraten. Risberg har frågat vilka krav regeringen har ställt på Förenade Arabemiraten vad gäller landets roll i konflikten i Sudan och export av krigsmateriel i strid med FN:s vapenembargo. Han har också frågat om regeringen avser att ta beslut om att avsluta vapenexporten till UAE.

Inbördeskriget i Sudan har skapat världens nu största humanitära kris med ett närmast obeskrivligt lidande, och cirka 30 miljoner människor är i behov av humanitär hjälp. Utvecklingen i Sudan har också en negativ effekt på hela regionen med ökad instabilitet och flyktingströmmar som konsekvens.

Sverige bidrar med stort humanitärt stöd till Sudan för att minska lidandet hos civilbefolkningen.

Regeringen uppmanar alla externa aktörer, inklusive Förenade Arabemiraten, att avstå från att direkt eller indirekt förvärma den sudanesiska konflikten och att i stället agera konstruktivt och koordinerat för att nå en fredlig lösning på konflikten. FN:s vapenembargo mot Sudan måste följas. Alla stater har ett ansvar för att agera i enlighet med folkrätten.

Sverige har välfungerande relationer med Förenade Arabemiraten, inklusive genom återkommande politisk dialog och handelsutbyte. Både jag och handels- och biståndsminister Dousa har under året lyft upp inbördeskriget i Sudan med våra emiratiska motparter och framfört regeringens ståndpunkter. Vi ser positivt på att den så kallade Quadgruppen, där Förenade Arabemiraten ingår, gemensamt verkar för att få ett slut på inbördeskriget i Sudan.

Sveriges försvarsindustri och krigsmaterielexport är nödvändiga för Sveriges förmåga att upprätthålla ett trovärdigt försvar. Export av svensk krigsmateriel prövas utifrån ett strikt regelverk som riksdag och regering har lagt fast. Inspektionen för strategiska produkter, ISP, är tillsyns- och tillståndsmyndigheten för krigsmaterielexport. Myndigheten gör en helhetsbedömning i varje enskilt ärende och fattar självständiga beslut.

Exporten av krigsmateriel till Förenade Arabemiraten har de senaste åren framför allt bestått av det luftburna radarsystemet Globaleye. Det används för både lufrumsövervakning och sjöövervakning och bär ingen beväpning.

Det finns inga uppgifter om att svensk krigsmateriel används i Sudan.

Anf. 70 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Förenade Arabemiraten, eller UAE som kanske är lite lättare att säga, har pekats ut som en av de viktigaste sponsorerna till den paramilitära styrkan Rapid Support Forces, RSF, i Sudan. Denna styrka står anklagad för omfattande krigsbrott, inklusive massakrer, sexuellt våld och fördrivning av civila. Flera FN-rapporter och människorättsorganisationer har dokumenterat hur RSF mottagit krigsmateriel från UAE, helt och hållet i strid med FN:s vapenembargo.

*Svar på
interpellationer*

Samtidigt har svensk handel med UAE vuxit. Förra året växte den med 7 procent, och UAE är i dag en prioriterad marknad för svenska exportintressen. Den svenska regeringen har också, genom bistånds- och utrikeshandelsministern Benjamin Dousa, uttryckt ambitionen att stärka de ekonomiska banden ytterligare. I en intervju med Sveriges Radio kommenterar ministern relationen med orden: "Genom handel får vi ett politiskt forum där vi kan diskutera saker med varandra."

UAE var också den största importören av vapen från Sverige 2024, något som vi i Miljöpartiet återkommande har kritiserat. Trots att det saknas bevis för att svensktillverkade vapen används av RSF bidrar vapenhandeln såklart till att stärka och legitimera regimen och UAE:s agerande.

Det väcker oro att regeringen inte tydligt fördömer UAE:s roll i Sudan eller ställer tydliga krav på respekt för mänskliga rättigheter i handelsrelationerna. Det är djupt problematiskt att Sveriges handelsförbindelser med RSF:s vapensponsorer fördjupas samtidigt som RSF misstänks begå etnisk rensning i Darfur.

Jag frågade därför utrikesministern vilka krav ministern har ställt på Förenade Arabemiraten vad gäller landets roll i konflikten i Sudan och export av krigsmateriel i strid med FN:s vapenembargo. I ljuset av den senaste veckans fruktansvärda krigsbrott i Sudan frågade jag också om regeringen avsåg att avsluta vapenexporten till Förenade Arabemiraten.

Hur svarar då statsrådet på de frågorna? Det börjar med att statsrådet beskriver situationen. Där är vi överens. Situationen i Sudan är fruktansvärd. Det finns siffror som säger att över 400 000 personer har dödats i stridigheterna och att runt 30 miljoner riskerar att svälta.

Statsrådet hänvisar sedan till den starkt ifrågasatta och knappast oberoende Quadgruppen, där framför allt Förenade Arabemiraten ingår och ska vara med och mäkla fred.

Sedan konstaterar utrikesministern dock torrt att det är Inspektionen för strategiska produkter som gör en helhetsbedömning i varje enskilt ärende och fattar självständiga beslut. Statsrådet verkar alltså se problematiken med Förenade Arabemiratens inblandning i och finansiering av krigsbrott, men man tvär sina händer när det gäller Sveriges vapenexport till den krigssponsorn.

Regeringen är ytterst ansvarig för svensk krigsmaterielexport. Man kan inte skylla ifrån sig på en myndighet. Det är nämligen regeringen som sätter upp ramar och principer för myndighetens beslutsfattande.

Jag frågar återigen om regeringen avser att fatta några beslut om att avveckla vapenexporten till Förenade Arabemiraten.

Anf. 71 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Det är svårt att beskriva lidandet i Sudan. På drygt två och ett halvt år har kriget skapat världens just nu största humanitära kris, och det är fler som lider av hunger i Sudan än i resten av världen sammantaget. De senaste veckorna har regeringen med mycket stor oro tagit emot fruktansvärda rapporter från al-Fashir om våldet mot civila efter RSF:s övertagande av staden. Det tycks råda fullständig laglöshet. Därför är det med all rätt som frågan om hur det internationella samfundet kan utkräva ansvar nu väcks.

Låt mig förtydliga mitt svar, eftersom Jacob Risberg uppenbarligen inte var alldeles nöjd med det svar jag gav. Sverige och EU har varit myck-

et tydliga gentemot de stridande parterna med att de är skyldiga att skydda civila i enlighet med internationell humanitär rätt. Vi har också varit tydliga mot externa aktörer, inklusive Förenade Arabemiraten, om att avstå från att direkt eller indirekt förvärva konflikten.

EU har också sanktionslistat flera företag som är baserade i just Förenade Arabemiraten för deras inblandning i kriget i Sudan. Här har Sverige varit drivande. Det rör sig bland annat om företag som har underlättat finansieringen av olika väpnade grupper i konflikten.

Alla stater har ett ansvar för att agera i enlighet med folkrätten och för att FN:s vapenembargo efterlevs. Sverige och EU kommer att fortsätta verka för att embargot efterlevs och för att det breddas för att gälla hela landet, vilket också lyftes fram i EU:s nyligen antagna rådsslutsatser om Sudan.

Som världens nu femte största givare av humanitärt stöd till Sudan gör Sverige skillnad för den hårt ansatta civilbefolkningen. Sveriges bidrag går bland annat till livräddande livsmedelsbistånd, hälso- och sjukvård, vatten och sanitet och till skydd av människor på flykt. Samarbetet med Unicef har bidragit till att över 100 000 personer har fått tillgång till rent dricksvatten.

Jag har i andra sammanhang beklagat det låga intresset för situationen i Sudan, både hos medier och från politiskt håll. Ur det perspektivet är Jacob Risbergs engagemang för Sudan mycket glädjande och mycket välkommet. Intresset för kriget i Sudan har tidigare varit alldeles för lågt även här i riksdagen.

Anf. 72 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Jag ska inleda med att svara på utrikesministerns sista fråga. Jag har vid ett flertal tillfällen när Sudan eller Förenade Arabemiraten kommit upp i diskussioner, både här i kammaren och när ministern har varit på besök i utskottet, lyft frågan om UAE:s stöd till Sudan. Under de två senaste åren har vi knappt fått några svar om detta över huvud taget.

Det är bra att regeringen och EU är tydliga gentemot UAE vad gäller deras inblandning. Men vad hjälper tydlighet om det saknas någon form av press på dem? Det krävs att man på något vis klämmer åt dem om de inte gör som vi säger. De fortsätter uppenbarligen att bryta mot FN:s vapenembargo. Det är jättevälkommet att man vill utöka FN:s vapenembargo till hela Sudan, men det spelar ingen roll om UAE fortsätter att exportera vapen. Vi måste använda de ekonomiska medel vi har för att sätta press på UAE.

Utrikesministern nämnde inget mer om vår egen vapenhandel med UAE, så jag tänkte kanske lyfta upp en annan aspekt av det hela, nämligen vad som driver den här konflikten. Varifrån kommer finansieringen, förutom från UAE?

Det rör sig om guld. I Darfurregionen, som kontrolleras av RSF, är det framför allt små guldgruvor där folk gräver med sina bara händer – det är sådana bilder vi ofta ser från guldgruvor i Afrika – som sponsrar RSF:s sida av kriget. På den östra sidan, som kontrolleras av SAF, finns det stora, industriella guldgruvor.

Vem är det då som köper allt detta guld? Jo, Förenade Arabemiraten köper upp nästan allt guld från Sudan. Man räknar med att 90 procent av det afrikanska smugglade guldet hamnar i Förenade Arabemiraten. I prin-

cip allt guld från Sudan, från båda sidor, går till Förenade Arabemiraten. Det är inga små summor vi pratar om. Under ett decennium räknar man med att bara det odeklarerade, det vill säga illegala, guld det hade ett värde av 115 miljarder US-dollar – guld från bland annat Sudan som hamnade i Förenade Arabemiraten. Detta liknar väldigt mycket den situation vi hade och pratade mycket om för ett par decennier sedan gällande konfliktminer och framför allt konfliktdiamanter, där det gjordes ett stort arbete.

Jag undrar hur vi ska se till att vi inte fortsätter att handla guld, till exempel, från Förenade Arabemiraten? Vi har bland annat pratat om att så snabbt som möjligt få till ett frihandelsavtal mellan EU och Förenade Arabemiraten.

Vad gör Förenade Arabemiraten mer i den här konflikten? Jo, de har smugglat vapen – det har vi sett och hört talas om. Det har skett bland annat under Röda Korset- och Röda Halvmånen-flagg. Man smugglar in vapen under Röda Korset- och Röda Halvmånen-flagg, helt och hållet i strid mot internationell rätt. Man har även bidragit med legosoldater till den här förbannade konflikten, och man bidrar även politiskt. Det handlar alltså inte bara om att man bidrar med vapen, utan man bidrar också med legosoldater.

Det är Förenade Arabemiraten som möjliggör kriget. Så jag undrar: Kommer vi att stoppa vår vapenexport? Kommer regeringen på torsdag, när ni ska prata om Sudan på utrikesministermötet, att driva på för att pausa förhandlingarna om ett frihandelsavtal med Förenade Arabemiraten tills de lever upp till FN:s vapenembargo?

Anf. 73 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! När det gäller handel med Förenade Arabemiraten och andra länder generellt är regeringens linje tydlig: Handel ger Sverige och EU bättre möjligheter att främja våra intressen och värderingar. Jag ser fram emot att diskutera den fruktansvärda situationen i Sudan och vad EU kan göra för att sätta mer press på både parterna och dem som på olika sätt bidrar till krigföringen i Sudan. Det är en viktig diskussion.

Alternativet till handel är att man isolerar länder och att vi isolerar oss själva. Då är det svårt att få till en konstruktiv dialog, diplomati och politiska överenskommelser. Det är så himla lätt att bara säga: "Vi ska visa att vi verkligen inte accepterar detta. Vi ska stänga ned vår ambassad. Vi ska inte ha något med det här landet att göra." Men jag är helt övertygad om att det inte är så man förändrar hur andra länder agerar. Man måste ha en dialog. Den kan vara tuff och ärlig när man har den typ av relation som vi har med Förenade Arabemiraten. Vårt utbyte ger oss möjlighet att också lyfta svåra frågor där vi inte är överens, och det har både jag och bistånds- och utrikeshandelsministern gjort i år.

Låt mig understryka att det inte stämmer att regeringen inte sätter press. Det gör både vi och EU, inte minst genom sanktioner. Det ligger i alla länders, även UAE:s, intresse att få ett slut på det här fruktansvärda inbördeskriget. Låt oss nu hoppas att den medling som kvartetten, det vill säga USA, UAE, Egypten och Saudiarabien, bedriver når resultat. Våldet i Sudan måste få ett slut.

Anf. 74 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Statsrådet säger att alternativet till handel skulle vara isolering. Men så är det inte – det är inte svart eller vitt. Vi handlar redan i dag med Förenade Arabemiraten. Frågan är snarare om vi ska handla tullfritt med dem eller inte. Det är klart att det finns ekonomiska fördelar med det handelsavtal som vi håller på att förhandla fram genom EU.

Alternativet är inte isolering. Alternativet är att pausa förhandlingarna, precis som vi brukar pausa förhandlingarna med till exempel dem som vill komma in i EU men inte lever upp till de villkor vi ställer. Då kan man pausa förhandlingarna till dess att de lever upp till de villkoren. Man kan använda förhandlingarna som ett verktyg.

Jag undrar fortfarande hur vi ska göra med de svenska vapnen. Kommer vi att fortsätta exportera vapen till Förenade Arabemiraten?

Apropå handel brukar regeringen när det gäller biståndet ofta säga att det inte är någon naturlag att få ta del av svenska skattemedel. Men det är inte heller någon naturlag att få handla tullfritt med EU, och det är ingen naturlag att få handla vapen från Sverige.

Fru talman! I går debatterade jag Västsahara och Palestina med statsrådet Dousa, och i dag har jag debatterat Sudan och Förenade Arabemiraten med Malmer Stenergard. Bilden, som blir allt tydligare, är att regeringen helt saknar utrikespolitisk riktning. Man hänvisar hela tiden till folkrätt och internationell rätt. Men när det kommer till kritan ignorerar man internationella domstolars utslag. Man lever inte upp till sina folkrättsliga åtaganden, och man låter ekonomiska intressen gå före mänskliga rättigheter.

Anf. 75 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Det är en mycket allvarlig anklagelse att regeringen inte skulle leva upp till de åtaganden som vi har enligt beslut från internationella domstolar. Jag önskar att Jacob Risberg hade ytterligare ett inlägg så att han kunde lägga ut orden om vad det handlar om, för det känner jag inte till över huvud taget.

Men för att återgå till frågan: När det gäller export av krigsmateriel bedöms i varje fall om det finns försvars- eller säkerhetspolitiska skäl, ytterst knutna till svensk försvarsförmåga, för att få tillstånd att genomföra den. Det är alltså ISP som gör en genomgående helhetsbedömning i varje enskilt ärende. Tillståndsprövningen sker också i enlighet med EU:s gemensamma ståndpunkt om fastställande av regler för kontrollen av export av militärteknik och krigsmateriel samt FN:s vapenhandelsfördrag. Alla mottagare måste lämna ett slutanvändarintyg för all materiel från Sverige.

Samarbetet med Förenade Arabemiraten kring radarspaningsflygplanet Global Eye bidrar till att stärka Sveriges försvarsförmåga, inte minst vårt luftförsvar, som är helt avgörande i dag – det ser vi varje dag på olika håll i världen. Global Eye är alltså ett radarspaningsflygplan som inte bär någon beväpning. Det är mycket osannolikt att den typen av radarsystem skulle hamna i orätta händer i Sudan.

Låt mig än en gång understryka att det inte finns några uppgifter om att svensk krigsmateriel skulle användas i Sudan. Det är viktigt.

Diskussionen lär fortsätta. Jag vill tacka för kvällens debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2025/26:43 om privata sjukförsäkringar för kommunpolitiker

Anf. 76 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Adrian Magnusson har frågat mig om jag anser att det är rätt att kommunpolitiker i landets kommuner skaffar sig privata sjukvårdsförsäkringar för att undvika de långa vårdköerna och om jag kommer att agera utifrån min syn på frågan.

Målet med hälso- och sjukvården är enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Dessa vägledande principer gäller för all hälso- och sjukvård, och det är huvudmännan för hälso- och sjukvården, som utgörs av regioner och kommuner, som ansvarar för att lagstiftningen efterföljs. Förtroendevalda politiker har ett särskilt ansvar att agera ansvarsfullt och med gott omdöme. Det är dock inte regeringens uppgift att kommentera enskilda händelser i kommuner och regioner.

Regeringen har vidtagit och kommer att vidta flera åtgärder som syftar till att korta vårdköerna. Jag ser fram emot en fortsatt konstruktiv diskussion med Adrian Magnusson om hur vi kan korta köerna till hälso- och sjukvården och stärka tillgängligheten för alla patienter i landet.

Då interpellanten anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmannen att Anna Wallentheim (S) i stället fick delta i interpellationsdebatten.

Anf. 77 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Jag har i dag fått ta över min kollega Adrian Magnussons viktiga interpellationsdebatt om något mycket allvarligt och upprörande som sker hemma i Skåne. Det är något som rör själva hjärtat av vår svenska välfärdsmodell, nämligen principen om att vård ska ges efter behov – inte efter plånbok, inte efter yrkestitel och inte efter politisk tillhörighet.

I Burlövs kommun har den moderatledda kommunledningen beslutat att höga tjänstemän och politiker ska få privat sjukvårdsförsäkring som en förmån. Detta ska betalas av kommunala skattebetalare. Det har såklart väckt många reaktioner – från invånare, från anställda, från fackföreningar, från läkarkåren, från oppositionen och från medier men också från vårdforskare. Och, fru talman, det är inte svårt att förstå varför.

När köerna i Region Skåne är bland de längsta i landet, när vårdcentraler stänger och personal går på knäna, använder man i Burlöv alltså skattepengar för att ge sig själva och sina egna en gräddfil förbi de köer som alla andra tvingas stå i. Detta är ett hån mot dem som bor i Burlöv och som varje dag får vänta på vården. Det är ett hån mot dem som sliter i hemtjänsten, i handeln och i våra skolor. Det är vanligt folk som inte har något annat alternativ än att vänta på den gemensamt finansierade vården.

Svenska Läkaresällskapets delegation för medicinsk etik är glasklar i sitt uttalande: Privata sjukvårdsförsäkringar tränger undan patienter med störst behov och bryter mot behovsprincipen. Man skriver bland annat att undanträngningseffekten riskerar att leda till försämrad hälsa och till och

med till dödsfall. Detta är ingen politisk åsikt, utan det kommer alltså från Svenska Läkaresällskapet.

Fru talman! Det är självklart anmärkningsvärt att politikerna i Burlöv erbjuder sig själva en förtur till vården framför sina egna medborgare. Jag anser att detta är ett ganska grovt missbruk av förtroende och att det är ett brott mot välfärdens fundament.

Ministern nämner i sitt svar att det inte är regeringens uppgift att kommentera enskilda händelser i kommuner och regioner. Det må vara så, men detta väcker frågor långt bortom Burlöv. Tycker regeringen att detta är rimligt? Tycker regeringen att lokalpolitiker ska ge sig själva förtur i vården som är finansierad med skattepengar?

Jag tycker att svaret borde vara ganska självklart: Alla ska vara lika inför vården, och alla ska stå i samma kö. Ingen politiker, vare sig i Burlöv eller någon annanstans i Sverige, ska kunna köpa plats i eller fatta beslut om en egen snabbkö, förbi till exempel sjuksköterskor, undersköterskor, pensionärer eller lärare som alla står och väntar på vård.

Därför står jag här i dag för att markera att vi socialdemokrater tycker att detta är fel. Om regeringen inte markerar riskerar vi att öppna dörren för att samma sak ska kunna hända i fler kommuner. Då har vi en utveckling där makt väger tyngre än rättvisa.

Fru talman! Jag hoppas att vi kan ha en debatt i dag där vi står upp för den svenska välfärdsmodellens allra viktigaste princip, nämligen att vård ska ges efter behov, inte efter titel, inte efter inkomst och definitivt inte efter vilka politiker som sitter vid makten.

(Applåder)

Anf. 78 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Jag kan inte låta bli att tycka att det är ganska sorgligt att de långa köerna betraktas som en sådan naturlag och så självklara att det är upprörande att det finns personer som försöker hitta vägar för att slippa vänta i kö. Ledamoten uttryckte själv, fru talman, att det handlar om att tränga sig förbi de köer man tvingas stå i.

Ja, köerna har blivit ett faktum. De blev ett faktum efter åtta år av S-styre och S-ansvar för vården. En av de första saker S-regeringen gjorde vid regeringsskiftet 2014 var att ta bort kömiljarden. Sedan dröjde det fram till 2019 innan man gjorde den första satsningen på att korta vårdköerna. Under de åtta år Socialdemokraterna ansvarade för vården tredubblades köerna.

Det är ju köerna som driver intresset för privata sjukvårdsförsäkringar; annars hade det inte funnits sådana önskemål. Det hade inte funnits något behov av dem.

Det viktigaste är att människor får vård efter behov. Det får man inte när man står i kö. Den etiska plattformens rangordning gäller alltså: Det är otroligt viktigt att den som är i störst behov av vård ska ges företräde. Så fungerar svensk sjukvård. Så ska svensk sjukvård fungera.

Men i verkligheten står människor i kö och får inte vård när de behöver den. Det är detta som vi tycker är viktigast att komma åt. Det är därför vi arbetar så aktivt med att korta köerna.

Jag vill också beröra påståendena om att det går att visa på undanträngningseffekter. Det har ju gjorts en utredning som heter *Reglering av privata sjukvårdsförsäkringar – ökad kunskap och kontroll*. Där framgår att

man inte har kunnat hitta några rapporter som specifikt har tittat på om privata sjukvårdsförsäkringar har bidragit till undanträngningseffekter. Man ska alltså vara lite försiktig med sådana påståenden.

Det viktigaste är dock att få bort köerna. Då kommer inga politiker, och inte heller några andra, att ha intresse av att köpa privata sjukvårdsförsäkringar.

Anf. 79 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Jag deltar själv inte så ofta i sjukvårdsdebatter, för jag sitter i ett annat utskott. Men när man sitter här i kammaren och lyssnar på sjukvårdsdebatter är det inte helt ovanligt att man ena stunden hör regeringen säga att det inte är staten som har ansvar för sjukvården, utan det är våra regioner. Men i nästa stund, när det handlar om Region Skåne, där vi har haft högerstyre under många år, är det helt plötsligt staten och den socialdemokratiska regeringen som är ansvarig för köerna.

Jag vill förstås tacka ministern för svaret, men jag vill också göra det tydligt för alla som lyssnar att detta är en debatt som framför allt måste handla om förtroendet för det offentliga systemet. Det är just därför reaktionerna i Burlöv har varit så starka.

Jag vill understryka att det här inte är ett teoretiskt problem, utan vi ser faktiskt negativa konsekvenser av detta redan i dag. När man har privata sjukvårdsförsäkringar innebär det att resurser förs över från den offentliga vården till den privata, som många gånger har kortare köer därför att man där kan välja sina patienter. Det gör att de med störst behov riskerar att hamna allt längre bak i köerna.

Fru talman! När borgerliga politiker i Burlöv var tvungna att försvara varför de hade infört detta förklarade de att det skulle dels göra arbetsplatsen mindre sårbar, dels göra det mer attraktivt att bli politiker. Jag tycker att detta avslöjar något ganska sorgligt som också skrämmer mig. Man glömmer ju bort varför vi är folkvalda.

Vi är inte valda för att ordna förmåner till oss själva. Vi är valda för att se till att undersköterskan som jobbar natt ska få vård när hon behöver det. Vi är till för att pensionären som behöver få en höftoperation ska få det. Vi vill ju att den med störst behov faktiskt ska få vård först.

Fru talman! Ministern var i sitt svar tydlig med att hon inte ville kommentera olika kommuners angelägenheter. Det är helt okej för mig, men min fråga handlade ju inte om Burlövs interna hantering. Jag frågade om ministern tycker att politikernas gräddfiler är förenliga med den behovsprincip som hon själv lyfter fram.

Det borde vara väldigt enkelt att svara: Nej, politiker ska inte ha förtur, inte några andra i samhället heller. Det är vård efter behov.

Jag vill också påminna om hur viktigt regeringens arbete med vårdköerna är – det vill jag hålla med om. Det är ett viktigt arbete, men det har inte någonting med den här frågan att göra. Även om köerna hade varit noll anser jag att det är helt orimligt att politiker ska kunna köpa sig förbi vårdköer.

Jag vill återigen fråga: Anser regeringen och ministern att politiker med finansiering av skattepengar ska ges möjlighet att gå förbi sina egna medborgare i köerna? Avser regeringen att styra upp detta så att styrande politiker runt om i landet inte ska ges den möjligheten?

(Applåder)

Anf. 80 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Regeringen avser att göra sig av med vårdköerna. Det kommer att ta tid, men det är ovärdigt ett välfärdsland att ha vårdköer. Våra medborgare betalar så mycket i skatt att de inte ska behöva vänta i kö för att få den vård de behöver. Får man vård när man behöver den finns det ingen anledning att teckna privata sjukförsäkringar. Så enkelt är det. Det är därför vi lägger krutet på att arbeta med att få bort köerna. Det viktigaste är att man får vård när man behöver den.

Angående undanträngningseffekterna har man tittat på det. Om människor betalar privat genom försäkringar för vårdkapacitet som regionerna inte nyttjar, då de hellre har patienter i kö, skapar det ingen undanträngningseffekt. Då är det snarare så att det lättar på trycket i köerna. Men det är inte så vi vill lösa problemet med köerna. Vi vill att vår sjukvård ska fungera så bra, effektivt och tryggt att man får den vård man behöver när man behöver den, oavsett om man har försäkring eller inte.

Anf. 81 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Jag fick tidigare i dag besök av en skolklass från Helsingborg. Jag fick flera frågor om demokrati som jag har gått och tänkt på under dagen. Det är frågor som skulle kunna sammanfattas så här: Hur kan ni som folkvalda agera för att öka förtroendet för politiken och för politiska partier? Det är frågor som känns ganska relevanta för en sådan här debatt. Jag anser att det i en demokrati är vårt uppdrag som förtroendevalda att tjäna våra medborgare och inte förse oss själva med förmåner.

Jag anser att vi ska stå i samma köer som alla andra, hur sorgligt det än är att vi har köer. Det är klart att vi ska dela köerna med våra medborgare. Vi ska känna samma frustration när vi inte får tillgång till den välfärd som vi faktiskt betalar skatt för, och vi ska arbeta för att försöka lösa detta. Jag anser att det som händer är ganska allvarligt. Vi får aldrig hamna i en situation där vi skapar ett A-lag och ett B-lag. Det gäller inte bara i vården utan i samhället i stort, där vi faktiskt gör skillnad på vilka det är som räknas.

Fru talman! Det är ännu mer sorgligt att det här är just i Skåne, för där är människor redan i dag hårt drabbade av att vi har långa vårdköer som det borgerliga styret i Region Skåne inte har lyckats korta. Det är undersköterskor, lärare och byggnadsarbetare som står kvar i kön för att få vård samtidigt som företrädare för samma högerpartier som har misslyckats med vården i Skåne väljer att köpa sig förbi de köer de själva har skapat.

Det är inte en rättvis välfärd. Det är inte en jämlik vård. Det är inte detta som representerar den demokrati som jag tycker att människorna i Burlöv och ungdomarna i Helsingborg faktiskt förtjänar. Vi måste agera bättre än så här.

(Applåder)

Anf. 82 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Jag hoppas att vi ändå är överens om att det viktigaste är att vi inte har några vårdköer utan att alla människor ska få vård när de behöver den. Jag tycker att det är lite synd att fokus läggs på om det finns människor som betalar två gånger för vården. De som betalar för försäkring betalar ju också skatt till den offentligt finansierade vården.

Jag tycker att vi i Sverige kan förvänta oss, med det skattetryck vi har, att man får den vård man behöver när man behöver den, oavsett vilka löneförmåner ens arbetsgivare har valt att erbjuda för att skapa attraktivitet. Det blir en svår mix av olika ämnen när vi pratar löneförmåner, arbetsförmåner och offentligt finansierad sjukvård.

Jag tackar för debatten, och jag hoppas att vi är överens om att ingen ska behöva vänta i kö för att få den vård som man behöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2025/26:46 om bristen på företagsläkare och ansvaret för utbildningen

Anf. 83 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Johanna Haraldsson har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa en hållbar kompetensförsörjning för företagshälsovården och om regeringen planerar att gå vidare med förslagen och ge en myndighet ansvaret för utbildningen för företagsläkare. Johanna Haraldsson har även frågat mig när regeringen avser att fatta beslut om ansvaret för utbildningen för företagsläkare och vilken bedömning regeringen gör av vilka konsekvenser ett uteblivet beslut får för den framtida tillgången till företagshälsovård i Sverige.

Inledningsvis vill jag framhålla att det är regionerna som enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ansvarar för att planera hälso- och sjukvården med utgångspunkt i behovet av vård hos dem som omfattas av regionens ansvar.

En förutsättning för företagshälsovårdens arbete är en robust kompetensförsörjning när det gäller läkare med specialistutbildning inom arbetsmedicin. Specialisttjänstgöring (ST) sker i dag huvudsakligen via tilläggs-specialisering inom arbetsmedicin, genom företagshälsovården som ansvarar för att uppfylla kraven enligt gällande föreskrifter. I dagsläget finns, som Johanna Haraldsson själv nämner, inte någon särskild huvudman med ett utpekad ansvar att sörja för möjligheten att verkställa alla steg fram till specialistkompetensbevis inom arbetsmedicin.

Regeringen har tagit flera initiativ för att stärka det hälsofrämjande och förebyggande arbete som företagshälsovården utför. Bland annat har regeringen gett Karolinska Institutet i uppdrag att förbereda inordnandet av den del av Myndigheten för arbetsmiljökunskaps (Mynaks) uppgift att följa och främja företagshälsovården som avser kompetensförsörjning i myndigheten från och med den 1 januari 2026 (A2025/00104). För att underlätta för arbetsgivare att ta sitt rehabiliteringsansvar och ta till vara företagshälsovårdens expertresurser har även bidraget för arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd utvecklats. Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket har dessutom fått i uppdrag av regeringen att utveckla sin samverkan och tillsyn av arbetsgivares arbetsmiljö- och rehabiliteringsansvar (S2024/02157 respektive A2024/01446). Regeringen har även gett en särskild utredare i uppdrag att ta fram ett förslag till en ny arbetsmiljöstrategi för perioden 2026–2030 (dir. 2024:56).

I juni 2025 överlämnade Vårdansvarskommittén betänkandet *Ansvaret för hälso- och sjukvården* (SOU 2025:62). Av betänkandet framgår att kommittén ser ett behov av en ökad nationell samordning och dimensionering i utbildningen av hälso- och sjukvårdspersonal där varje huvudman tydligare behöver bidra till det samlade nationella behovet av hälso- och sjukvårdspersonal. Kommittén föreslår bland annat att staten ska ta ett utökat ansvar för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning och att regeringen ska se över de närmare formerna för detta. Betänkandet har remitterats. Remisstiden gick ut den 31 oktober 2025.

Avslutningsvis vill jag tacka Johanna Haraldsson för frågorna. Jag ser fram emot debatten.

Anf. 84 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Kompetensförsörjningen när det gäller företagsläkare har under lång tid varit en välkänd och växande utmaning. Både i statliga utredningar och när det gäller regeringens egen arbetsmiljöstrategi har man tydligt pekat på behovet av fler företagsläkare och att staten tar ansvar för att säkerställa finansiering och organisering av utbildningen i arbetsmedicin.

Sedan Arbetslivsinstitutet lades ned 2007 har ingen myndighet haft ett tydligt ansvar för utbildningen. Antalet företagsläkare minskar stadigt, och en majoritet av dem som fortfarande arbetar som företagsläkare är över 65 år. Det innebär att Sverige snart riskerar att stå utan tillräcklig medicinsk kompetens i företagshälsovården.

År 2021 fick Myndigheten för arbetsmiljökunskap i uppdrag att samordna insatserna för kompetensförsörjning inom företagshälsovården. Myndigheten konstaterade i sin slutredovisning 2024 att Försäkringskassan borde vara lämpad som huvudman för ST-utbildningen i arbetsmedicin.

Mynak läggs ned från årsskiftet, och uppgifterna har flyttats till Arbetsmiljöverket och Karolinska institutet. Karolinska har dock konstaterat att huvudmannaskapet för ST-utbildningen inte ingår i deras uppdrag. De har heller inte fått budgetmedel för det. Ingen myndighet har alltså fått ansvaret för finansiering och organisering av utbildningen efter den här omorganisationen.

Sveriges Företagshälsor har sedan länge engagerat sig i frågan, och när de har ställt frågor till regeringsföreträdare har de bollats runt mellan olika departement. Arbetsmarknadsdepartementet har hänvisat till Socialdepartementet, som i sin tur har hänvisat vidare till Utbildningsdepartementet. När Svenska Företagsläkarföreningen vände sig till Utbildningsdepartementet med en skrivelse i ärendet fick de beskedet att det här i första hand är en arbetsgivarfråga och därför bör hanteras av Arbetsmarknadsdepartementet.

Inte ens regeringen verkar alltså veta vem som har ansvar för att fatta de här besluten. När jag mot den bakgrunden ställde frågan till statsministern vem som har ansvaret för att fatta beslut i frågan lät han sjukvårdsministern svara. Jag drog då slutsatsen att det är hon och Socialdepartementet som har ansvar för att säkerställa finansiering och organisering av utbildning för företagsläkare.

Därför lämnade jag den här interpellationen till sjukvårdsministern för att få svar på de frågor som jag nu har ställt. I ministerns första inlägg får jag dock inte svar på mina frågor, och nu är jag inte längre riktigt säker på om jag har ställt frågorna till rätt minister.

Det jag frågade var vilka konkreta åtgärder som man tänker vidta för att säkerställa en hållbar kompetensförsörjning. Planerar man att gå vidare med förslagen om att utse en myndighet med ansvar för finansiering och organisering av utbildningen? När avser man att fatta det beslutet? Jag frågade också vilken bedömning man gör av vilka konsekvenser det får om man inte fattar dessa beslut.

I stället för att svara på mina frågor pratar ministern om regionernas ansvar för hälso- och sjukvården, men till saken hör ju att regionerna inte organiserar eller är huvudman för just företagshälsovården. Det är den enda tilläggspecialiteten som inte är offentligt finansierad eller samordnad.

Ministern hänvisar också till Vårdansvarskommittén, men det är faktiskt direkt missvisande. Den utredningen berör ju inte ens utbildningen i arbetsmedicin eller företagshälsovård. Jag hoppas därför att ministern kommer att svara på mina frågor i kommande inlägg.

(Applåder)

Anf. 85 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Precis som interpellanten pekar på är det här ett område med delat ansvar, och det är inte helt självklart var gränserna för ansvarsfördelningen går. Det är heller inte helt självklart vilken som är den bästa lösningen framåt. Det är därför som den här frågan är utredd i omgångar.

Precis som nämndes har Myndigheten för arbetsmiljökunskap tittat på frågan och föreslår att Försäkringskassan är den instans som bäst lämpar sig som huvudman för utbildningsfrågorna som rör företagsläkare. Kansliet för hållbart arbetsliv har i sin slutrapport *Ett mer hållbart och längre arbetsliv* pekat ut Arbetsmiljöverket som den myndighet som ligger närmast till hands att ges uppdraget för att samordna det statliga åtagandet avseende företagshälsovården.

Företagsläkare är inte en skyddad yrkestitel, så det finns inte någon formell statlig reglering eller något krav på specifik utbildning. Många är allmänspecialister i grunden, och sedan läser de ytterligare påbyggnadsutbildning. Vägen fram till företagsläkare är alltså något snarig och skiljer sig åt.

Vi har i dag stor brist inom väldigt många områden när det gäller specialistläkare, och det är svårt med tillgången till utbildningsplatser för specialisttjänstgöring. Det här är någonting som vi nu försöker att ta ett samlat grepp kring, och därför är det svårt för regeringen att särskilt prioritera en inriktning. Det är därför jag hänvisar till både Vårdansvarskommittén och Nationella vårdkompetensrådets rekommendationer om 25 insatser för att säkra kompetensförsörjningen.

Det här är alltså något som vi försöker att ta ett mer samlat grepp kring. Socialstyrelsen tar också fram nyckeltal för hur bristen ser ut och hur regionernas bedömningar ser ut när det gäller behov framåt i tiden för att dimensionera utbildningarna och utbildningsplatserna.

Fru talman! För regeringen är det inte självklart vilken som är den bästa lösningen, och det förstår jag, för det här är en särskild specialitet som inte har ett tydligt uppdrag – den enda specialiteten som varken staten eller regionerna tar ansvar för.

Det är därför frågan behöver lösas, och det är också därför jag ställer de här frågorna i kammaren i dag.

När jag för ganska exakt ett år sedan debatterade samma fråga med dåvarande biträdande arbetsmarknadsministern menade hon att arbetet med att lösa den här problematiken pågick för fullt. Nu står vi här ett år senare, och det arbete som enligt henne då pågick för fullt har inte gett något resultat. Vi står på exakt samma ruta: Regeringen låter bli att fatta nödvändiga beslut, och antalet företagsläkare minskar.

Mynak slog fast att dagens situation är ohållbar. Det finns ingen huvudman, ingen finansiering och ingen nationell planering. Samtidigt har vi en växande kompetensbrist. Precis som ministern nämnde föreslog man att Försäkringskassan ska ta huvudmannaskapet – ett konkret förslag som regeringen inte har tagit ställning till, vad jag förstår.

Kansliet för hållbart arbetsliv varnade 2023 för att bristen på företagsläkare är en systemrisk, att arbetsmiljöarbetet och sjukskrivningsprocessen försvagas och att staten därför måste ta ett större ansvar.

Sveriges Företagshälsor, som företräder majoriteten av alla företagshälsor i Sverige, kräver en statlig samordning och en långsiktig finansieringsmodell. De har föreslagit att Karolinska institutet får i uppdrag att ansvara för ST-utbildningen i arbetsmedicin.

Parterna – LO, TCO, Saco, Svenskt Näringsliv, SKR – är helt eniga: Staten måste ta ansvar för och utse en huvudman för utbildningen i arbetsmedicin.

Alla myndigheter, företagshälsor, utredare, fackliga människor och arbetsgivare säger samma sak, nämligen att vi har en akut brist på företagsläkare och att vi behöver ett tydligt huvudmannaskap för utbildningen samt säkra finansieringen.

Jag frågade också ministern vilken bedömning regeringen gör av vilka konsekvenser det får att inte gå vidare och säkerställa kompetensförsörjningen. Vad får det för konsekvenser för tillgången på företagshälsovård i Sverige?

För att skapa hälsosamma arbetsplatser behövs expertkunskap som företag och offentliga arbetsgivare inte alltid besitter själva. Där spelar företagshälsovården en viktig roll. I en tid där sjukskrivningarna ökar och hög arbetsbelastning är en av de största arbetsmiljöutmaningarna kan företagshälsovården bidra med den kunskap som behövs för att arbetsgivare ska kunna förebygga problemen. Därför är det så allvarligt att kompetensbristen nu minskar tillgången på just den kunskap som är så central i det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Företagsläkare krävs också för att arbetsgivare ska kunna uppfylla grundläggande lagkrav i arbete med asbest, bly, vissa kemikalier, nattarbete och andra högriskmiljöer. Alla dessa kräver medicinska kontroller och tjänstbarhetsintyg som utfärdas av just företagsläkare, och redan i dag rapporterar arbetsgivare att de inte tillräckligt snabbt hittar läkare som får utföra dessa bedömningar.

Regeringen kan alltså med sin passivitet skapa en situation där skyddet av arbetare inte kan upprätthållas i praktiken. Om inga företagsläkare finns som kan utföra de medicinska kontrollerna i tid blir det ju omöjligt att fortsätta att ställa kraven.

Frågan blir därför: Vilka skyddsregler vill regeringen plocka bort? (Applåder)

Anf. 87 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Som jag har nämnt spänner den här frågan över flera statsråds ansvarsområden. Det gör det svårt att diskutera frågan som helhet. Jag ansvarar för hälso- och sjukvårdsfrågorna, och därför tar jag debatten i dag. Men samtidigt är ansvaret i regeringen fördelat så att det är statsrådet Johan Britz som har till uppgift att följa och främja företagshälsovården. Det innebär att de frågor som mer specifikt rör de aspekterna av företagshälsovården får ställas till statsrådet Johan Britz.

När det gäller brist på specialistläkare inom alla områden är det någonting vi arbetar väldigt intensivt med att komma till rätta med. En del av det handlar om att kartlägga hur tillgången ser ut i dag, hur många läkare det finns och hur fördelningen av kompetensen ser ut runt om i landet. Det har det inte funnits någon klar bild av tidigare.

För att veta vilka specifika insatser vi behöver göra för att möta kompetensbehovet framåt behöver vi börja med att få en klar bild av hur många läkare det finns inom olika specialistområden runt om i landet. Vi har gett ett antal uppdrag till Socialstyrelsen under mandatperioden för att få en tydligare bild, hjälpa regionerna att dimensionera utbildningsplatser och så vidare. Det arbetet kommer att fortgå framåt, och vi gör även ytterligare satsningar för att finansiera utbildningsplatser.

Anf. 88 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Nu fortsatte sjukvårdsministern att göra det som jag tidigare lyfte fram som ett av de stora problemen med den här frågan. Statsråden skickar runt den mellan sig, och ingen tar det tydliga ansvaret. Jag förstår att flera kan ha ansvaret, men någonstans måste man också se till att samordna sig och gemensamt i regeringen ta de nödvändiga besluten. Förr eller senare kommer regeringen att behöva ta ansvar, inte bara för besluten som man inte fattade utan för konsekvenserna av att man lät bli.

När företag inte längre får tag på företagsläkare, när lagstadgade medicinska kontroller inte kan utföras, när arbetsmiljörisiker inte upptäcks i tid, då är det arbetstagare som får betala priset. Det handlar om människor som får längre sjukskrivningar, sämre rehabilitering och i värsta fall skador och sjukdomar som hade kunnat förebyggas.

Regeringen har haft underlag på bordet under ett antal år. Myndigheter, fackförbund, arbetsgivare, utredare och företagshälsovård har pekat på samma sak. Det behövs ett tydligt huvudmannaskap för utbildningen i arbetsmedicin. Men regeringen väljer att skicka runt frågan mellan departement i stället för att gemensamt fatta de beslut som krävs.

Jag menar att det är hög tid för ministern att svara på frågorna. När tänker regeringen ta ansvar för den akuta situationen och fatta nödvändiga beslut? Vilken myndighet får uppdraget att säkra utbildningen i arbetsmedicin? Företagshälsovården är inte en fråga lite vid sidan av. Den är en del

av det skyddsnät som gör att människor kan arbeta ett helt yrkesliv utan att slitas ut eller bli sjuka av sitt arbete.
(Applåder)

Prot. 2025/26:35
18 november

Anf. 89 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Jag nämnde redan tidigare att det finns ett antal utredningar som bereds. De bereds inte på mitt departement. Frågor om dem får ställas till ansvarigt statsråd. Jag har svarat på de frågor som jag ansvarar för i min roll som sjukvårdsminister. De handlade om kompetensförsörjningen, där vi har fattat en rad beslut och där arbete pågår.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

§ 15 Svar på interpellation 2025/26:74 om nationell strategi för ungas mötesplatser och fritidsgårdar

Anf. 90 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Mats Wiking har frågat mig om jag avser att ta initiativ till en nationell strategi för ungas mötesplatser och fritidsgårdar. Mats Wiking har också frågat mig om hur jag och regeringen avser att säkerställa jämlik tillgång till trygga fritidsmiljöer i hela landet och hur staten kan stödja kommuner och civilsamhälle i att utveckla ungas fritidsgårdar och inflytande.

Jag vill inledningsvis tacka Mats Wiking, som ställer viktiga frågor om ungas tillgång till en trygg fritid. Regeringens mål för ungdomspolitik är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen, och regeringen har slagit fast att ungas rätt till en meningsfull fritid är en särskild prioritering inom ungdomspolitik.

Det är viktigt att tydliggöra att den öppna fritidsverksamhet för unga som frågan avser inte ska förväxlas med fritidshemmet, som är en verksamhet som regleras i skollag och läroplan och som är del av kommunernas uppdrag att erbjuda utbildning. Det finns ingen skyldighet för kommunerna att tillhandahålla öppen fritidsverksamhet för unga i form av till exempel fritidsgårdar, ungdomens hus eller andra mötesplatser, utan det är upp till kommunerna själva att besluta om och anpassa efter kommunens egna förutsättningar och invånarnas behov.

Det finns flera goda exempel på öppen fritidsverksamhet för unga, inte minst för de grupper av unga som av olika skäl avstår eller inte deltar i organiserade fritidsaktiviteter i samma utsträckning som andra. För dessa målgrupper är den öppna fritidsverksamhetens kompensatoriska verksamhet av stor betydelse. Men det finns också exempel på verksamheter med personalbrist, otillräckliga resurser och bristande uppföljning, vilket möjliggör för aktörer att utnyttja fritidsgårdarna för rekrytering av ungdomar till kriminella nätverk. Regeringen följer den utvecklingen noggrant.

Även om det är upp till kommunerna själva att utforma den öppna fritidsverksamheten för unga finns tillgång till stöd på nationell nivå. Mynligheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, genomför flera viktiga och efterfrågade insatser på området.

Myndigheten har exempelvis tagit fram omfattande stödmaterial riktade till personal och verksamma inom den öppna fritidsverksamheten för unga, för att utveckla kvaliteten och säkerställa en mer jämlik tillgång till en meningsfull fritid i hela landet. Det inkluderar utbildningar i den så kallade Chartern, som är ett gemensamt europeiskt styrdokument för verksamhetsutveckling inom öppen fritidsverksamhet för unga.

Myndigheten har också fått i uppdrag av regeringen att ta fram och sprida kunskapsunderlag om hedersrelaterat våld och förtryck samt våldsförebyggande arbete för yrkesverksamma inom ungas fritid.

MUCF representerar även fritidssektorn i den nationella samverkansgrupp som syftar till att stötta den lokala samverkan mellan skolan, socialtjänsten, polisen och fritidssektorn. Samverkansformen är en del av kommunernas brottsförebyggande arbete och bedrivs i över 190 kommuner.

För att främja barns och ungas deltagande i en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra har regeringen infört fritidskortet. Fritidskortet gäller för barn och unga i åldrarna 8–16 år och ska ge ökad tillgång till idrott, kultur, friluftsliv och annat föreningsliv. Särskilt barn och unga från ekonomiskt utsatta hushåll ska genom fritidskortet få utökade möjligheter att delta i fritidsaktiviteter. Hittills har över 270 000 fritidskort beviljats, varav 36 000 med det högre beloppet om 2 000 kronor till barn i ekonomiskt utsatta hushåll. Fritidskortet är en av de mest konkreta åtgärderna som visar att regeringen tar barns och ungas fritid på största allvar.

Sammantaget görs flera olika insatser för att möjliggöra en trygg fritid för barn och unga. Detta är och förblir en viktig prioritering för regeringen.

Anf. 91 MATS WIKING (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag vill börja med att ge en bakgrund till att vi socialdemokrater anser att det är viktigt med fungerande mötesplatser för ungdomar. När det till exempel är jobbigt hemma eller i skolan kan fritidsgårdar och andra mötesplatser vara ett stöd och ett alternativ. På fritidsgården kan man känna gemenskap och tillhörighet, och det finns fritidsledare som kan erbjuda vuxennärvaro.

Unga får genom fritidsgårdar och mötesplatser möjlighet att utveckla sociala färdigheter, ledarskap och ansvar. Det är miljöer där man kan testa idéer, uttrycka sig och växa som person utan prestationskrav. Fritidsgårdar och mötesplatser kan bidra med den livskunskap som skolan inte alltid hinner med. Fritidsgårdar och mötesplatser motverkar också ensamhet, psykisk ohälsa och utanförskap.

Fru talman! Jag vill berätta om Tove, som egentligen heter något annat. Tove är ett exempel. Tove hade det svårt i skolan och saknade kamrater. Hon hade spelat handboll, men det saknades pengar till avgiften. Hon fick sluta spela handboll. När sjuan hade upptaktsdagar träffade Tove fritidsledaren Kajsa. Kajsa frågade om inte Tove skulle komma till fritidsgården. Från den dagen är fritidsgården Toves trygghet. Där kan hon vara sig själv, och det finns bra vuxna som har tid att lyssna. På fritidsgården är det gratis att delta. Kajsa har sett till att Tove sitter med i gårdsrådet, där man kan vara med och påverka vad som händer.

Fru talman! När allt fler familjer inte har råd att betala medlemsavgiften för ungdomars fritidsaktivitet ökar behoven av öppna mötesplatser. Fritidsgårdar och mötesplatser ger lika möjligheter oavsett bakgrund, ekonomi och familjeförhållanden. Fritidsgårdar och mötesplatser ger ungdomar en erfarenhet av inflytande och ansvar genom att de ofta får vara med och påverka verksamheten. Det kan faktiskt vara en inkörsport till samhällsengagemang, föreningsliv eller varför inte politiken. Erfarenheten visar också att trygga fritidsmiljöer minskar risken för destruktiva beteenden, kriminalitet och missbruk. När vuxna finns nära kan man tidigt fånga upp unga i riskzonen.

Fru talman! Nationalekonomen Ingvar Nilsson har i flera rapporter visat att satsningar på just fritidsgårdar är en förebyggande insats som är samhällsekonomiskt lönsam. Det är, som han uttrycker det, billigare att bygga människor än att reparera dem.

Trots det har vi sett att många kommuner tvingats dra ned på sina öppna fritidsverksamheter till följd av ekonomiskt pressade budgetar. Ingvar Nilsson menar att många ungdomar förlorar sin trygga plats i vardagen när fritidsgårdar läggs ned. Dessutom riskerar nedläggningen av fritidsgårdar och mötesplatser att leda till ökad otrygghet, ensamhet och i förlängningen större sociala problem, något som blir betydligt dyrare för samhället på sikt.

Jag vill fråga ministern: Vad anser ministern om påståendet att fritidsgårdar och mötesplatser för unga snarare är en social investering än en kostnad? Ser regeringen behov av att ge kommunerna bättre förutsättningar för att långsiktigt kunna utveckla sina mötesplatser?

(Applåder)

Anf. 92 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka min kollega Mats Wiking, som valt att lyfta upp frågan om ungas tillgång till olika mötesplatser och fritidsgårdens vikt i samhället.

Fritidsgården är på många sätt en unik verksamhet för våra ungdomar. Man skulle kunna säga att det är en udda fågel. Verksamheten är helt frivillig och avgiftsfri för den som vill delta. Trösklarna för deltagande är ganska låga. Alla som vill delta kan göra det utifrån sina villkor, då verksamheten ofta är anpassad utifrån de deltagare som är där en given dag.

Verksamheten är professionellt ledd och har således kompetens att kunna stötta ungdomar i deras utveckling samtidigt som man erbjuder en trygg miljö att vistas i. Fritidsgården har med sin särart möjlighet att vara ett komplement till skolan och föreningslivets struktur. Den bidrar till att förebygga utanförskap och isolering. Inte minst kan den verka för att se till att fler ungdomar som i dag kanske är på glid inte faller ned på den kriminella banan.

Min kollega ställde flera konkreta frågor till statsrådet avseende hur regeringen kan se till att fler unga får ta del av fritidsgården och andra trygga mötesplatser. Jag upplever inte riktigt att statsrådet gav svar på min kollegas fråga. Hon lyfte visserligen två konkreta åtgärder. Den första gällde fritidskortet, som man absolut kan diskutera men som väl får hänvisas till en annan debatt en annan dag. Statsrådet lyfte också upp olika styrdokument och utbildningar från MUCF.

Utöver dessa två konkreta punkter upplevde jag att det ekade förhållandevis tomt. Statsrådet lade andra halvan av sitt svar på att beskriva skillnaderna mellan fritidshem och fritidsgård. Jag tror, fru talman, att de flesta ledamöter i kammaren är fullt medvetna om skillnaden mellan fritidshem och fritidsgård. Det är två helt skilda verksamheter.

Utöver detta beskriver statsrådet också att olika fritidsverksamheter och olika fritidsgårdar runt om i landet har olika kvalitet. På många platser fungerar det väldigt väl, och på andra platser fungerar det sämre. Det kan handla om personalbrist, otillräckliga resurser och bristande uppföljning, något som enligt statsrådet kan leda till att kriminella nätverk rekryterar ungdomar på fritidsgårdarna.

Fru talman! Jag ställer mig frågan: Var är de stora åtgärderna? Om man ser att det finns ett utbrett och allvarligt problem med att mängder av underfinansierad fritidsverksamhet leder till att gängkriminella rekryterar ungdomar på de här platserna borde det väl ringa en väckarklocka? En väckarklocka kunde kanske få regeringen att se att fritidsgårdarna i landet är kroniskt underfinansierade, mycket på grund av regeringens felprioriteringar.

Precis som statsrådet beskrev är fritidsgårdarna inte reglerade i lag. När kommunerna på grund av regeringens felaktiga ekonomiska prioriteringar tvingas till nedskärningar i sina verksamheter är det i grunden inte konstigt att de väljer att skära ned i de verksamheter som inte är lagstadgade. Det hade jag själv gjort om jag satt och styrde i en kommun. Men det här innebär att vissa verksamheter får ta en oproportionerligt hård smäll när kommunerna tvingas göra nedskärningar.

Jag misstänker att statsrådet anser att det är kommunernas problem och fel att situationen är som den är, men jag vill ändå ge henne en chans, om hon känner behov av det, att korrigera bilden här i kammaren. Jag vill därför fråga statsrådet hur hon ser på regeringens ansvar för att den främsta fria mötesplatsen för unga – fritidsgården – har otillräckliga resurser och kanske inte räcker till runt om i landet.

(Applåder)

Anf. 93 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Jag är uppriktigt glad över att det finns ett stort engagemang för frågan om en meningsfull fritid för barn och unga. Vi är helt överens om att det är av otroligt stor vikt att bygga trygga vuxna av de här unga människorna. De behöver ha någonstans att vistas på sin fritid där de kan känna sig trygga, bli sedda och utvecklas.

Jag får ändå säga, fru talman, att jag förvånas över att det tycks anses vara viktigare att regeringen går in och finansierar den öppna fritidsverksamhet som Tove förpassades till för att hon inte hade råd att spela handboll som hon helst ville. Regeringen har i stället valt att ge ett stöd direkt till Tove så att hon kan välja vad hon vill göra på sin fritid. Det kommer inte att märkas vem som får det särskilda höjda stödet, eftersom alla barn och unga i åldersspannet 8–16 år får ett stöd till den fritidsverksamhet som de helst vill ägna sig åt och där de kan passa in. Där finns i allra högsta grad goda ledare och förebilder.

Ofta får de också vara tillsammans med ungdomar i samma ålder. Den öppna fritidsverksamheten har vissa utmaningar med att äldre ungdomar är där samtidigt som yngre ungdomar. Att vi möjliggör för alla barn och

unga att få stöd att kunna ägna sig åt den fritidsverksamhet som de helst vill inom kultur, musik och idrott innebär en enorm satsning på en meningsfull fritid för barn och ungdomar.

Prot. 2025/26:35
18 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 94 MATS WIKING (S):

Fru talman! Undertecknad nämnde bara bidraget i förbifarten. Det skulle givetvis kunna bidra till att barnfamiljer kan ge sina barn möjlighet att vara med i en aktivitet, men det handlar om tusenlappar varje år om man vill vara aktiv i föreningslivet i dag. Beroende på vilken idrott eller verksamhet man är med i kan det ibland kosta så mycket i månaden. En liten droppe kan det här dock bidra med.

Men jag tänker också på de ungdomar som inte är föreningsungdomar utan behöver någonting annat. Då är fritidsgården eller mötesplatser någonting som kan locka dem. Där kan de känna att de får plats.

Tove kunde inte spela handboll på grund av att pengarna inte räckte. Hon fick byta till fritidsgården. Men fritidsgården visade sig i hennes fall vara alldeles perfekt. Där fanns sjysta vuxna som hade tid att prata med henne och som kunde ge henne självförtroende. Det fick hon kanske inte i skolan eftersom hon inte hade så många kompisar.

Låt oss titta tillbaka historiskt. En gång på 50- och 60-talet fanns det kloka politiker som såg att ungdomar behövde någonting. Man pratade om föreningslösa ungdomar som drev omkring planlöst i samhället. På 60-, 70- och 80-talet byggdes fritidsgårdar ut rejält för att ungdomar skulle ha en plats att samlas på och där det också fanns vuxna fritidsledare som kunde vara bra förebilder.

Fritidsledaren blev ofta en viktig vuxen person som man fick en bra relation till, någon man kunde prata med när livet hemma eller i skolan inte var på topp. Fritidsgården var ett ställe där man kunde vara i stället för att samlas på ett torg eller i ett köpcentrum. Fritidsgården var en viktig förebyggande åtgärd, och fritidsgården hade ofta ett bra samarbete med socialtjänsten och lokalpolisen. Man kunde fånga upp ungdomar som var i riskzonen för att hamna i kriminalitet.

Därför är det viktigt att lyfta frågorna: Vilken är fritidsgårdens och den öppna mötesplatsens uppgift i samhället? Vad kan fritidsgården bidra med?

Ingvar Nilsson, som jag hänvisade till i mitt första anförande och som är forskare i sociologi och ungdomsfrågor, har tydligt visat att risken för att hamna i utanförskap och kriminalitet ökar om unga personer saknar sysselsättning och framför allt meningsfull fritid. Det innebär stora kostnader för samhället. På kort sikt kan en ung person i utanförskap kosta upp till en halv miljon per år, har Ingvar Nilsson räknat ut. En ung människa som fastnar i kriminalitet kan kosta samhället uppemot 23 miljoner under sin livstid. 23 miljoner är oerhört mycket pengar.

Förutom pengarna handlar det om tragedier och mänskligt lidande. Det visas i rapporten *Utanförskap och unga* från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, som ministern hänvisar till i sitt svar. Rapporten visar också att unga utrikes födda killar i socioekonomiskt utsatta områden besöker fritidsgårdar och mötesplatser i större utsträckning än unga generellt. På årets Järvavecka lyfte MUCF därför fram behovet av satsningar på trygga och öppna fritidsverksamheter, inte minst i socioekonomiskt utsatta områden. MUCF menar att en välplanerad fritidsgård med

utbildad personal kan främja inkludering, förebygga psykisk ohälsa och motverka att unga hamnar i utanförskap.

Min och mångas slutsats är att fritidsgårdar och mötesplatser för ungdomar behövs. Anser ministern, precis som jag, att fritidsgårdarna är en förebyggande insats? Hur avser regeringen i så fall att stödja detta arbete? (Applåder)

Anf. 95 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det känns betryggande att vi är överens om att det är bra att ungdomar har trygga och säkra mötesplatser att växa upp med, bland annat fritidsgårdar.

Statsrådet nämner fritidskortet. Det är i grunden positivt att stärka ungdomars möjligheter att vara med i föreningslivet. Där är vi helt överens. Sedan kan man diskutera effektiviteten i fritidskortet. Men det kan som sagt kanske göras i en annan debatt än just denna.

Statsrådet nämnde viss problematik kring fritidsgårdarna, bland annat att det finns åldersskillnader i verksamheten. Återigen är det en fråga om ambition från kommunens sida. I grunden är det en kostnadsfråga. I min hemkommun, där vi har lagt förhållandevis mycket resurser på vår öppna fritidsverksamhet och våra fritidsgårdar, har vi en åldersfördelning mellan olika fritidsgårdar. En viss åldersgrupp har en viss fritidsgård. Går man upp ett stadium i skolan har man en annan fritidsgård. Det går att anpassa fritidsgårdarna på väldigt många sätt, eftersom detta inte är lagreglerat. Det är tacknämligt, för därmed kan man styra verksamheten på det sätt som anses bäst.

Jag anser att det ska vara möjligt att ha flera tankar i huvudet på en gång. Att vi vågar lägga resurser och underlätta för ungdomar att delta i föreningslivet är positivt. Men vi måste våga tänka två tankar. Den andra tanken är rimligtvis att vi ska ha mötesplatser där det inte ställs krav, som exempelvis fritidsgårdar.

Jag vill ta tillfället i akt och fråga statsrådet hur hon ser på regeringens ansvar för den kroniska underfinansieringen av fritidsgårdarna. Regeringen har genomgående i kostnadskrisen inte kompenserat kommunerna för alla de kostnadsökningar som skett. Då undrar jag: Vilket är regeringens ansvar för det?

(Applåder)

Anf. 96 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Vi är helt överens. Det finns ingen motsättning mellan öppna fritidsgårdar, mötesplatser för unga och att unga på sin fritid engagerar sig i en idrott eller någon annan fritidsaktivitet som de själva väljer.

Regeringen har sett det som ett väldigt stort problem att det är så höga avgifter till många fritidsaktiviteter. Vi tycker att det är viktigt att barn och unga inte kategoriskt hänvisas till gratis öppen fritidsverksamhet utan att vi tillgängliggör fler typer av aktiviteter för alla barn och unga och ger särskilt riktade stöd till barn och unga som lever i ekonomisk utsatthet. Det här blir väldigt träffsäkert och bidrar verkligen till ökad jämlikhet genom att man kan få tillgång även till aktiviteter som kostar en slant. Just barn och unga i utsatt ekonomisk situation får faktiskt tusenlappar till en fritidsaktivitet.

Det finns ingen motsättning mellan oss. Vi är helt överens om att trygga mötesplatser och öppna fritidsgårdar fyller en viktig funktion.

Precis som nämndes här, fru talman, är verksamheten inte lagreglerad. Därför är rimligtvis inte statens finansieringsansvar så påtagligt. Däremot tycker vi att det här är viktigt. Det är därför MUCF, en statlig myndighet, har i uppdrag att stödja utbildning och vägledning för att stärka kompetensen på fritidsgårdarna.

Men det här är verkligen ett område där varje kommun själv har bäst förutsättningar och kompetens att utforma mötesplatser och fritidsverksamhet utifrån behov och förutsättningar i den egna kommunen. Det skiljer sig till exempel oerhört mycket mellan glesbygd, storstäder och utanförskapsområden. Det här är ett typiskt sådant område där varje kommun ska vara fri att utforma det som passar där.

Det är fråga om en investering för framtiden som har förebyggande effekt. Det är därför så många som 190 kommuner väljer att samverka med till exempel polis, skola och socialtjänst. Det är jättebra.

Anf. 97 MATS WIKING (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är jättebra att det finns fritidsverksamhet, föreningsverksamhet och öppen fritidsgårdsverksamhet. Men det som jag och min kollega har försökt lyfta är den förebyggande roll som fritidsgården har. Jag pratade lite grann om detta, men ministern svarade inte riktigt på det.

Med tanke på att vi i dag är beredda att sätta unga i fängelse tidigt vill jag påminna om att fritidsgårdar och mötesplatser traditionellt och historiskt har utgjort en förebyggande insats. Ingvar Nilsson beskriver också i sina rapporter och sin forskning att vi kan spara samhället otroligt mycket resurser, pengar och mänskligt lidande på det sättet. Jag anser att vi bör uppgradera fritidsgårdarna och de öppna mötesplatserna och se dem som ett stort komplement till andra insatser som görs för ungdomar av socialtjänsten och andra myndigheter. Man kan faktiskt rädda tjejer och killar som är på väg utför.

Det här är ett väldigt viktigt budskap som vi måste ha med oss. Jag önskar att ministern kan svara lite mer på om man ser fritidsgårdarna som en viktig förebyggande insats och i så fall på vilket sätt. Man kan säga att de sparar resurser och pengar.

Att detta är ett kommunalt ansvar vet vi alla. Men staten kan se till att expertmyndigheter som MUCF har tillräckligt med resurser att stötta kommuner ute i Sverige. Tidigt i historien, på 50-, 60-, 70- och 80-talet, hade alla kommuner rejält med fritidsgårdar och öppna mötesplatser och var väldigt långt framme i sitt arbete. Man tappade väldigt mycket i slutet av 90-talet och i början av 00-talet, när det var nedskärningar i kommuner och så vidare. Nu behöver vi bygga upp den öppna fritidsgårdsverksamheten och se den som en resurs i samhället.

(Applåder)

Anf. 98 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Jag tackar interpellanten och alla som deltagit i debatten. Jag är glad att vi kan ha en sådan samsyn kring de här viktiga frågorna. Vi förstår vikten av att sätta ljuset på att barn och unga – ungdomar handlar det framför allt om här, men många av dem är barn fortfarande – har en

meningsfull fritid där de kan känna sig trygga men också har valfrihet och möjlighet att välja det som de brinner för och är intresserade av.

Jag beklagar om det inte framgick av mina tidigare inlägg att jag tycker att öppen fritidsverksamhet och trygga mötesplatser fyller en viktig funktion för att fånga upp dem som inte är föreningsmänniskor, som inte känner sig hemma där eller av olika skäl söker sig till en annan fritidsverksamhet. Råder det några tvivel om det säger jag än gång till att jag absolut ser att de platserna och verksamheterna fyller en viktig funktion.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2025/26:48 En modern lagstiftning för Kriminalvårdens personuppgiftsbehandling

2025/26:49 Ett utvidgat straffansvar för försök, förberedelse och stämpling till brott

2025/26:50 Specialiseringstjänstgöring för sjukhusfysiker

2025/26:54 En ny lag om tillhandahållande på marknaden av EU-gödselprodukter

2025/26:57 Hund under kontroll

Skrivelser

2025/26:44 Riksrevisionens rapport om antagningen till polisutbildningen

2025/26:58 Riksrevisionens rapport om socialförsäkringsskyddet vid internationell rörlighet

EU-dokument

COM(2025) 685 Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 904/2010 vad gäller Europeiska åklagarmyndighetens (Eppo) och Europeiska byrån för bedrägeribekämpnings (Olaf) åtkomst till information om mervärdesskatt på unionsnivå

§ 17 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 17 november

2025/26:159 Arbetslösheten

av *Sofia Amløh* (S)

till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

2025/26:160 Regeringens arbete för att motverka diskriminering

av *Sofia Amløh* (S)

till jämställdhetsminister Nina Larsson (L)

2025/26:161 Subventionerade arbeten

av *Sofia Amloh* (S)

till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

2025/26:162 Det sjunde jämställdhetspolitiska delmålet

av *Sofia Amloh* (S)

till jämställdhetsminister Nina Larsson (L)

Prot. 2025/26:35

18 november

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 november

2025/26:203 Jämlik tillgång till diabetesbehandling

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)

till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

2025/26:204 Ledsagning för synskadade

av *Agneta Nilsson* (S)

till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M)

2025/26:205 Försämrade förutsättningar för svensk missbruksvård

av *Karin Sundin* (S)

till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

2025/26:206 Kinas retorik gentemot Japan

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 20.10.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 35,

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.56,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 72 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om ersättare för gruppleddare för partigrupp	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Ärenden för bordläggning	2
§ 4 Svar på interpellation 2025/26:127 om Green Cargos möjlighet att klara sina uppdrag och sitt finansiella mål.....	3
Anf. 1 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	3
Anf. 2 ISAK FROM (S)	4
Anf. 3 EVA LINDH (S)	5
Anf. 4 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	5
Anf. 5 ISAK FROM (S)	6
Anf. 6 EVA LINDH (S)	7
Anf. 7 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	7
Anf. 8 ISAK FROM (S)	8
Anf. 9 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	9
§ 5 Svar på interpellation 2025/26:115 om tolktjänstens betydelse	9
Anf. 10 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	9
Anf. 11 JESSICA RODÉN (S).....	10
Anf. 12 EWA PIHL KRABBE (S).....	11
Anf. 13 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	12
Anf. 14 JESSICA RODÉN (S).....	13
Anf. 15 EWA PIHL KRABBE (S).....	14
Anf. 16 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	14
Anf. 17 JESSICA RODÉN (S).....	15
Anf. 18 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	15
§ 6 Svar på interpellation 2025/26:62	16
§ 7 Svar på interpellation 2025/26:102.....	16
§ 8 Svar på interpellationerna 2025/26:93 och 110 om barnfattigdomen i Sverige.....	16
Anf. 19 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	16
Anf. 20 ARBER GASHI (S)	17
Anf. 21 AGNETA NILSSON (S).....	18
Anf. 22 CAROLINE HÖGSTRÖM (M).....	19
Anf. 23 DZENAN CISIJA (S)	20
Anf. 24 DANIEL PERSSON (SD).....	21
Anf. 25 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S)	22
Anf. 26 SANNE LENNSTRÖM (S)	23
Anf. 27 SOFIA AMLOH (S).....	24
Anf. 28 EVA LINDH (S)	25
Anf. 29 JONATHAN SVENSSON (S).....	25
Anf. 30 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	26

Anf. 31 ARBER GASHI (S).....	27
Anf. 32 AGNETA NILSSON (S).....	28
Anf. 33 CAROLINE HÖGSTRÖM (M)	29
Anf. 34 DZENAN CISIJA (S).....	30
Anf. 35 DANIEL PERSSON (SD).....	30
Anf. 36 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S)	30
Anf. 37 SANNE LENNSTRÖM (S)	31
Anf. 38 SOFIA AMLOH (S).....	32
Anf. 39 JONATHAN SVENSSON (S)	32
Anf. 40 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	33
Anf. 41 ARBER GASHI (S).....	34
Anf. 42 AGNETA NILSSON (S).....	34
Anf. 43 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	35
§ 9 Svar på interpellation 2025/26:94 om Försäkringskassans samordningsuppdrag	35
Anf. 44 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	35
Anf. 45 ÅSA ERIKSSON (S).....	37
Anf. 46 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	38
Anf. 47 ÅSA ERIKSSON (S).....	38
Anf. 48 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	39
Anf. 49 ÅSA ERIKSSON (S).....	40
Anf. 50 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	41
§ 10 Svar på interpellation 2025/26:108 om ekonomiska villkor för personer med funktionsnedsättning	41
Anf. 51 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	41
Anf. 52 JESSICA RODÉN (S).....	42
Anf. 53 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	43
Anf. 54 JESSICA RODÉN (S).....	44
(forts.).....	44
Ajournering.....	44
Återupptaget sammanträde.....	44
§ 10 (forts.) Svar på interpellation 2025/26:108 om ekonomiska villkor för personer med funktionsnedsättning	44
§ 11 Svar på interpellationerna 2025/26:118 och 119 om långsiktiga resurser till äldreomsorgen.....	45
Anf. 55 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	45
Anf. 56 MIKAEL DAHLQVIST (S).....	46
Anf. 57 EVA LINDH (S)	47
Anf. 58 ZARA LEGHISSA (S).....	48
Anf. 59 JOHANNA HARALDSSON (S)	49

Anf. 60 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	50
Anf. 61 MIKAEL DAHLQVIST (S)	51
Anf. 62 EVA LINDH (S)	52
Anf. 63 ZARA LEGHISSA (S).....	53
Anf. 64 JOHANNA HARALDSSON (S)	53
Anf. 65 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	54
Anf. 66 MIKAEL DAHLQVIST (S)	55
Anf. 67 EVA LINDH (S)	55
Anf. 68 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M).....	56
§ 12 Svar på interpellation 2025/26:121 om vapenexport till Förenade Arabemiraten	57
Anf. 69 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	57
Anf. 70 JACOB RISBERG (MP).....	57
Anf. 71 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	58
Anf. 72 JACOB RISBERG (MP).....	59
Anf. 73 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	60
Anf. 74 JACOB RISBERG (MP).....	61
Anf. 75 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	61
§ 13 Svar på interpellation 2025/26:43 om privata sjukförsäkringar för kommunpolitiker	62
Anf. 76 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	62
Anf. 77 ANNA WALLENTHEIM (S).....	62
Anf. 78 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	63
Anf. 79 ANNA WALLENTHEIM (S).....	64
Anf. 80 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	65
Anf. 81 ANNA WALLENTHEIM (S).....	65
Anf. 82 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	65
§ 14 Svar på interpellation 2025/26:46 om bristen på företagsläkare och ansvaret för utbildningen	66
Anf. 83 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	66
Anf. 84 JOHANNA HARALDSSON (S)	67
Anf. 85 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	68
Anf. 86 JOHANNA HARALDSSON (S)	69
Anf. 87 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	70
Anf. 88 JOHANNA HARALDSSON (S)	70
Anf. 89 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	71
§ 15 Svar på interpellation 2025/26:74 om nationell strategi för ungas mötesplatser och fritidsgårdar	71
Anf. 90 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	71
Anf. 91 MATS WIKING (S).....	72
Anf. 92 JONATHAN SVENSSON (S).....	73
Anf. 93 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	74
Anf. 94 MATS WIKING (S).....	75

Anf. 95 JONATHAN SVENSSON (S)	76	Prot. 2025/26:35
Anf. 96 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD).....	76	18 november
Anf. 97 MATS WIKING (S).....	77	
Anf. 98 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD).....	77	
§ 16 Bordläggning.....	78	
§ 17 Anmälan om interpellationer.....	78	
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	79	
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 20.10.....	79	